

4^η Συνδιάσκεψη

Κ.Ο. ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗ

**Θέσεις της Πολιτικής
Επιτροπής**

Αθήνα, 29-30 Μαρτίου

A. Απολογισμός από την 3^η συνδιάσκεψη

Ο απολογισμός της δράσης μας είναι αξεχώριστος από τις πολιτικές εξελίξεις. Το διάστημα από την έναρξη εφαρμογής του μνημονίου μέχρι και σήμερα, όχι μόνο η πολιτική κατάσταση έχει τροποποιηθεί θεαματικά, αλλά και περάσαμε διαφορετικές φάσεις που απαιτούσαν γρήγορη αναπροσαρμογή της τακτικής μας και μας έθεταν καθήκοντα που μας ξεπερνούσαν κατά πολύ. Ο όποιος απολογισμός, επομένως, πρέπει να γίνει σε συνάρτηση με τις πολιτικές εξελίξεις και την κατάσταση που διαμορφωνόταν σε κάθε περίοδο.

Η πρώτη περίοδος του μνημονίου (Μάρτιος 2010 – Οκτώβρης 2011)

Η περίοδος αυτή εγκαινιάζεται τυπικά με τη διαβόητη δήλωση Παπανδρέου από το Καστελόριζο στις 23 Απρίλη, αν και οι πρώτες δέσμες μέτρων λιτότητας είχαν ήδη εξαγγελθεί από τον Φεβρουάριο. Το ελληνικό κράτος παύει να δανείζεται από τις αγορές, μπαίνει σε καθεστώς συντεταγμένης χρεοκοπίας και υπογράφει δανειακή σύμβαση με την ΕΕ και το ΔΝΤ, η οποία συνοδεύεται από το μνημόνιο. Τα πρώτα μέτρα του μνημονίου περιλαμβάνουν περικοπές μισθών στο δημόσιο τομέα και αυξήσεις στον ΦΠΑ. Η κυβέρνηση θέτει στόχο την επάνοδο στις αγορές το 2012 και μιλάει για μια επώδυνη, αλλά σύντομη περίοδο.

Ξεκινάει περίοδος απεργιακών αγώνων. Οι απεργίες που προκηρύσσονται από ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ έχουν υψηλή συμμετοχή και οι συγκεντρώσεις είναι μαζικές. Εκτός από τις πανεργατικές απεργίες, εξελίσσονται παράλληλα και επιμέρους κινητοποιήσεις από τους κλάδους που θίγονται, οι οποίες μένουν απομονωμένες, θύμα των συντεχνιακών αντιλήψεων που κυριαρχούν στο σ.κ. Οι συνδικαλιστικές ηγεσίες δεν αντιλαμβάνονται το στρατηγικό χαρακτήρα της επίθεσης και κινούνται όπως και πριν: παρασκηνιακές διαβουλεύσεις, συναντήσεις με κυβερνητικά στελέχη, προσπάθεια για εξαιρέσεις κλάδων και ομάδων εργαζομένων. Παρά τις μαζικές συγκεντρώσεις και τις μαχητικές απεργίες, η κυβέρνηση περνάει τα μνημονιακά μέτρα. Η κυριαρχία της αστικής επιρροής στο σ.κ. θέτει όρια στα συνδικάτα που αρχίζουν να καταγράφουν αλλεπάλληλες ήττες.

Το ΠΑΣΟΚ – όντας στην κυβέρνηση – αναλαμβάνει την πολιτική ευθύνη της εφαρμογής του μνημονίου, ενώ βρίσκει στήριξη από το ΛΑΟΣ. Εμφανίζονται οι πρώτες ρωγμές στο ΠΑΣΟΚ, όταν 3 βουλευτές καταψηφίζουν το μνημόνιο. Η Νέα Δημοκρατία κρατάει αντιμνημονιακή στάση και υφίσταται μίνι διάσπαση, με την Μπακογιάννη να τάσσεται υπέρ του μνημονίου, ψηφίζοντάς το στη Βουλή και συγκροτώντας τη βραχύβια «Δημοκρατική Συμμαχία» μετά τη διαγραφή της από τη ΝΔ. Ο – τότε νέος αρχηγός της ΝΔ – Σαμαράς ήταν καθαρός σε σχέση με τους στόχους του. Επαναλάμβανε διαρκώς ότι δεν πρόκειται να αφήσει την πρωτοβουλία στο «πεζοδρόμιο». Ο – βάσιμος – αντίλογος σε αυτήν τη θέση, υποστήριζε ότι, με τη στάση αυτή, η Ν.Δ. νομιμοποιούσε το «πεζοδρόμιο».

Οι περιφερειακές εκλογές του 2010 δείχνουν αντοχή του ΠΑΣΟΚ, παρά την αναμενόμενη φθορά και διατήρηση των συσχετισμών υπέρ των αστικών κομμάτων. Στο χώρο της Αριστεράς, το ΚΚΕ δείχνει να διατηρεί με άνεση το προβάδισμά του. Η δυσaréσκεια των εργαζόμενων τάξεων δεν βρίσκει διέξοδο προς τα Αριστερά κι εκφράζεται κυρίως μέσω της αποχής. Η συμμετοχή στις εκλογές κινείται στο 60% (έναντι 70% στις βουλευτικές εκλογές του 2009 και 72% στις νομαρχιακές του 2006) και τα έγκυρα φτάνουν το 55% επί των εγγεγραμμένων (έναντι 69% το 2009 και 67% το 2006). Ενδεικτικά, τα αποτελέσματα όπως τα καταγράψαμε τότε: ΠΑΣΟΚ 34,62%, ΝΔ 32,6%, ΚΚΕ 10,89%, ΣΥΡΙΖΑ 4,5% για τα κόμματα που κατέβηκαν σε όλες τις περιφέρειες. Τα κόμματα που δεν κατέβασαν ψηφοδέλτια και στις 13 περιφέρειες κατέγραψαν: ΛΑΟΣ 4,05% (5,86 % στις 6 περιφέρειες που είχε ψηφοδέλτιο),

ΔΗΜΑΡ 2,43% (2,87% σε 9 περιφέρειες), Πράσινοι 2,65% (3,39% σε 8 περιφέρειες), Εξωκοινοβουλευτική Αριστερά 1,79% (1,97 % σε 11 περιφέρειες) και Φασιστική δεξιά 0,23 % (1,66% σε 2 περιφέρειες).

Η Αριστερά δεν συνειδητοποιεί το στρατηγικό βάθος της επίθεσης, και αιφνιδιάζεται από τη νέα κατάσταση. Η έναρξη εφαρμογής του μνημονίου απαιτούσε απαντήσεις πέρα από τα συνηθισμένα. Πλέον, δεν αρκούσε ένα αιτηματολόγιο σε σχέση με τις διεκδικήσεις του κινήματος. Το πρόγραμμα κάθε δύναμης έπρεπε να απαντάει συνολικά πολιτικά στην κατάσταση και ουσιαστικά να προτείνει κυβερνητικό πρόγραμμα. Εκ των πραγμάτων, ερχόταν στο προσκήνιο το ζήτημα του χρέους, για το οποίο άλλωστε μπήκε η χώρα στο μνημόνιο. Δημιουργούνται μια σειρά πρωτοβουλίες διαλόγου (Αριστερό βήμα, αριστεροί οικονομολόγοι) και η συζήτηση επικεντρώνεται στο δημόσιο χρέος. Οι απαντήσεις που δόθηκαν αρχικά στο ζήτημα αυτό από τις δυνάμεις της Αριστεράς ήταν μια πραγματική πανσπερμία: πλήρης υποτίμηση του ζητήματος από ορισμένες δυνάμεις που το θεωρούσαν τμήμα της ευρύτερης πάλης ενάντια στον καπιταλισμό, μεσοβέζικες θέσεις για «διαγραφή των τόκων και των χρεολυσίων», «παύση πληρωμών», «επαναδιαπραγμάτευση του χρέους» από την πλειοψηφία των δυνάμεων κοινοβουλευτικής κι εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς, μέχρι την αλήστου μνήμης «Επιτροπή Λογιστικού Ελέγχου» στην οποία συμπίεσαν δυνάμεις του ΣΥΡΙΖΑ και της ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Την περίοδο εκείνη, η μεταβολή των θέσεων των δυνάμεων της Αριστεράς είναι καταγιγιστική. Η πιο εντυπωσιακή μεταστροφή καταγράφεται στην αριστερή πτέρυγα του ΣΥΝ, ενώ σταδιακά όλες οι δυνάμεις της Αριστεράς υιοθετούν τελικά τη θέση για διαγραφή του χρέους, με τελευταίο το ΚΚΕ στα τέλη του 2011.

Η κατάσταση στο τέλος του 2010 και στις αρχές του 2011 φαινομενικά δεν διαφέρει από την προ μνημονίου εποχή. Τα δύο βασικά αστικά κόμματα διατηρούν την πολιτική τους επιρροή, ενώ το μνημόνιο φαίνεται να είναι μια πολιτική επιλογή της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ που μπορεί εύκολα να ανατραπεί με μια άλλη κυβέρνηση. Η πολιτική της ΝΔ είναι το πιο αξιοσημείωτο στοιχείο εκείνης της περιόδου. Με την αντιμνημονιακή της στάση εμπεδώνει την αυταπάτη ότι η ανατροπή του μνημονίου είναι προ των πυλών με μόνο προαπαιτούμενο την αλλαγή κυβέρνησης. Η προσδοκία της εύκολης απόκρουσης του μνημονίου ενισχύει σε εκείνη τη φάση τους αγώνες, αλλά ταυτόχρονα θέτει τις βάσεις για την κατάρρευση του κινήματος ενάμιση χρόνο μετά.

Η αποτυχία των μέτρων του μνημονίου σε σχέση με τους δημοσιονομικούς στόχους φέρνει νέα μέτρα και η αντιπαράθεση με το σ.κ. κλιμακώνεται. Η οικονομία βυθίζεται στην ύφεση και αρχίζουν να συνθλίβονται τα παραδοσιακά μεσαία στρώματα. Το κίνημα των «αγανακτισμένων» που ξεσπάει καθ' ομοίωση του αντίστοιχου κινήματος στην Ισπανία στις αρχές του 2011 φέρει τη σφραγίδα των μεσαίων στρωμάτων και αποτελεί εκδήλωση της πίεσης που δέχονται αυτά τα στρώματα, τα οποία βρίσκουν αυτήν τη διέξοδο εκδήλωσης της δυσαρέσκειάς τους. Το κίνημα των πλατειών εκφράζει όμως πλατύτερα στρώματα και η αποδοχή του από το εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα το μαζικοποιεί και το καθιστά επικίνδυνο για την κυβέρνηση.

Όπως αποδείχτηκε, η τακτική Σαμαρά όντως νομιμοποιούσε το «πεζοδρόμιο». Η αντίθεση του δεύτερου κόμματος εξουσίας στη μνημονιακή πολιτική, εμπέδωνε την πεποίθηση ότι υπάρχει άλλος δρόμος, ότι μπορεί να εκλεγεί μια κυβέρνηση που θα μας βγάλει άμεσα από το μνημόνιο κι έδινε άμεση πολιτική προοπτική, η οποία έδινε καύσιμα στους αγώνες. Αν υπήρξε μια αντίθεση στους κόλπους της αστικής τάξης που σπρώχνει τις μάζες σε αυτοτελή δράση, πρέπει εκεί να την εντοπίσουμε: στην τακτική διαχείρισης των εργατικών αγώνων και της γενικευμένης αγανάκτησης. Εκδήλωση της αντίθεσης αυτής ήταν η στάση Σαμαρά.

Η 3η συνδιάσκεψη της οργάνωσης πραγματοποιήθηκε την περίοδο που ξεκίναγε η εφαρμογή του μνημονίου. Η συνδιάσκεψη καθόρισε σωστά το χαρακτήρα της κρίσης, το

βάθος και τη διάρκειά της. Καθόρισε επίσης την πολιτική ταχτική της οργάνωσης η οποία αντιστοιχούσε και εξακολουθεί να αντιστοιχεί στις συνθήκες της χώρας, πολιτικές και κοινωνικές. Εντόπισε σωστά τον κρίκο εκείνο, το δημόσιο χρέος, ο οποίος επιτρέπει τη συσπείρωση δυνάμεων και το ξεδίπλωμα της προλεταριακής πολιτικής για την έναρξη της ενιαίας επαναστατικής διαδικασίας που οδηγεί στην εργατική εξουσία στη δικτατορία του προλεταριάτου, τη μοναδική πόρτα για την είσοδο στο σοσιαλισμό-κομμουνισμό.

Αδυναμία είχαμε, ωστόσο, στο να εντοπίσουμε τη σημασία των συνθημάτων και της πάλης για την κατάργηση των μνημονίων ως της κυρίαρχης πολιτικής των καπιταλιστών για το ξεπέραςμα της κρίσης τους. Στο πρόγραμμά μας δεν αναφέρουμε καν σαν αίτημα και στόχο την κατάργηση του μνημονίου παρά μόνο την «ανατροπή του αντεργατικού προγράμματος σταθερότητας» που ήταν οι άμεσοι, νομοθετημένοι από τη Βουλή, στόχοι του μνημονίου. Και αυτό παρόλο που συχνά στα κείμενά μας αναφερόταν η εκτίμηση ότι δεν υπάρχει άλλη λύση για την αστική τάξη, ότι δεν υπάρχει ενδιάμεσος δρόμος μεταξύ μνημονίου και επανάστασης. Το πολιτικό κλίμα, όπως διαμορφώθηκε από τον ελιγμό της Νέας Δημοκρατίας, επηρέασε κι εμάς, οδηγώντας μας σε αποτυχία στο να επιστημόσουμε τη σημασία του μνημονίου και της δανειακής σύμβασης σαν αποκρυστάλλωμα της αστικής πολιτικής.

Λίγους μήνες μετά τη συνδιάσκεψη δώσαμε τη μάχη των περιφερειακών και δημοτικών εκλογών. Στα ψηφοδέλτια που συμμετείχαμε κάναμε συμβιβασμούς ως προς το περιεχόμενό τους. Αλλού λιγότερους – σε περιοχές που είχαμε δυνάμεις – και αλλού περισσότερους. Εκεί που πρωταγωνιστήσαμε στη συγκρότηση ψηφοδελτίων επιβάλαμε το πρόγραμμά μας αυτούσιο εκτός από το σύνθημα της εργατικής κυβέρνησης. Σε περιοχές που δεν είχαμε δύναμη, συγκροτήθηκαν ψηφοδέλτια με σοβαρές προγραμματικές ελλείψεις. Ωστόσο, πήγαμε σε όλη την Ελλάδα σε συμμαχία με την ΑΝΤΑΡΣΥΑ και άλλες δυνάμεις, εκτιμώντας ότι η συμμετοχή μας στις εκλογές θα μας βοηθούσε να διαδώσουμε τη γραμμή μας και να επιδράσουμε και σε άλλες δυνάμεις. Στις περιφέρειες και τους Δήμους που δεν συμμετείχαμε, καλέσαμε σε στήριξη των ψηφοδελτίων που προσέγγιζαν το πρόγραμμά μας, θέτοντας το πρόγραμμα ως βασικό κριτήριο. Γνωρίζοντας ωστόσο, ότι οι εκλογές θα παράγουν πολιτικό μήνυμα και αναγνωρίζοντας την ανάγκη για όσο το δυνατόν μεγαλύτερη φθορά των αστικών δυνάμεων, στις περιφέρειες που δίνανε και το βασικό πολιτικό μήνυμα, προκρίναμε την ψήφο στην εξωκοινοβουλευτική Αριστερά στις 2 περιφέρειες που δεν είχαμε συμμετοχή στο ψηφοδέλτιο, ενώ στις 2 περιφέρειες που δεν υπήρχε ψηφοδέλτιο της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς, καλέσαμε σε στήριξη του ψηφοδελτίου του ΚΚΕ. Η πίεση που ασκήσαμε και μέσω των περιφερειακών εκλογών μπόρεσε να αποδώσει γρήγορα καρπούς, καθώς ήδη όλες σχεδόν οι δυνάμεις της Αριστεράς ήταν σε συζήτηση και τροποποιούσαν τις θέσεις τους. Η τακτική που ακολουθήσαμε ήταν σύμφωνη και με την απόφαση της συνδιάσκεψης:

«Για τις δημοτικές και περιφερειακές εκλογές επιδιώκουμε τη συγκρότηση ψηφοδελτίων με κριτήριο την προώθηση της πολιτικής μας πρότασης και του σχετικού προγράμματος, εξειδικευμένο με βάση τα ζητήματα της τοπικής διοίκησης και τις ειδικές συνθήκες κάθε περιοχής. Απευθυνόμαστε σε όλες τις δυνάμεις της Αριστεράς. Από τις επαφές μας με άλλες οργανώσεις διαπιστώνουμε μετατοπίσεις που διαμορφώνουν δυνατότητες σύγκλισης στο μίνιμουμ μεταβατικό πρόγραμμα της πολιτικής μας πρότασης. Οι επαφές μας πρέπει να συνεχιστούν και να επιδιώξουμε να καταλήξουν σε κείμενα που να συγκεκριμενοποιούν τις τοποθετήσεις των οργανώσεων σε σχέση με τη συγκρότηση των συγκεκριμένων ψηφοδελτίων. Σε ενδεχόμενες βουλευτικές εκλογές επίσης θα επιδιώξουμε τη συνεργασία στη βάση της πρότασής μας.»

Στις μεγάλες κινητοποιήσεις που χαρακτήρισαν την εν λόγω περίοδο, η οργάνωση είχε συνεχή παρουσία με τα υλικά της, ενώ είχαμε παρουσία – στο μέτρο των δυνάμεών μας – και στις συγκεντρώσεις των αγανακτισμένων, κυρίως στις επαρχιακές πόλεις και λιγότερο στην

Αθήνα.

Σε πολιτικό επίπεδο, ολοκληρώσαμε εκείνη την περίοδο έναν κύκλο επαφών με όλες τις οργανώσεις με τις οποίες φαινόταν ότι είχαμε παραπλήσιο πρόγραμμα. Οι επαφές αυτές κατέληξαν σε πλατιά σύσκεψη την οποία καλέσαμε τον Ιούλιο του 2011. Σε εκείνη τη σύσκεψη φάνηκε η απόσταση που μας χώριζε από τις περισσότερες δυνάμεις στο ζήτημα της διεκδίκησης της κυβέρνησης και της εξουσίας. Παρ' όλη την προσπάθεια που είχαμε κάνει, με ελάχιστες δυνάμεις φάνηκε δυνατότητα σύγκλισης. Αποτέλεσμα αυτής της σύσκεψης ήταν η εκδήλωση της 16ης Νοέμβρη 2011 από κοινού με τις οργανώσεις: ΟΚΔΕ-Σπάρτακος, Κόκκινο, Κομμουνιστική Ανανέωση. Με τις οργανώσεις αυτές υπήρχε τουλάχιστον κοινό έδαφος για συζήτηση, ωστόσο δεν υπήρχε δυνατότητα για μετωπική συνεργασία, καθώς ήδη συμμετείχαν σε κάποια μετωπική προσπάθεια (στο ΣΥΡΙΖΑ το Κόκκινο, στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ οι ΟΚΔΕ και ΚΑΝ).

Η επιτυχία που είχαμε στο να τραβήξουμε τις δυνάμεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς στο πρόγραμμά μας, δεν επαναλήφθηκε στο ζήτημα της εργατικής κυβέρνησης, δείχνοντας ότι η υιοθέτηση του μεταβατικού προγράμματος από την πλειοψηφία των κομμουνιστογενών και κομμουνιστικής αναφοράς οργανώσεων, ήταν – στις περισσότερες περιπτώσεις – ρηχή, δεν συνεπαγόταν ξέκομμα από τον κινηματισμό, ούτε ήταν προϊόν προβληματισμού για τον τρόπο υλοποίησής του.

Η ΠΕ εξάντλησε τις δυνατότητες που είχε για να υπηρετήσει τους στόχους της συνδιάσκεψης. Το μοναδικό θέμα στο οποίο υπήρξαν διαφορετικές απόψεις σε σχέση με την τακτική μας, αφορούσε τη συμμετοχή μας στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Η εκτίμηση της πλειοψηφίας της ΠΕ ήταν ότι μια τέτοια συμμετοχή δεν θα οδηγούσε σε καλύτερα αποτελέσματα ούτε θα μας έφερε σε καλύτερη θέση. Απόδειξη γι' αυτό, είναι η πολεμική που δεχτήκαμε στις εκλογές του Ιούνη, ενώ δίναμε τη μάχη από τα ψηφοδέλτια της ΑΝΤΑΡΣΥΑ κι ενώ είχε γίνει φανερό ότι αυτό που εκτόξευσε το ΣΥΡΙΖΑ ήταν το σύνθημα της αριστερής κυβέρνησης. Παρ' όλα αυτά, τα στελέχη της ΑΝΤΑΡΣΥΑ εξακολουθούσαν να θεωρούν εχθρική κάθε αναφορά στη διεκδίκηση της κυβερνητικής εξουσίας, κάνοντας επίθεση σε συντρόφους μας που ήταν στα πάνελ των προεκλογικών εκδηλώσεων με ανόητα επιχειρήματα που συγγέανε την εργατική κυβέρνηση με αστικές κυβερνήσεις, όπως η κυβέρνηση Τζαννετάκη, η κυβέρνηση Χριστόφια και η κυβέρνηση της Ελιάς στην Ιταλία.

Παρ' όλο το εχθρικό πολιτικό περιβάλλον, η πρότασή μας και το σύνθημα της εργατικής κυβέρνησης κατάφερε να διαμορφώσει έναν κύκλο επιρροής, ο οποίος δεν ήταν αρκετός για να πιέσει τις άλλες δυνάμεις, ενώ καταφέραμε να βάλουμε στη συζήτηση το ζήτημα της διεκδίκησης της εξουσίας, έστω και σε έναν περιορισμένο κύκλο. Η πίεση που ασκήσαμε ήταν ελλιπής και λόγω οργανωτικών αδυναμιών που δεν καταφέραμε να λύσουμε (σταθερή κυκλοφορία των εντύπων, οικονομική δουλειά, θεωρητική-ιδεολογική δουλειά). Την περίοδο εκείνη, παρόλο που υπήρχε ένα τμήμα αγωνιστών ευρύτερο της οργάνωσης που συμφωνούσε με το σύνθημα της εργατικής κυβέρνησης, το ζήτημα αυτό δεν είχε μπει ακόμα στα γεμάτα στην ατζέντα της συζήτησης στην Αριστερά. Άρχισε να γίνεται κεντρικό ζήτημα στην επόμενη φάση και αφού ο ΣΥΡΙΖΑ υιοθέτησε το σύνθημα της «αριστερής κυβέρνησης».

Από την κατάρρευση της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση Σαμαρά (Οκτώβρης 2011 – Ιούνιος 2012). Η τακτική μας στις εκλογές.

Η κλιμάκωση της πίεσης από τους αγώνες οδήγησε την κυβέρνηση Παπανδρέου σε κατάρρευση. Σταθμούς του απεργιακού κινήματος αποτελούν οι δύο 48ωρες απεργίες τον Ιούνη και τον Οκτώβρη του 2011. Τον Οκτώβρη κι ενώ η απεργιακή συγκέντρωση έχει

περικυκλώσει τη Βουλή, ο Παπανδρέου προσφέρει την κυβέρνηση στο Σαμαρά, ο οποίος αρνείται. Θα ακολουθήσει η πρόταση Παπανδρέου για δημοψήφισμα. Η κίνηση αυτή αντιμετωπίστηκε με οργή από τους ηγέτες της ΕΕ, οι οποίοι κατανοούσαν τον κίνδυνο από μια τέτοια εξέλιξη. Η πίεση που άσκησε αυτή η πρόταση, οδήγησε τη Νέα Δημοκρατία στο να πετάξει το αντιμνημονιακό της προσώπιο. Η Αριστερά αντί να κατανοήσει ότι η εξέλιξη αυτή ήταν σύμπτωμα του αδιεξόδου της κυβέρνησης και να την αξιοποιήσει υπερθεματίζοντας υπέρ της διενέργειας δημοψηφίσματος και διευρύνοντας το ρήγμα που είχε ανοίξει, αναδεικνύοντας την έλλειψη νομιμοποίησης μιας κυβέρνησης που εκλέχτηκε με το σύνθημα «λεφτά υπάρχουν», στάθηκε φοβικά και αμήχανα απέναντί της κι άφησε την ευκαιρία ανεκμετάλλευτη. Ακόμα και ο ΣΥΡΙΖΑ που κατέθετε προτάσεις για δημοψήφισμα με το παραμικρό, εμφανίστηκε αντίθετος. Ελάχιστες οργανώσεις της Αριστεράς εμφανίστηκαν να αντιλαμβάνονται την ευκαιρία, μεταξύ αυτών κι εμείς – παρά τις ταλαντεύσεις που είχαμε. Τελικά, η σφοδρή αντίθεση της ΕΕ στο δημοψήφισμα οδήγησε σε γρήγορη απόσυρση της πρότασης Παπανδρέου, αφήνοντας όμως σαν κέρδος για την αστική τάξη τη μεταστροφή της Ν.Δ. και τη συγκρότηση ισχυρού μνημονιακού μετώπου που πλέον περιλάμβανε το σύνολο των αστικών πολιτικών δυνάμεων.

Στη συνέχεια θα φτάσουμε στη λαϊκή έκρηξη της 28ης Οκτωβρίου, όταν ήταν πια φανερό ότι τα πράγματα είχαν φτάσει σε οριακό σημείο. Στη χώρα επικρατούσε επαναστατική κατάσταση. Οι πάνω δεν μπορούσαν να κυβερνήσουν όπως παλιά, οι κάτω δεν θέλανε να κυβερνηθούν όπως πριν, το βιοτικό επίπεδο των μαζών είχε υποστεί απότομη επιδείνωση, κι επιπλέον στην πολιτική εκπροσώπηση της κυρίαρχης τάξης υπήρχε αντίθεση που έσπρωχνε τις μάζες σε αυτοτελή δράση και αυτή η αντίθεση αφορούσε τον τρόπο διαχείρισης της λαϊκής δυσαρέσκειας. Αυτό εξέφραζε η αντίθεση ανάμεσα στην κυρίαρχη γραμμή της Νέας Δημοκρατίας με τη στάση της ομάδας Σαμαρά από τη μία μεριά και το ΠΑΣΟΚ και τις λοιπές μνημονιακές δυνάμεις (ΛΑΟΣ, Μπακογιάννη) από την άλλη.

Η αλλαγή θέσης της Ν.Δ. εξαφανίζει αυτήν την αντίθεση, κλείνει το ρήγμα αυτό στην τακτική της αστικής τάξης και από εκείνη τη στιγμή και μετά σύσσωμος ο αστικός πολιτικός κόσμος (με μικρές εξαιρέσεις) στοιχίζεται στην πολιτική του μνημονίου. Η συγκρότηση της κυβέρνησης Παπαδήμου από ΠΑΣΟΚ, ΝΔ, ΛΑΟΣ αποτελεί το αποκρυστάλλωμα του αστικού μνημονιακού μετώπου.

Όπως αποδείχτηκε, η τακτική Σαμαρά όντως νομιμοποιούσε το «πεζοδρόμιο». Η αντίθεση του δεύτερου κόμματος εξουσίας στη μνημονιακή πολιτική, εμπέδωνε την πεποίθηση ότι υπάρχει άλλος δρόμος, ότι μπορεί να εκλεγεί μια κυβέρνηση που θα μας βγάλει άμεσα από το μνημόνιο κι έδινε άμεση πολιτική προοπτική, η οποία έδινε καύσιμα στους αγώνες. Η στροφή της ΝΔ υπέρ της μνημονιακής πολιτικής εξαφάνισε την αυταπάτη ότι μπορούμε να ξεμπερδέσουμε εύκολα με τα μνημόνια μόνο με την αλλαγή κυβέρνησης και χάθηκε κάθε άμεση πολιτική προοπτική ανατροπής της μνημονιακής πραγματικότητας. Είναι χαρακτηριστικό ότι από τη συγκρότηση της κυβέρνησης Παπαδήμου μέχρι σήμερα έχει γίνει μόλις μία μεγάλη απεργία (στις 12 Φλεβάρη του 2012). Η καθίζηση είναι εμφανής, αν σκεφτούμε τις απεργιακές κινητοποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν και τη συμμετοχή που είχαν στο 18μηνο μεταξύ Φεβρουαρίου του 2010 και Οκτωβρίου 2011.

Η Νέα Δημοκρατία με τον ελιγμό αυτό «έπαιξε με τη φωτιά», αλλά το αποτέλεσμα δικαίωσε την ηγεσία της.

Η επιτυχία της τακτικής αυτής, εντοπίζεται στο ότι κατόρθωσε να «θολώσει τα νερά», αφήνοντας να πλανάται η αυταπάτη ότι είναι εφικτό να συγκροτηθεί μια αντιμνημονιακή κυβέρνηση της αστικής τάξης, ενώ κάτι τέτοιο ήταν αδύνατο, και στη συνέχεια τράβηξε το χαλί κάτω από τα πόδια όσων προσδοκούσαν μια εύκολη και γρήγορη κατάργηση του μνημονίου, σπέρνοντας απογοήτευση.

Η τακτική της Νέας Δημοκρατίας μπέρδεψε κι εμάς ανάμεσα στις άλλες δυνάμεις. Η

κριτική που κάναμε στα αστικά και μικροαστικά κόμματα για ρηχό αντιμνημονιακό πρόγραμμα, δείχνει αυτήν τη σύγχυση. Τα αστικά κόμματα όπως η Ν.Δ. **δεν είχαν αντιμνημονιακό πρόγραμμα**, αλλά μια **ψευδή αντιμνημονιακή ρητορεία**. Η αντιπαράθεση με τις μικροαστικές δυνάμεις **δεν αφορούσε** τη σύγκρουση ανάμεσα σε δύο δυνατότητες: ανάμεσα στην κατάργηση του μνημονίου στα πλαίσια της αστικής κυριαρχίας από τη μία και στην κατάργηση του μνημονίου που τράβαγε τη σύγκρουση στα άκρα και ανέτρεπε την αστική κυριαρχία, όπως νομίζαμε. Κι αυτό γιατί δεν μπορούσε και δεν μπορεί να υπάρξει κατάργηση του μνημονίου χωρίς σύγκρουση με την αστική κυριαρχία.

Εμείς διατυπώσαμε πρόγραμμα που απαντούσε στην κρίση και στην ειδική μορφή που έπαιρνε στην Ελλάδα – τη χρεοκοπία. Προβάλαμε το πρόγραμμά μας σαν αυτό που **πρέπει να γίνει**, ενώ αυτό το πρόγραμμα ήτανε και **εξακολουθεί να είναι** το μοναδικό που **μπορεί να γίνει** για να υπάρξει κατάργηση του μνημονίου και έξοδος από την κρίση προς όφελος της εργατικής τάξης. Αυτό ήταν ένα **λάθος στην εκτίμηση της κατάστασης**. Από την αλλαγή κατάστασης μέχρι τη συνειδητοποίησή της πάντα μεσολαβεί ένα διάστημα. Οι δυνάμεις που θέλουν να παίξουν το ρόλο της πρωτοπορίας, οφείλουν να αντιλαμβάνονται τις αλλαγές γρήγορα και να συμβάλλουν στο ανέβασμα της συνείδησης της εργατικής τάξης. Σε αυτήν την περίπτωση καθυστερήσαμε.

Στα τέλη του 2011-αρχές 2012 είχε πλέον διαμορφωθεί ένα μπλοκ δυνάμεων που περιλάμβανε οργανώσεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς, την ΑΝΤΑΡΣΥΑ, το ΚΚΕ και την αριστερή πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ, που συγκλίνανε στο μεταβατικό πρόγραμμα. Σαν οργάνωση, βλέπαμε τη δυνατότητα να υπάρξει ένα μέτωπο διεκδίκησης της εξουσίας από αυτές τις δυνάμεις, οι οποίες εκφράζανε την πλειοψηφία της Αριστεράς, τόσο οργανωτικά όσο και από άποψη εκλογικής επιρροής και φαινόταν ότι θα μπορούσαν να καταγράψουν ένα πολύ ψηλό εκλογικό ποσοστό, αν συγκροτούσαν μέτωπο. Το πρόβλημα ήταν ότι αυτό δεν το έβλεπε κανένας άλλος, καθώς δεν υπήρχε κάποια σχετικά μαζική δύναμη που να κατανοεί τη δυνατότητα που ανοιγόταν από έναν κοινοβουλευτικό συνδυασμό που θα διεκδικούσε την κυβέρνηση στις εκλογές στη βάση του μεταβατικού προγράμματος. **Η δυνατότητα αυτή έμεινε ανεκπλήρωτη** και την ευκαιρία την άδραξε τελικά η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ με το σύνθημα της «αριστερής κυβέρνησης». Με το σύνθημα αυτό ο ΣΥΡΙΖΑ κάλυψε το κενό που άφησε η κομμουνιστική Αριστερά και ήταν αυτό το σύνθημα που εκτόξευσε το ΣΥΡΙΖΑ στη θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης, καθώς έδινε μια άμεση και συγκεκριμένη προοπτική.

Η αδυναμία μας να μετρήσουμε βήματα στην κατεύθυνση συγκρότησης μιας μετωπικής σύμπραξης στη βάση του προγράμματός μας και του συνθήματος της εργατικής κυβέρνησης, μας έφερε σε δύσκολη θέση εν' όψει εκλογών. Η συζήτηση για τις εκλογές είχε μπει στην πολιτική ατζέντα από τη συγκρότηση της κυβέρνησης Παπαδήμου, καθώς ήταν σαφές ότι αυτή θα ήταν βραχύβια. Στις γραμμές μας, αυτή η συζήτηση άνοιξε από την ΠΕ με αδυναμίες και χωρίς να γίνεται σαφές ότι αναζητούμε τον καλύτερο δυνατό συμβιβασμό. Ο τρόπος που οργανώθηκε και εξελίχθηκε η συζήτηση την εξέτρεψε από την αναζήτηση του πώς μπορούμε να κάνουμε τον καλύτερο δυνατό συμβιβασμό στο πώς θα αποφύγουμε κάθε τακτικό συμβιβασμό. Στην τελική απόφαση της σχετικής συνδιάσκεψης τον Απρίλη του 2012, βάρυνε και η παράδοση αποστασιοποίησης της οργάνωσης από εκλογικές μάχες. Η απόφαση στην οποία καταλήξαμε περιόρισε την παρέμβασή μας στην προεκλογική περίοδο και δεν μας βοήθησε στο να διαδώσουμε τη γραμμή μας.

Τα εκλογικά αποτελέσματα του Μαΐου ήταν συντριπτικά για τα δύο κόμματα εξουσίας και ανέδειξαν σαν πρωταγωνιστή του πολιτικού παιχνιδιού το ΣΥΡΙΖΑ. Παρόλο που η κομμουνιστική Αριστερά είχε καταγράψει θετικά αποτελέσματα, ήταν σαφές από την επόμενη κιόλας μέρα ότι σε ενδεχόμενες νέες εκλογές δεν θα μπορούσε να συγκρατήσει τις δυνάμεις της και θα ληλατούνταν από το ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος με το σύνθημα για «αριστερή κυβέρνηση» ήταν η μοναδική δύναμη της Αριστεράς που κατέθετε πρόταση που έδινε άμεση προοπτική.

Η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης οδήγησε στην προκήρυξη νέων εκλογών. Στο διάστημα ανάμεσα στις δύο εκλογικές αναμετρήσεις, κινηθήκαμε με βάση την απόφαση της συνδιάσκεψης, η οποία ανέφερε: «Που πάει να πει ότι το πολιτικό μέτωπο ή συμμαχία που υιοθετεί ένα τέτοιο πρόγραμμα, προτίθεται είτε να το υλοποιήσει ως κυβέρνηση – και αυτό «το νόημα έχει ο στόχος της «εργατικής κυβέρνησης» – είτε να το θέσει ως σύνολο όρων προκειμένου να στηρίξει μια αστική κυβέρνηση, σε περίπτωση, για παράδειγμα, που προκύψει τέτοιο ζήτημα λόγω έλλειψης κοινοβουλευτικής αυτοδυναμίας, ώστε με αυτόν τον πολιτικό ελιγμό να αποκαλύψει τον ταξικό χαρακτήρα της όποιας κυβέρνησης προκύψει στα μάτια των εργαζομένων»

Το συγκεκριμένο απόσπασμα αναφέρεται σε «αστική κυβέρνηση» που δείχνει ότι θεωρούσαμε απίθανο να ενδεχόμενο να προκύψει η δυνατότητα σχηματισμού κυβέρνησης από ένα κόμμα εργατικής αναφοράς, δηλαδή να βρεθούμε μπροστά στο ενδεχόμενο μιας φαινομενικά εργατικής κυβέρνησης ή κάποιου άλλου τύπου εργατικής κυβέρνησης πέρα από τις κυβερνήσεις στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν οι κομμουνιστές. Αυτό το ζήτημα μας είχε τεθεί κατά τη διάρκεια των συζητήσεων που κάναμε με άλλες οργανώσεις και δείξαμε αδυναμία στο να το απαντήσουμε ολοκληρωμένα. Στη συγκεκριμένη περίπτωση πάντως καταλήξαμε στη γραμμή της «ψήφου ανοχής στο κοινοβούλιο υπό όρους», δηλαδή στο ότι οι κομμουνιστές πρέπει να δώσουν ψήφο ανοχής για το σχηματισμό κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ χωρίς να συμμετέχουν σε αυτήν, θέτοντας ως όρο αρχικά το σύνολο του προγράμματός τους και σε δεύτερη φάση την κατάργηση των μνημονίων και των εφαρμοστικών νόμων και την καταγγελία της δανειακής σύμβασης. Αυτή η γραμμή είχε δύο προϋποθέσεις: 1. Ότι ο ΣΥΡΙΖΑ θα κέρδιζε τις εκλογές, κάτι που το εκτιμούσαμε σαν την πλέον πιθανή εξέλιξη και 2. Ότι ο συνδυασμός στον οποίον θα συμμετείχαμε θα είχε κοινοβουλευτική εκπροσώπηση, κάτι που γνωρίζαμε ότι δεν πρόκειται να συμβεί.

Με αυτήν τη γραμμή μπήκαμε σε συζήτηση με την ΑΝΤΑΡΣΥΑ, γνωρίζοντας ότι στην ουσία δίναμε τη μάχη για τον πολιτικό προσανατολισμό ενός περιορισμένου κύκλου αγωνιστών, με δεδομένο ότι η μεγάλη μάζα των ψηφοφόρων της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, μαζί με σημαντικό τμήμα των μελών της ήδη είχε προσανατολιστεί σε ψήφο προς τον ΣΥΡΙΖΑ.

Η συμφωνία με την ΑΝΤΑΡΣΥΑ, η οποία αποτυπώθηκε σε κοινή δήλωση, δεν υπηρετήθηκε από τα στελέχη της ΑΝΤΑΡΣΥΑ – πλην ελαχίστων περιπτώσεων – τα οποία μας επιτίθονταν συστηματικά στις προεκλογικές εκδηλώσεις επιμένοντας σε μια αδιέξοδη κινηματίστικη γραμμή. Το εκλογικό αποτέλεσμα ήταν αναμενόμενο και η ΑΝΤΑΡΣΥΑ υπέστη συντριβή. Ωστόσο, η οργάνωση έδωσε τη μάχη με πείσμα και αυτοπεποίθηση, τόσο προς τα έξω όσο και προς τον κόσμο που στήριξε το ψηφοδέλτιο.

Το πιο σημαντικό στοιχείο του εκλογικού αποτελέσματος, ήταν φυσικά η νίκη της ΝΔ και η ήττα του ΣΥΡΙΖΑ. Το αποτέλεσμα αυτό διαμορφώθηκε κάτω από την πίεση της τρομοκρατίας που ασκήθηκε συντεταγμένα από την αστική τάξη. Οι μονοπωλιακοί όμιλοι πιέσανε τόσο τους εργαζόμενους που απασχολούσαν, όσο και τις συνεργαζόμενες μικρομεσαίες επιχειρήσεις για να στρέψουν την ψήφο τους μακριά από τον ΣΥΡΙΖΑ. Η πίεση αυτή απέδειξε ότι η εκλογή του ΣΥΡΙΖΑ δεν θα ήταν μια απλή διαχειρίσιμη εναλλαγή στην κυβερνητική εξουσία. Η αστική τάξη δεν ήθελε κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ γιατί είναι ένας ασταθής σχηματισμός που δεν μπορεί να συγκροτήσει σταθερή κυβέρνηση. Γιατί αν τυχόν σχηματιζόταν μια κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ αυτή **δεν θα μπορούσε να κυβερνήσει.**

Το ενδεχόμενο νίκης του ΣΥΡΙΖΑ άνοιγε περίοδο πολιτικής αστάθειας την οποία η αστική τάξη ήθελε πάση θυσία να αποφύγει. Το ανεκπλήρωτο αυτό ενδεχόμενο πρέπει σήμερα να το εκτιμήσουμε σαν μια ακόμα ευκαιρία που χάθηκε – δεύτερη ευκαιρία μετά από την αδυναμία της κομμουνιστικής Αριστεράς να απαντήσει στην επαναστατική κατάσταση στα τέλη του 2011. Κι επίσης να εκτιμήσουμε ότι ήταν μια ευκαιρία που εμείς δεν την καταλάβαμε καν.

Στην απόφαση της έκτακτης μετεκλογικής Συνδιάσκεψης της 1 και 2 Σεπτεμβρίου του '12

γράφαμε:

«...Σχετικά με τη στάση μας στις εκλογές της 6ης Μάη, εκτιμάμε ότι δεν μπορέσαμε να διαβλέψουμε την ανάγκη να εκπροσωπηθεί η άποψή μας – το μεταβατικό πρόγραμμα και η ανάγκη ανάδειξης εργατικής κυβέρνησης που θα το υλοποιήσει – με την ενεργό συμμετοχή μας στις εκλογές. Την ευθύνη γι' αυτό φέρει κυρίως η Πολιτική Επιτροπή. Η μη συμμετοχή μας στην εκλογική αναμέτρηση, μας στέρησε τη δυνατότητα να διαδώσουμε πλατιά τη γραμμή μας. Η συμμετοχή μας στην εκλογική αναμέτρηση της 17ης Ιούνη εκτιμάμε ότι ενίσχυσε την επιρροή της οργάνωσης.»

Η 4η ταχτική Συνδιάσκεψη κάνοντας μια συνολική αποτίμηση, εκτιμά και αυτήν την απόφαση ως ανεπαρκή. Και αυτό διότι δεν αναδεικνύει το κύριο ζήτημα που τέθηκε επί τάπητος: την ανάδειξη μιας φαινομενικής εργατικής κυβέρνησης και την έμπρακτη στάση των κομμουνιστών απέναντι σε αυτό το ενδεχόμενο.

Από το σχηματισμό της κυβέρνησης Σαμαρά μέχρι σήμερα

Από την πρώτη στιγμή της συγκρότησής της, η κυβέρνηση Σαμαρά έδειξε ότι θα κινηθεί χωρίς ταλαντεύσεις και συμβιβασμούς στην κατεύθυνση υλοποίησης του μνημονίου. Η επιθετική πολιτική της κυβέρνησης μπορούσε να αντιμετωπιστεί από το εργατικό κίνημα μόνο ενιαιομετωπικά. Αυτό σήμαινε ότι κάθε κλάδος ή τμήμα της εργατικής τάξης που δεχόταν επίθεση θα αντιλαμβανόταν τον εαυτό του σαν πρωτοπόρο τμήμα του συνόλου της τάξης και θα μοχθούσε να συσπειρώσει γύρω του το σύνολο των εργαζόμενων. Κάτι τέτοιο απαιτούσε αντίστοιχους στόχους και αιτήματα και κατάλληλες μορφές, δηλαδή απαιτούσε μια διαφορετική γραμμή, η οποία ήταν – και εξακολουθεί να είναι – μειοψηφική. Το αποτέλεσμα της έλλειψης μιας τέτοιας γραμμής ήταν, το εργατικό κίνημα να οδηγείται από ήττα σε ήττα και να καταγράφουμε σήμερα μια συνολική καθίζηση των εργατικών αγώνων, που σε μεγάλο βαθμό αποτελεί απότοκο των συσσωρευμένων χτυπημάτων που έχει δεχτεί η εργατική τάξη.

Σημαντικό ρόλο σε αυτό έπαιξε και η στάση των πολιτικών δυνάμεων της Αριστεράς. Οι δυνάμεις της κομμουνιστικής και κομμουνιστογενούς Αριστεράς εξακολουθούν να μην είναι σε θέση να προτείνουν μια διαφορετική άμεση πολιτική πρόταση και ο ΣΥΡΙΖΑ – που εκ των πραγμάτων φέρει πλέον τη μεγαλύτερη ευθύνη – δεν εμπνέει αυτοπεποίθηση στους εργαζόμενους, μπερδεμένος στις αντιφάσεις του και αδύναμος να προσφέρει ένα σαφές εναλλακτικό σχέδιο.

Η περίοδος μετά το σχηματισμό της κυβέρνησης Σαμαρά, χαρακτηρίστηκε από τις άμαζες και αποτυχημένες πανεργατικές απεργίες και από επιμέρους ηρωικούς αγώνες που ελλείπει σχεδίου και προοπτικής, οδηγήθηκαν αργά ή γρήγορα στην ήττα.

Η κατάσταση του κινήματος επέδρασε και στην οργάνωση και στην παρουσία της σε κινηματικά γεγονότα, η οποία αδυνάτισε σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο.

Σε πολιτικό επίπεδο, συνεχίσαμε να πασχίζουμε για τη συγκρότηση μετώπου με στόχο την εργατική κυβέρνηση, χωρίς να λάβουμε υπόψη τη νέα κατάσταση. Οι δυνάμεις στις οποίες προσβλέπαμε για ένα τέτοιο μέτωπο ήταν όμως πιο αδύναμες, με πιο περιορισμένη επιρροή. Συνεχίσαμε σε αυτήν την κατεύθυνση, τόσο από κεκτημένη ταχύτητα, όσο και γιατί βλέπαμε ότι το ζήτημα της κυβέρνησης άρχιζε να συζητιέται και ο προβληματισμός που αναπτυσσόταν για τη στάση των κομμουνιστών σε σχέση με αυτό, ξέφευγε από τα όρια που βάζανε οι σεχταριστικές – κινηματίστικες απόψεις, ιδιαίτερα στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Ο σχηματισμός της «Πρωτοβουλίας για Συμπόρευση δυνάμεων και αγωνιστών για έναν άλλο δρόμο χωρίς χρέος, ευρώ και μνημόνια», ήτανε σε αυτά τα πλαίσια, ότι καλύτερο μπορούσε να γίνει. Ήταν ωστόσο μια εξέλιξη που ήταν πίσω από τις ανάγκες της εποχής. Σε αυτήν την πρωτοβουλία συμμετείχαν: Σχέδιο Β, ΑΡΑΝ, ΑΡΑΣ και η Ομάδα «Λογική της Ιστορίας», ανένταχτοι

αγωνιστές.

Η «Πρωτοβουλία για τη Συμπόρευση» δεν μπόρεσε σε καμία φάση της 12μηνιας ζωής της να ξεφύγει από έναν πρωτόλειο προβληματισμό για τη διεκδίκηση της κυβερνητικής εξουσίας, ενώ οι δικές μας θέσεις αντικειμενικά μας οδήγησαν στο επόμενο ερώτημα: εκτός από την εργατική κυβέρνηση που επιδιώκουμε, απέναντι στο πραγματικό ενδεχόμενο ανάδειξης μιας κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, ποια στάση κρατάμε και με ποια τακτική κινούμαστε; Στόχος μας ήταν η «Συμπόρευση» να συγκροτηθεί και να δράσει αυτοτελώς. Εκτιμούσαμε ότι κάτι τέτοιο θα μας ενίσχυε και θα διαμόρφωνε μια αρχική συσσώρευση δυνάμεων που θα αναφέρονταν στο στόχο της κατάκτησης της κυβερνητικής εξουσίας. Αυτή ήταν άλλωστε και η βασική διαφορά αυτής της πρωτοβουλίας σε σχέση με την ΑΝΤΑΡΣΥΑ και με άλλες δυνάμεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς. Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν ήταν στις προθέσεις των υπόλοιπων δυνάμεων. Το Σχέδιο Β δεν ήθελε να ανοίξει μια μετωπική διαδικασία που το ξεπέρναγε σε περιεχόμενο και θα το έφερνε αργά ή γρήγορα αντιμέτωπο με τις αντιφάσεις του. Και η ΑΡΑΝ δεν ήθελε τίποτα παραπάνω από μια πρωτοβουλία πίεσης στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ για ένα περιορισμένο άνοιγμα προς άλλες δυνάμεις και ιδιαίτερα προς το Σχέδιο Β. Για να κινηθεί εξώστρεφα η Συμπόρευση χρειάστηκε να κινηθούμε εκβιαστικά, επιβάλλοντας ουσιαστικά μια σειρά εκδηλώσεις σε επαρχιακές πόλεις. Σαν αποκρυστάλλωμα αυτής της διαδικασίας, μετράμε μόνο τις μετωπικές συγκροτήσεις σε Γιάννενα και Κέρκυρα.

Ρόλο έπαιξαν και οι οργανωτικές αδυναμίες μας που δεν μας επέτρεψαν να ασκήσουμε μεγαλύτερη πίεση, δηλαδή να οργανώσουμε τη ζύμωση στους αγωνιστές που πλαισίωσαν τη Συμπόρευση και να έχουμε παρουσία που να δείχνει ότι μπορούμε να σηκώσουμε μια τέτοια πρωτοβουλία.

Σημαντικό γεγονός της συγκεκριμένης περιόδου ήταν η έκδοση του βιβλίου του Μπατίκα. Θετική πρέπει να θεωρηθεί η δράση της ΠΕ σχετικά με τη διοργάνωση εκδηλώσεων για την παρουσίαση του βιβλίου. Συνολικά, πραγματοποιήθηκαν 10 εκδηλώσεις και 1 στο Περιστέρι ματαιώθηκε, διότι δεν δόθηκε από την ΠΕ το βάρος που έπρεπε. Στις εκδηλώσεις αυτές πήραν μέρος πάνω από 600 άνθρωποι και ήρθαμε σε επαφή με πάνω από 1.000. Με εξαίρεση την πρώτη παρουσίαση στην Αθήνα η οποία δεν ήταν αντίστοιχη της ποιότητας και του περιεχομένου που θέλαμε να δώσουμε και αντίστοιχη με το ίδιο το βιβλίο, οι άλλες εκδηλώσεις ήταν ικανοποιητικές. Αξιοποιήθηκαν, πέρα από την οργάνωση και άλλοι σύντροφοι, οι οποίοι κατά κανόνα στάθηκαν ικανοποιητικά. Η διαδικασία αυτή αποτέλεσε μια πολιτική και ιδεολογική παρέμβαση της οργάνωσης και βοήθησε την οργάνωση στη διάδοση της θεωρητικής και ιδεολογικής αναφοράς της και -σε μικρότερο βαθμό- της πολιτικής της πρότασης.

Η δύσκολη -και πυκνή σε γεγονότα- περίοδος από την 3η συνδιάσκεψη, αποτέλεσε ένα χρονικό διάστημα στο οποίο η οργάνωση επιχείρησε να χαράξει πολιτική τακτική και να παίξει ενεργό ρόλο στα πράγματα. Προσπαθήσαμε να ξεπεράσουμε το διακηρυκτισμό και τη γενική αναφορά σε θεωρητικές αρχές και να βάλουμε τις αρχές αυτές σε δοκιμασία, να τις μετασχηματίσουμε σε πολιτική πράξη. Σε αυτήν την προσπάθεια μας συνόδεψαν οι χρόνιες οργανωτικές μας αδυναμίες, περιορίζοντας την εμβέλεια της δράσης μας και την αποτελεσματικότητα της πρότασής μας.

Στην περίοδο που ανοίγει, καλούμαστε να κάνουμε κάτι περισσότερο από αυτό που μέχρι τώρα είχαμε συνηθίσει: να περιγράψουμε τη σωστή γραμμή, να εντοπίζουμε το τι θα έπρεπε να κάνει ένα μαζικό κομμουνιστικό κόμμα, να αναλύουμε τι πρέπει να γίνει προς όφελος των συμφερόντων της εργατικής τάξης. Η εκτίμηση της κατάστασης πρέπει να περιλαμβάνει μια αυστηρή εκτίμηση των δικών μας δυνατοτήτων και να συνοδεύεται από ανάλογο σχέδιο. Με την εμπειρία των τελευταίων 3μισι χρόνων, πρέπει να συνδυάσουμε αυτό που «πρέπει να γίνει» με ένα σχέδιο που θα είναι «στα μέτρα μας».

B. Οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις

B1. Η καπιταλιστική κρίση. Βασικά χαρακτηριστικά

Κάτι που ξεχνάνε πολύ συχνά οι ελληνικές πολιτικές δυνάμεις, αστικές και μη, είναι ότι η οικονομική κρίση της χώρας δεν είναι ενδημική στην Ελλάδα. Αντιθέτως, όχι μόνο δεν ξεκίνησε στην Ελλάδα αλλά ακόμα και η εξέλιξή της, σε μεγάλο βαθμό δεν καθορίζεται από το τι γίνεται εντός των συνόρων της. Αυτό που συνεχίζει να καθορίζει την πορεία της κρίσης και σε παγκόσμιο επίπεδο και σε ελληνικό είναι τελικά η ίδια η κρίση του παγκόσμιου καπιταλισμού που αφορά κυρίως τις μεγαλύτερες καπιταλιστικές δυνάμεις, πρωτίστως τις ΗΠΑ, αλλά και την ΕΕ και την Ιαπωνία.

Οι οικονομικές κρίσεις υπερσυσσώρευσης αποτελούν δομικό χαρακτηριστικό του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Αποτελούν εκδήλωση της αντίφασης ανάμεσα στον **κοινωνικό** χαρακτήρα της παραγωγής και την **ατομική** ιδιοποίηση του προϊόντος της παραγωγής από τους κεφαλαιοκράτες. Οι καπιταλιστικές κρίσεις δεν είναι αποτέλεσμα λανθασμένων πολιτικών επιλογών ή κακής κανονιστικής διάρθρωσης των παγκοσμίων αγορών. Είναι φαινόμενο σύμφυτο με τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής και παρουσιάζουν περιοδικότητα στην εμφάνισή τους. Οι κρίσεις χωρίζονται σε 4 φάσεις:

α) Την **κρίση**, που αποτελεί και τη βασική φάση του κύκλου, στα πλαίσια της οποίας η αντίθεση ανάμεσα στην αύξηση των παραγωγικών δυνατοτήτων και στο σχετικό περιορισμό της αγοραστικής δύναμης εκδηλώνεται με ραγδαία και καταστροφική μορφή.

β) Την **ύφεση**, όπου η βιομηχανική παραγωγή βρίσκεται σε κατάσταση στασιμότητας, οι τιμές των εμπορευμάτων πέφτουν και υπάρχει άφθονο ελεύθερο χρηματικό κεφάλαιο. Οι κεφαλαιοκράτες προσπαθούν να βρουν διέξοδο από την κατάσταση στασιμότητας της παραγωγής με την ελάττωση των εξόδων παραγωγής μέσω της εντατικοποίησης της εκμετάλλευσης των εργατών, της μείωσης των μισθών και απολύοντας εργαζομένους. Επίσης ανανεώνουν το πάγιο κεφάλαιο τους, ούτως ώστε η παραγωγή να είναι επικερδής ακόμα και στα πλαίσια της κρίσης. Την περίοδο της ύφεσης δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την κατοπινή αναζωογόνηση και άνοδο.

γ) Την **αναζωογόνηση**, όπου η παραγωγή αρχίζει να διευρύνεται, φτάνοντας σταδιακά τα προ κρίσης επίπεδα, οι τιμές ανεβαίνουν και τα κέρδη αυξάνουν.

δ) Την **άνοδο** (ανάπτυξη), που η παραγωγή ξεπερνά το ανώτερο σημείο που είχε φτάσει στον προηγούμενο κύκλο, στις παραμονές της κρίσης. Τον καιρό της ανόδου χτίζονται νέες παραγωγικές μονάδες, νέες υποδομές, οι έμποροι αγοράζουν ολοένα και περισσότερα εμπορεύματα προσβλέποντας σε περαιτέρω αύξηση των τιμών, οδηγώντας τους κεφαλαιοκράτες σε περαιτέρω διεύρυνση της παραγωγής πολύ πέρα από τα πλαίσια της απορροφητικής ικανότητας της αγοράς, δημιουργώντας έτσι τους όρους για την επόμενη κρίση υπερσυσσώρευσης. Με κάθε κρίση που αφήνει πίσω του ο καπιταλισμός ήδη ετοιμάζει το έδαφος για τις επόμενες κρίσεις, οι οποίες είναι πιο βαθιές και πιο καταστροφικές.

Σε περίοδο κρίσης, τείνει να εμφανιστεί γυμνή η πάλη των τάξεων στο προσκήνιο, δηλαδή η πάλη ανάμεσα στην αστική τάξη – η οποία διαθέτει περίσσειμα μέσω παραγωγής, κεφαλαίων και προϊόντων – και στην εργατική τάξη, η οποία διαθέτει περίσσειμα αδιάθετης εργατικής δύναμης και δυσκολεύεται να εξασφαλίσει τα μέσα αναπαραγωγής της ύπαρξής της.

«Το κεφαλαιοκρατικό προτσές παραγωγής έχει ως άμεσο σκοπό την παραγωγή υπεραξίας. Με την ανάπτυξη του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής πέφτει το ποσοστό κέρδους, ενώ ανεβαίνει η μάζα του, μαζί με την αυξανόμενη μάζα του χρησιμοποιούμενου κεφαλαίου. Με δοσμένο το ποσοστό τού κέρδους αυτού του κεφαλαίου, η αναλογία που αυξάνει – το ποσοστό της αύξησής του – εξαρτιέται από το ποσοστό του κέρδους. [...] Εφόσον πρόκειται για την παραγωγική δύναμη της εργασίας (γιατί αυτή η παραγωγική δύναμη δεν έχει άμεσα καμία σχέση με την αξία του υπάρχοντος κεφαλαίου) μπορεί η αύξηση αυτή να γίνει μόνο αν ανέβει έτσι η σχετική υπεραξία, ή αν μειωθεί η αξία του σταθερού κεφαλαίου, δηλαδή αν γίνουν πιο φτηνά τα εμπορεύματα που μπαίνουν είτε στην αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης, είτε στα στοιχεία του σταθερού κεφαλαίου. Και τα δυο συνεπάγονται τη πτώση του ποσοστού του κέρδους, και τα δυο την επιβραδύνουν. [...] Αλλά έμμεσα η ανάπτυξη της παραγωγικής δύναμης της εργασίας συμβάλλει στην αύξηση της υπάρχουσας κεφαλαιακής αξίας, γιατί αυξάνει τη μάζα και την ποικιλία των αξιών χρήσης, με τις οποίες εκφράζεται η ίδια ανταλλακτική αξία και που αποτελούν το υλικό υπόβαθρο, τα υλικά στοιχεία του κεφαλαίου, τα υλικά αντικείμενα, από τα οποία αποτελείται άμεσα το σταθερό κεφάλαιο και, τουλάχιστον έμμεσα, το μεταβλητό.[...] Ταυτόχρονα με την πτώση του ποσοστού κέρδους αυξάνει η μάζα των κεφαλαίων και συμβαδίζει μ' αυτήν μια υποτίμηση του υπάρχοντος κεφαλαίου, που συγκρατεί αυτήν την πτώση και δίνει μια ώθηση επιτάχυνσης στη συσσώρευση κεφαλαιακής αξίας. Ταυτόχρονα με την ανάπτυξη της παραγωγικής δύναμης αναπτύσσεται η ανώτερη σύνθεση του κεφαλαίου, η σχετική μείωση του μεταβλητού μέρους έναντι του σταθερού.»¹

«Η σύγκρουση των αντιτιθέμενων μεταξύ τους παραγόντων βρίσκει κατά περιόδους διέξοδο στις κρίσεις. [...] Η αντίφαση, εκφρασμένη στη πιο γενική της μορφή, συνίσταται στο ότι ο κεφαλαιοκρατικός τρόπος παραγωγής περικλείνει μια τάση απόλυτης ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων, ανεξάρτητα από την αξία και την υπεραξία που περιέχεται σ' αυτήν την τελευταία, ανεξάρτητα επίσης από τις κοινωνικές σχέσεις, μέσα στις οποίες συντελείται η κεφαλαιοκρατική παραγωγή, ενώ από την άλλη, έχει για σκοπό τη διατήρηση της υπάρχουσας κεφαλαιακής αξίας και την αξιοποίηση της στον ανώτατο βαθμό (δηλαδή την διαρκώς επιταχυνόμενη αύξηση αυτής της αξίας).»²

«Στις κρίσεις ξεσπάει με βίαιο τρόπο η αντίφαση ανάμεσα στην κοινωνική παραγωγή και την καπιταλιστική ιδιοποίηση. Η κυκλοφορία των εμπορευμάτων σταματάει για την ώρα. Το μέσο κυκλοφορίας, το χρήμα, γίνεται εμπόδιο για την κυκλοφορία. Όλοι οι νόμοι της παραγωγής και της κυκλοφορίας αναποδογυρίζονται. Η οικονομική σύγκρουση έχει φτάσει στο αποκορύφωμά της: Ο τρόπος παραγωγής επαναστατεί ενάντια στο τρόπο ανταλλαγής, οι παραγωγικές δυνάμεις επαναστατούν ενάντια στο τρόπο παραγωγής, τον οποίο ξεπέρασαν. Η κοινωνία πνίγεται κάτω απ' τον όγκο των δικών της παραγωγικών δυνάμεων και προϊόντων, δεν μπορεί να τα χρησιμοποιήσει και βρίσκεται αβοήθητη μπροστά στην παράλογη αντίφαση ότι οι παραγωγοί δεν έχουν να καταναλώσουν τίποτα ελλείψει καταναλωτών.»³

Οι αστοί αναλυτές αποδίδουν την κρίση του 2007-2009, την χρηματοπιστωτική κρίση όπως την αποκαλούνε, στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Αντιθέτως, για τον Μαρξ η έσχατη αιτία των καπιταλιστικών κρίσεων βρίσκεται στον παραγωγικό τομέα, και ειδικότερα στην παραγωγή κέρδους. Η βασική αιτία είναι ο νόμος της τάσης του ποσοστού κέρδους να πέφτει καθώς το κεφάλαιο συσσωρεύεται.

Ο νόμος αυτός εν συντομία λέει: καθώς αναπτύσσεται ο καπιταλισμός, το ποσό του σταθερού κεφαλαίου (το σύνολο της επένδυσης σε κτίρια, εξοπλισμό, τεχνολογία, πρώτες

¹ Κ.Μάρξ, *Το Κεφάλαιο*, τ. III, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, σελ. 313-315.

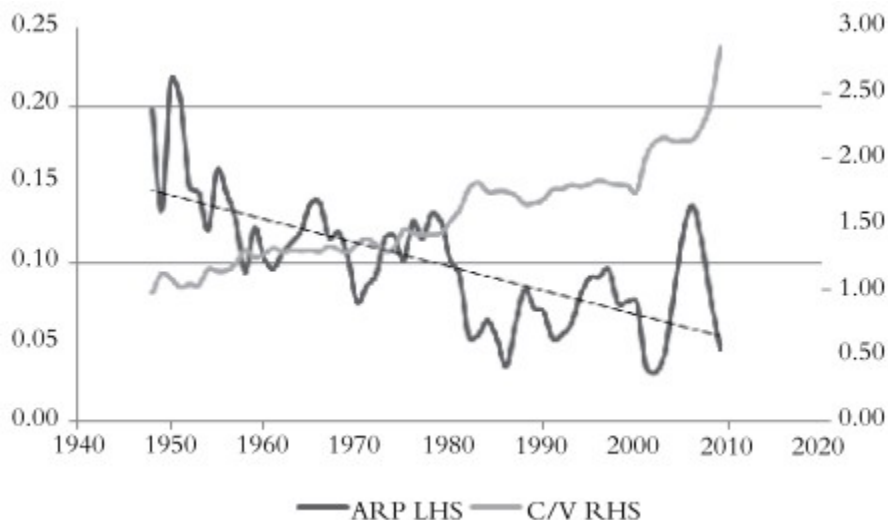
² Κ.Μάρξ, *Το Κεφάλαιο*, τ. III, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, σελ. 315.

³ Φ. Ένγκελς, *Αντι-Ντίρινγκ*, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, σελ. 428, 435-436

ύλες) τείνει να αυξάνεται σε σχέση με το μεταβλητό κεφάλαιο (την επένδυση σε μισθούς για το εργατικό δυναμικό που απασχολείται). Επειδή όμως η εργατική δύναμη που αγοράζεται με το μεταβλητό κεφάλαιο (μισθούς) είναι το μόνο τμήμα του κεφαλαίου που παράγει υπεραξία, το ποσό της υπεραξίας πέφτει σε σχέση με το συνολικό κόστος του επενδυμένου κεφαλαίου. Πέφτει το ποσοστό κέρδους. Αυτή η τάση, όπως την αποκαλεί ο Μαρξ, μπορεί να αντισταθμιστεί. Υπάρχουν πολλές αντίρροπες δυνάμεις (για παράδειγμα, υψηλότερος ρυθμός απόσπασσης υπεραξίας, ή μια σημαντική μείωση της αξίας των μέσων παραγωγής), αλλά ο Μαρξ δείχνει ότι ο νόμος «ως τέτοιος» (η τάση) θα υπερνικήσει τελικά αυτές τις αντίρροπες δυνάμεις. Το ποσοστό κέρδους τελικά θα πέσει και μια κρίση παραγωγής τελικά θα προκύψει.

Το ποσοστό κέρδους των ΗΠΑ δείχνει μια καθοδική τάση από το 1947 έως το 2011. Από το 1947 έως το 1965 υπήρχε υψηλή κερδοφορία (έπεσε στη δεκαετία του '50 αλλά σταθεροποιήθηκε μέχρι τα μέσα του '60). Κατόπιν, η οικονομία των ΗΠΑ μπήκε σε φάση καθόδου ως προς την κερδοφορία, μια περίοδο κρίσης, η οποία έφτασε στο χαμηλότερο σημείο στις αρχές του '80. Κατόπιν, η κερδοφορία αυξήθηκε, όχι στο επίπεδο του '60, αλλά αρκετά σημαντικά. Αυτή ήταν η περίοδος του νεοφιλελευθερισμού. Η κερδοφορία έφτασε το υψηλότερο σημείο της το 1997 και αυτό σηματοδοτεί το τέλος της περιόδου του νεοφιλελευθερισμού, παρόλο που υπήρξαν και μικρά άλματα στην κερδοφορία στις αρχές του 2000, στηριγμένα στην χρηματοπιστωτική επέκταση.

Σχήμα 1. Μέσο ποσοστό κέρδους (Average Rate of Profit (ARP) και της οργανικής σύνθεσης του κεφαλαίου (C/V) για τους παραγωγικούς τομείς, 1948-2009 [Από Carchedi (2011), “Behind and Beyond the Crisis”]

Αυτό δεν σημαίνει ότι ο χρηματιστικός τομέας δεν παίζει κανένα ρόλο στην κρίση. Αντιθέτως, η μεγέθυνση της πίστωσης και του πλασματικού κεφαλαίου (ο όρος που χρησιμοποιεί ο Μαρξ για τις κερδοσκοπικές επενδύσεις σε μετοχές, ομόλογα και άλλες μορφές χρηματιστικών περιουσιακών στοιχείων) επιταχύνεται ακριβώς για να αντισταθμίσει την πίεση προς τα κάτω που υφίσταται η κερδοφορία στη διαδικασία συσσώρευσης πραγματικού κεφαλαίου.

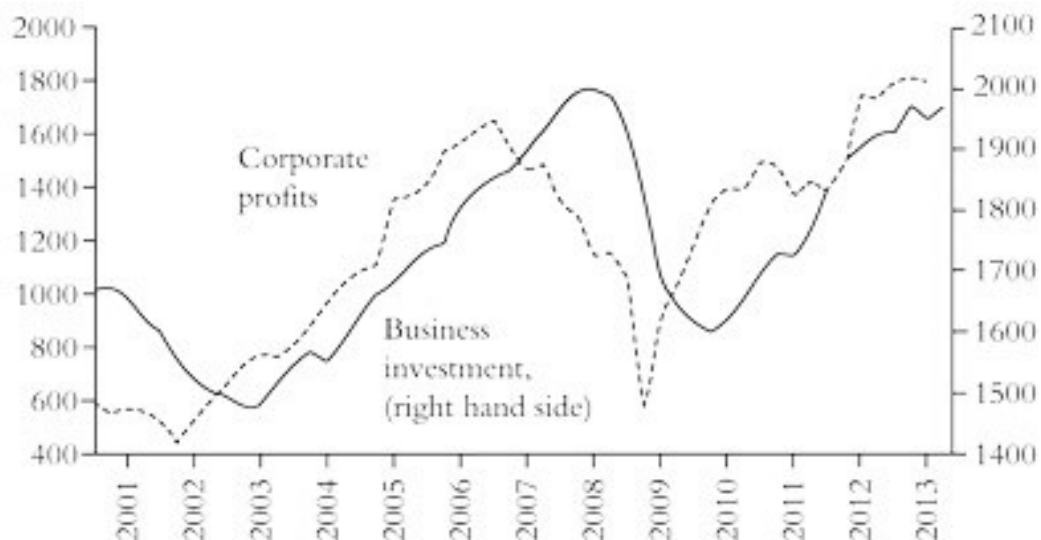
Πράγματι, η τάση του ποσοστού κέρδους να πέφτει προωθεί την κερδοσκοπία στην ιδιοκτησία, την πίστωση και την αγορά μετοχών. Αν οι καπιταλιστές δεν μπορούν να παράγουν εμπορεύματα που να αποδίδουν αρκετά υψηλό κέρδος, θα προσπαθήσουν να κερδίσουν χρήματα τζογάροντας στα χρηματιστήρια μετοχών ή αγοράζοντας άλλα

χρηματιστικά προϊόντα ή αγοράζοντας ιδιοκτησία. Οι καπιταλιστές αντιλαμβάνονται την πτώση στο ποσοστό κέρδους ταυτόχρονα, οπότε αρχίζουν όλοι να αγοράζουν μετοχές και στοιχεία πλούτου ταυτόχρονα, οδηγώντας σε άνοδο τις τιμές (όπως συνέβηκε με την άνοδο στα χρηματιστήρια και στην αγορά κατοικίας).

Η ροή κεφαλαίων προς τους χρηματιστικούς και κερδοσκοπικούς τομείς της οικονομίας είναι στην πραγματικότητα μια «αντίρροπη» τάση στην τάση πτώσης του ποσοστού του κέρδους στους παραγωγικούς τομείς. Ένα υψηλότερο ποσοστό κέρδους μπορεί να παραχθεί για κάμποσο καιρό σ' αυτούς τους μη παραγωγικούς τομείς της οικονομίας, υποβοηθούμενο και από το κράτος (τις Κεντρικές Τράπεζες και τη νομισματική πολιτική γενικά) που διατηρεί τα επιτόκια πολύ χαμηλά και ενθαρρύνει την πίστωση. Καθώς αυξάνουν οι μετοχές και οι τιμές των περιουσιακών στοιχείων (π.χ. γη και κατοικίες), όλοι θέλουν να αγοράσουν και η φούσκα επεκτείνεται. Αλλά, αργά ή γρήγορα, η φούσκα θα σπάσει όταν οι επενδυτές αντιληφθούν ότι αυτά τα περιουσιακά στοιχεία δεν αξίζουν την τιμή που πληρώνουν γι' αυτά. Η κατάρρευση καθίσταται ακόμα χειρότερη εξαιτίας και του ύψους του χρέους που έχει δημιουργηθεί.

Το βασικό πρόβλημα είναι τελικά το πτωτικό ποσοστό κέρδους, το οποίο συμπιέζει τη ζήτηση για επενδύσεις (βλ. σχήμα 2). Αν η βάση της οικονομίας ήταν υγιής, το σπάσιμο της φούσκας στον χρηματοπιστωτικό τομέα δεν προκαλεί οπωσδήποτε κρίση, ή τουλάχιστον θα προκαλούσε μια πολύ σύντομη. Για παράδειγμα, η κρίση στα χρηματιστήρια το 1987 (γνωστή ως Μαύρη Δευτέρα – 19 Οκτώβρη 1987: χαρακτηριστικά το χρηματιστήριο του Χονγκ-Κονγκ έχασε 45% της αξίας του, των ΗΠΑ 22%, του Ηνωμένου Βασιλείου 26%) έσπασε τη χρηματιστηριακή φούσκα χωρίς να προκαλέσει κρίση στην παραγωγή. Αν η συνολική οικονομία είναι υγιής και τα ποσοστά κέρδους υψηλά, τα έσοδα που δημιουργούνται από τους τόκους σε δάνεια θα επενδυθούν εκ νέου, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, στην παραγωγή.

Σχήμα 2. Επενδύσεις και κέρδη (σε δισ. δολάρια) στις ΗΠΑ. Πηγή: Carchedi & Roberts, “The long roots of the present crisis: Keynesians, Austerians and Marx’s law”, *World Review of Political Economy*, vol. 4:1, σελ. 86-115) (Στην αριστερή στήλη, καταμετρείται το ύψος το κερδών, και στη δεξιά στήλη το ύψος το επενδύσεων)

Ένα ακόμα στοιχείο που φαίνεται στο παραπάνω σχήμα είναι ότι το ποσοστό κέρδους στην οικονομία των ΗΠΑ άρχισε να πέφτει πολύ πριν από την χρηματιστική κρίση το καλοκαίρι του 2007. Για παράδειγμα, η μάζα των εταιρικών κερδών κορυφώνεται στο τρίτο

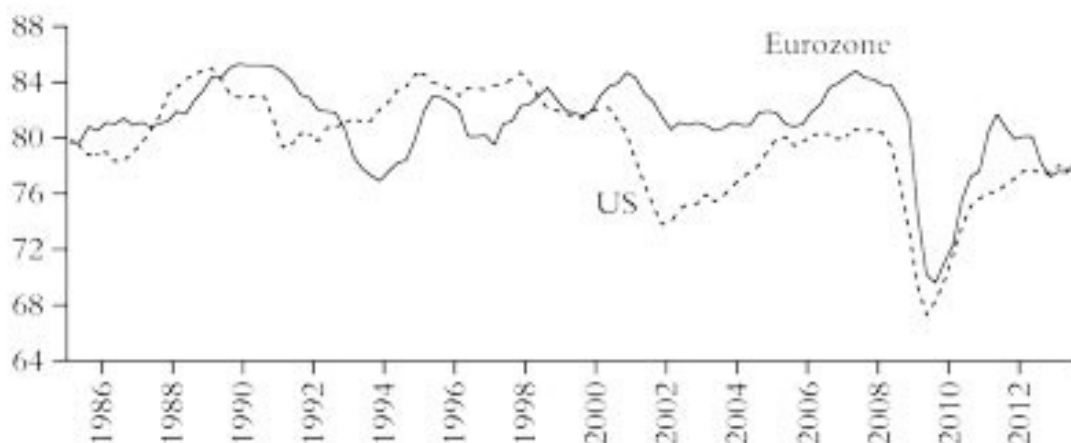
τρίμηνο του 2006 στο ποσό των 1.655 δισ. δολαρίων και πέφτει στη χαμηλή στάθμη στο 4ο τρίμηνο του 2008, πριν αρχίσει η ανάκαμψή τους. Η υψηλή και η χαμηλή στάθμη των επενδύσεων ακολουθεί με κάποια απόσταση αυτές τις κινήσεις της μάζας του κέρδους. Αυτό δείχνει ότι η μάζα των κερδών άρχισε να πέφτει πριν αρχίσει η κρίση στον χρηματιστικό τομέα. Αυτό σημαίνει ότι η «υπέρμετρη πίστωση», η κερδοσκοπία στο χρηματιστήριο και η επέκταση του πλασματικού κεφαλαίου αποτελούσαν την απάντηση στη πτωτική κερδοφορία στους παραγωγικούς κλάδους της οικονομίας. Καθυστερούσαν το αναπόφευκτο, αλλά τελικά έκαναν την κρίση βαθύτερη και μεγαλύτερης διάρκειας ως συνέπεια.

Από τη χαμηλή στάθμη της Μεγάλης Ύφεσης του 2009 ως σήμερα, οι κύριες καπιταλιστικές οικονομίες βιώνουν την πιο αδύναμη ανάκαμψη από οποιαδήποτε άλλη του παρελθόντος. Στην πραγματικότητα, μέχρι και σήμερα, οι προηγούμενοι ρυθμοί μεγέθυνσης της οικονομίας, οι πριν από την κρίση, δεν έχουν επιτευχθεί. Αν μάλιστα δούμε την απώλεια ΑΕΠ της αμερικάνικης οικονομίας στη βάση του δυνητικού ΑΕΠ, αυτού που θα είχε αν συνεχιζόταν η ανάπτυξή της με τους ρυθμούς που είχε πριν το 2008, τότε διαπιστώνουμε ότι οι ΗΠΑ έχασαν το 22% του ΑΕΠ για πάντα.

Στις περισσότερες περιπτώσεις μια ύφεση μειώνει εν τέλει το κόστος παραγωγής και απαξιώνει το κεφάλαιο σε επαρκή βαθμό ώστε να οδηγήσει σε άνοδο της κερδοφορίας για όσες καπιταλιστικές επιχειρήσεις έχουν απομείνει όρθιες. Αυτός είναι ο «σκοπός» της ύφεσης στον καπιταλισμό. Η ανεργία ρίχνει το κόστος εργασίας, ενώ οι χρεωκοπίες και οι εξαγορές μειώνουν το κόστος του κεφαλαίου. Οι επιχειρήσεις κατόπιν αρχίζουν σταδιακά να αυξάνουν και πάλι την παραγωγή, εν τέλει αρχίζουν να επενδύουν σε νέο κεφάλαιο, να επαναπροσλαμβάνουν όσους ανήκουν σ' αυτό που ο Μαρξ αποκαλούσε «εφεδρικό στρατό εργασίας», δηλ. τους άνεργους εργαζόμενους. Αυτό τονώνει τη ζήτηση για επενδύσεις κεφαλαίου και τελικά οι εργάτες αρχίζουν να αγοράζουν καταναλωτικά αγαθά με αποτέλεσμα η ανάκαμψη να παίρνει μπροστά.

Αυτήν τη φορά όμως τα πράγματα διαφέρουν. Είναι τόση η υπερπροσφορά αργούντος παραγωγικού δυναμικού στη βιομηχανία και τις κατασκευές και είναι τέτοιο το επίπεδο των οφειλούμενων χρεών εξίσου των επιχειρήσεων, της κυβέρνησης και των νοικοκυριών που η ανάκαμψη έχει στομώσει. Το πλεονάζων παραγωγικό δυναμικό παραμένει πολύ υψηλότερο από ό,τι μετά από προηγούμενες υφέσεις (Σχήμα 3).

Σχήμα 3: Ποσοστό χρησιμοποίησης κεφαλαίου στη βιομηχανία σε ΗΠΑ και Ευρωζώνη.
Πηγή: *Datastream*

B2. Η κρίση την εποχή του ιμπεριαλισμού

Είναι αναμενόμενο ότι στην εποχή του ιμπεριαλισμού – και μάλιστα του αναπτυσσόμενου ιμπεριαλισμού – η υπερσυσσώρευση του κεφαλαίου θα αφορά πρώτα και κύρια το χρηματιστικό κεφάλαιο. Το από τη φύση του συγκεντρωμένο, διεθνοποιημένο και κερδοσκοπικό στον ανώτερο βαθμό, χρηματιστικό κεφάλαιο επιταχύνει τις οικονομικές διεργασίες που οδηγούν την καπιταλιστική οικονομία σε κρίση, καθορίζει τον τρόπο εμφάνισης και εξέλιξης των κρίσεων και επιφέρει την ταχεία διεθνοποίησή τους.

Μέσα από τη διεθνή δράση του το χρηματιστικό κεφάλαιο που βρίσκεται συγκεντρωμένο σε ιμπεριαλιστικές χώρες αλλά και σε ταχέως αναπτυσσόμενες καπιταλιστικές οικονομίες, επιχειρεί να αναπαραχθεί με το μέγιστο δυνατό ποσοστό κέρδους που διαμορφώνεται σε διάφορες οικονομικές συγκυρίες. Είτε με άμεσες επενδύσεις του, είτε με το δανεισμό τραπεζών, είτε τέλος με το δανεισμό χωρών διεκδικεί ένα σημαντικό μέρος του κέρδους που προκύπτει από την παραγωγή μέσω της τοκογλυφίας. Κατά συνέπεια το κέρδος αυτό εμπεριέχει σημαντικό μέρος της υπεραξίας που παράγεται σε μεμονωμένες επιχειρήσεις, κλάδους παραγωγής ή και ολόκληρες οικονομίες. Επιπλέον, στις περιπτώσεις δανεισμού αυτό το κέρδος απαιτείται ως τόκος, δηλαδή με προκαθορισμένους όρους, και – τυπικά τουλάχιστον – δεν υπόκειται στις διακυμάνσεις της πραγματικής αγοράς, δηλαδή του καπιταλιστικού ανταγωνισμού και της ταξικής πάλης που διεξάγεται στο επίπεδο της παραγωγής. Σε κάθε περίπτωση ο οικονομικός κύκλος θα εκδηλωθεί αργά ή γρήγορα μέσω της αδυναμίας σημαντικού μέρους του χρηματιστικού κεφαλαίου – ντόπιου και ξένου, επενδυμένου ή τοκογλυφικού – να αναπαραχθεί με το προσδοκώμενο ποσοστό κέρδους και ένα μέρος του θα πρέπει να καταστραφεί. Σε περιπτώσεις τέτοιες το χρηματιστικό κεφάλαιο – που δεν είναι ενιαίο αλλά συγκεντρωμένο σε αντιμαχόμενους τοκογλυφικούς, τραπεζο-βιομηχανικούς ομίλους – αρνείται πεισματικά να καταστραφεί. Οι κεφαλαιοκράτες επιστρατεύουν τα έθνη κράτη στα οποία εδρεύουν – φανερώνοντας την εθνική συγκρότηση του κεφαλαίου – στην προσπάθειά τους να αποσοβήσουν την καταστροφή των ιδίων αλλά και να επιτύχουν την καταστροφή των ανταγωνιστών τους. Επιχειρείται να γίνει η έξοδος από την κρίση μέσω καταστροφής του παγίου κεφαλαίου που βρίσκεται σε μικρότερες και λιγότερο ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, αν και αναγκαστικά υποτιμούνται πάγια κεφάλαια σε μεγαλύτερες και ανταγωνιστικές επιχειρήσεις. Επιχειρείται ταυτόχρονα μέσα από την επαναγορά (π.χ. ιδιωτικοποίηση ή εξαγορά χρεοκοπημένων επιχειρήσεων ή υποτιμημένων τίτλων) το «ρεφάρισμα» των απολεσθέντων κερδών από τόκους, μετοχές, χρεόγραφα και ομόλογα που δεν θα αποδοθούν. Στο ίδιο ρεφάρισμα αποσκοπεί και η «δευτερογενής αγορά», το ποντάρισμα δηλαδή στην ίδια την καταστροφή μέρους του κεφαλαίου λόγω χρεοκοπιών και μη αποδόσεων.

Όσον αφορά λοιπόν τον πυρήνα τους, δηλαδή τις αιτίες τους – υπερσυσσώρευση – και την εξέλιξή τους – καταστροφή κεφαλαίου και αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας – οι σύγχρονες κρίσεις παραμένουν το ίδιο φαινόμενο, γνωστό από τις απαρχές του καπιταλισμού. Όσον αφορά όμως τις οικονομικές επιπλοκές του και τις κοινωνικές επιπτώσεις τους, διαφοροποιούνται μέσω της δράσης του χρηματιστικού κεφαλαίου στα εξής:

Πρώτον, γενικεύονται και διεθνοποιούνται ταχύτατα μέσα από το πολύπλοκο δίκτυο πιστωτικής και νομισματικής αλληλεξάρτησης μονοπωλιακών ομίλων και εθνικών οικονομιών. Κάθε απώλεια κέρδους από μία χώρα – είτε από την «πραγματική οικονομία» είτε από το πιστωτικό της σύστημα είτε από το χρέος είτε από το νόμισμά της – μεταφέρεται αυτόματα στο σύνολο της οικονομίας και σε άλλες οικονομίες μέσα από το δίκτυο αυτό. Δευτερεύοντα και συμπληρωματικό ρόλο παίζουν οι επιπτώσεις της ύφεσης στην παραγωγή και την κατανάλωση μίας χώρας στο προτσές της εξάπλωσης της κρίσης.

Δεύτερον, μέσω της κυριαρχίας του χρηματιστικού κεφαλαίου στην ίδια την αντιμετώπιση

της κρίσης το ξεπέρασμά της μπλοκάρεται, γιατί ένα σημαντικό μέρος του υπερσυσσωρευμένου κεφαλαίου «προστατεύεται» από την καταστροφή. Η καταστροφή μεταβλητού κεφαλαίου – απώλεια θέσεων εργασίας και πτώση μισθών – επιτείνεται, τεράστιο μέρος των μικρότερων παραγωγών καταστρέφεται, με αποτέλεσμα μαζική ανεργία, φτώχεια και εξαθλίωση. Επιπλέον, συχνά η διαδικασία αυτή της «εκκαθάρισης» (που μπορεί να σημαίνει και πραγματική εξάλειψη μέρους του πληθυσμού) δεν επιφέρει τη διέξοδο από την κρίση μέχρις ότου βρεθεί η αναγκαία λύση – με μία νέα ισορροπία δυνάμεων μεταξύ μεγάλων χρηματιστικών ομίλων σε εσωτερικό και διεθνές επίπεδο – για την καταστροφή του πλεονάζοντος χρηματιστικού κεφαλαίου.

Οι σύγχρονες κρίσεις χρέους είναι ένα κορυφαίο τέτοιο παράδειγμα. Μπορεί οι κρίσεις δημόσιου χρέους να έχουν συγκεκριμένο δημοσιονομικό ιστορικό αλλά δεν διαφέρουν σε τίποτα στην εκδήλωση και στις επιπτώσεις τους από κρίσεις του πιστωτικού συστήματος μιας χώρας. Σε κάθε περίπτωση, το χρέος που προϋπάρχει, και κυρίως οι τόκοι που πλέον έχουν σωρευτεί και πρέπει να αποπληρωθούν, οδηγούν σε μεγαλύτερο χρέος που δεν είναι τίποτε άλλο παρά υπερσυσσωρευμένο κεφάλαιο σε χρηματική μορφή. Το ποιος και πόσο θα ξεπληρώσει ή όχι, καθώς και το ποιος και πόσο θα χάσει από τα δανεικά που έδωσε, καθορίζει τη συμμετοχή των διαφόρων τάξεων, συμπεριλαμβανομένου του μη-μονοπωλιακού κεφαλαίου και των μονοπωλιακών ομίλων – ντόπιων και ξένων δανειστών και επενδυτών – στην καταστροφή του υπερσυσσωρευμένου κεφαλαίου.

B3. Τα κύρια χαρακτηριστικά της σημερινής κρίσης

Η σημερινή καπιταλιστική κρίση είναι δομική και δεν οφείλεται σε «αστοχίες» ή συγκυριακές λανθασμένες πολιτικές, στην κερδοσκοπία ή την απληστία των «golden boys». Όλα αυτά ήταν σταγόνες που συνέβαλλαν στο ξεχείλισμα του ποτηριού, επιτάχυναν την εκδήλωση της κρίσης και της προσέδωσαν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Κρίσεις όπως αυτή που βιώνουμε οφείλονται στο σύνολο των αντιθέσεων της παγκόσμιας αγοράς, στο σύνολο των αντιθέσεων του κάθε φορά συγκεκριμένου υπαρκτού καπιταλισμού. Οι αστοί πολιτικοί και οικονομολόγοι αποσιωπούν α) τις γενικές αιτίες της κρίσης που εμφανίζονται σε όλες τις κρίσεις, και β) τις ειδικές αιτίες της κρίσης που συνδέονται με τη φάση ανάπτυξης του καπιταλισμού, ενώ επιλεκτικά προβάλλουν μερικές ιδιαίτερες αιτίες της κρίσης που προσιδιάζουν μόνο στη μια ή στην άλλη κρίση και επιδέχονται αναίρεση. Έτσι εξωραΐζουν τον καπιταλισμό και σπέρνουν ελπίδες πως το κακό της κρίσης δεν θα μας ξαναβρεί.

Στην κρίση υπερσυσσώρευσης τα κέρδη που έχουν αποθησαυριστεί στο παρελθόν, δηλαδή η αξία που έχουν αποσπάσει οι καπιταλιστές από την εκμετάλλευση της εργατικής τάξης, συγκροτεί μια τεράστια μάζα συσσωρευμένου κεφαλαίου. Όσο πιο μεγάλη είναι η μάζα του συσσωρευμένου κεφαλαίου, τόσο δυσκολότερη είναι η αξιοποίησή του, δηλαδή η επανεπένδυσή του και η αποκόμιση υψηλών ποσοστών κέρδους. Μια μορφή της υπερσυσσώρευσης κεφαλαίου είναι η υπερπαραγωγή εμπορευμάτων. Η γενικότερη οικονομική δυσπραγία, η πτώση των ποσοστών κέρδους και η αδυναμία του συσσωρευμένου κεφαλαίου να βρει διέξοδο, εκφράζεται με τα χαμηλά τραπεζικά καταθετικά επιτόκια. Τρισεκατομμύρια δολάρια είναι σήμερα «παρκαρισμένα» σε καταθέσεις με μηδενικά επιτόκια. Επιπλέον, η αδυναμία του συσσωρευμένου κεφαλαίου να αξιοποιηθεί, οδήγησε σε χρηματοπιστωτικές επενδύσεις με ρίσκο και σε αυξανόμενη κινητικότητα του κεφαλαίου με στόχο την αναζήτηση κερδών. Αυτό εκδηλώνεται με τα τεράστια ποσά που διακινούνται στις χρηματιστηριακές αγορές, αλλά και με τα διάφορα χρηματοοικονομικά προϊόντα που σε πολλές περιπτώσεις είναι καθαρός τζόγος, καθώς και με την επιστροφή του κεφαλαίου στην ιστορική του αφετηρία ως τοκογλυφικού κεφαλαίου.

Τα τελευταία χρόνια πριν την εκδήλωση της κρίσης, η ζήτηση ενισχύθηκε με την λεγόμενη «πιστωτική επέκταση», δηλαδή με δανεισμό των νοικοκυριών, για να ενισχυθεί η καταναλωτική τους ικανότητα. Στις ΗΠΑ, η εκτεταμένη δανειοδότηση οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα, εκδηλώθηκε και με τα περίφημα subprimes, τα στεγαστικά δάνεια που «έσκασαν» πυροδοτώντας την κρίση. Συνολικά, η «πιστωτική επέκταση» οδήγησε σε υπερχρέωση την εργατική τάξη.

Οι αντικειμενικές τάσεις που οδηγούν τον καπιταλισμό σε κρίση δεν συνεπάγονται κάποια «αυτόματη κατάρρευση» του συστήματος, ούτε την ανυπαρξία λύσεων από την πλευρά των κεφαλαιοκρατών. Άμεση απάντησή τους είναι η συμπίεση της τιμής της εργατικής δύναμης και η πολύπλευρη επίθεση στα εργατικά δικαιώματα, δηλαδή η προσπάθεια να μεγαλώσει το μερίδιο των κεφαλαιοκρατών σε βάρος του μεριδίου της εργασίας. Μεσοπρόθεσμη απάντηση στην κρίση είναι η καταστροφή κεφαλαίων και παραγωγικών δυνάμεων, π.χ. μέσα από πολεμικές αναμετρήσεις.

Βασικό εργαλείο για την ενίσχυση της ζήτησης και για την τόνωση της καπιταλιστικής κερδοφορίας, παραμένει το κράτος. Το κράτος δημιουργεί ζήτηση, μέσω των κρατικών παραγγελιών, π.χ. με τα δημόσια έργα. Παράλληλα, ενισχύει την καπιταλιστική κερδοφορία μέσω ενός ολόκληρου πλέγματος ενισχύσεων. Με αυτόν τον τρόπο, τα κράτη σ' όλον τον κόσμο βοηθάνε τους κεφαλαιοκράτες να αξιοποιήσουν το συσσωρευμένο κεφάλαιό τους. Αυτή η λειτουργία του αστικού κράτους, οδηγεί αναγκαστικά στη δημιουργία κρατικού χρέους.

Σε περιόδους κρίσης, απαιτείται ακόμα μεγαλύτερη διοχέτευση κρατικών κεφαλαίων για την αναχαίτιση της κρίσης, εκτοξεύοντας τις κρατικές δαπάνες. Ταυτόχρονα, η υποχώρηση των ρυθμών ανάπτυξης οδηγεί σε μείωση των κρατικών εσόδων από τη φορολογία. Έτσι, σε τέτοιες περιόδους τα ελλείμματα μεγαλώνουν και το κρατικό χρέος αυξάνει.

Την κρίση πληρώνει η εργατική τάξη κατ' αρχήν με την αύξηση της ανεργίας (κλείσιμο επιχειρήσεων, απολύσεις) και τη συνεπαγόμενη πίεση στους μισθούς. Την πληρώνει επίσης, με την σκληρή δημοσιονομική πολιτική, που σημαίνει μείωση μισθών στους δημόσιους υπαλλήλους, αύξηση της φορολογίας, μείωση των κοινωνικών δαπανών, περικοπές στο σύστημα ασφάλισης. Αυτά ισχύουν, στον έναν ή τον άλλο βαθμό, σε όλες τις χώρες. Οι ισχυρότερες χώρες ωστόσο, έχουν τη δυνατότητα να μετακυλήσουν μέρος του κόστους της κρίσης στις πιο αδύναμες:

-Αξιοποιώντας την πολιτική τους ισχύ για να εξασφαλίσουν αγορές για τα προϊόντα τους.

-Με την τοκογλυφική απομύζηση των λιγότερο ισχυρών κρατών από τα τραπεζικά τους ιδρύματα.

-Με την αύξηση του βαθμού εκμετάλλευσης της εργατικής δύναμης στις χώρες στις οποίες έχουν επενδύσει κεφάλαια, πράγμα που οδηγεί σε αύξηση του εθνικού ποσοστού κέρδους.

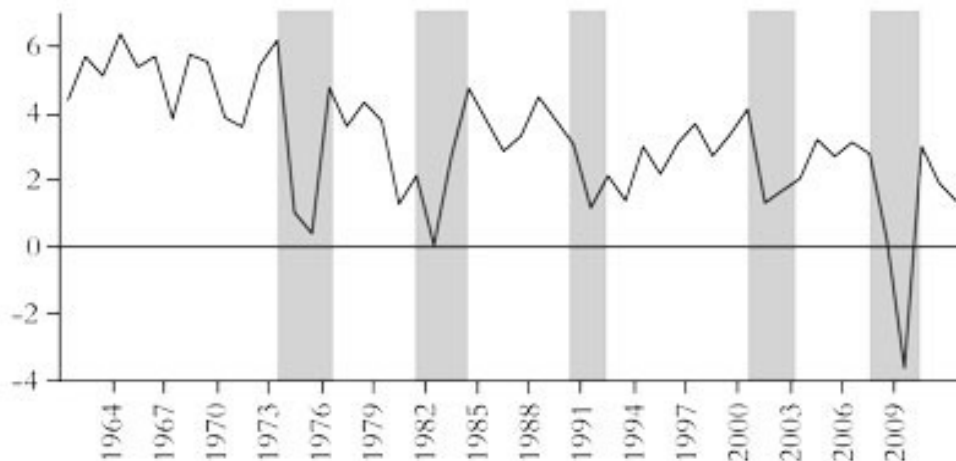
Οι αστικές τάξεις των χωρών αυτών καταφέρνουν έτσι, να διατηρούν σε καλύτερα επίπεδα τα κέρδη τους, αλλά και να επιτυγχάνουν πλατύτερη συναίνεση από τις καταπιεζόμενες τάξεις στο εσωτερικό των χωρών τους.

B4. Η εξέλιξη της κρίσης

Αναζητώντας το εφελτήριο του παρόντος κύκλου κρίσης υπερσυσσώρευσης – η οποία παρουσιάζει πρωτοφανή διάρκεια, ένταση και βάθος – θα ορίζαμε τη κτηματική κρίση των ΗΠΑ, η οποία πρωτοεμφανίστηκε το 2006. Ορόσημό της στάθηκε η κατάρρευση της 4ης μεγαλύτερης επενδυτικής τράπεζας των ΗΠΑ, της Λήμαν Μπράδερς, το Μάρτιο του 2008. Οι αστοί αναλυτές απέδωσαν το ξέσπασμα της κρίσης στα golden boys, στη διόγκωση της χρηματιστηριακής οικονομίας, στην έλλειψη ρύθμισης και εποπτείας του χρηματιστηριακού

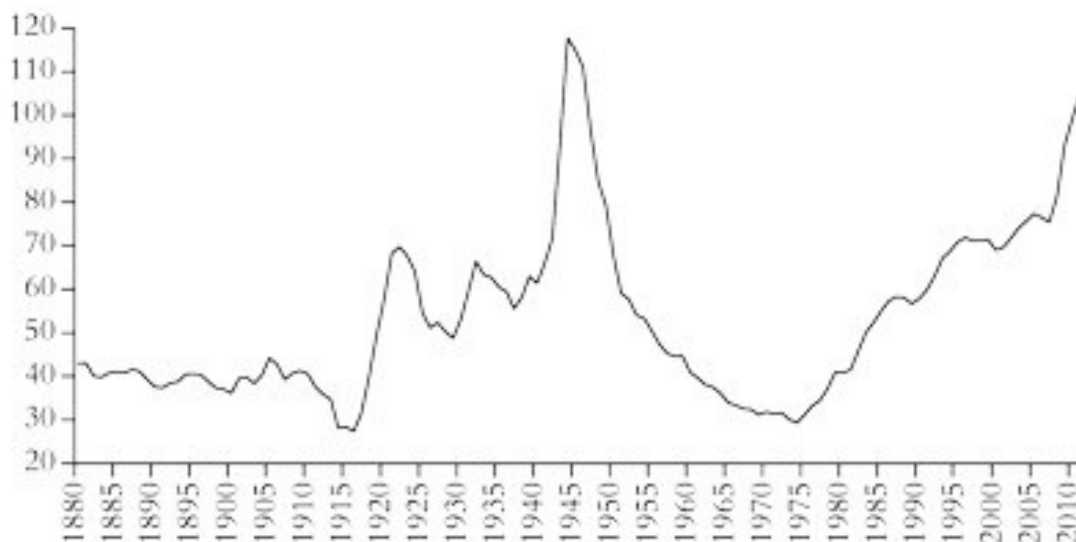
τομέα κτλ. Σε κάθε περίπτωση απέκοψαν τα αίτια της κρίσης από τον παραγωγικό τομέα της οικονομίας που υποτίθεται ότι λειτουργούσε άριστα και τα εντόπισαν μόνο στη σφαίρα του μη παραγωγικού, χρηματιστικού-πιστωτικού τομέα. Οι ίδιοι οι αστοί αναλυτές ονόμασαν την ύφεση που προέκυψε «Μεγάλη Ύφεση» (“Great Recession”, για παράδειγμα την αποκαλεί το ΔΝΤ). Και ήταν πράγματι μεγάλη. Η πτώση του πραγματικού ΑΕΠ ήταν μεγαλύτερη από οτιδήποτε έχει καταγραφεί από την εποχή της Μεγάλης Κρίσης του 1929-1930. Και επεκτάθηκε σ’ ολόκληρη την υφήλιο σε πιο ευρεία κλίμακα από ό,τι η Μεγάλη Κρίση.

Σχήμα 4. Μεγέθυνση του πραγματικού ΑΕΠ (ποσοστό από χρόνο σε χρόνο. Οι γκρι ζώνες σημειώνουν τις περιόδους ύφεσης). Πηγή: ΟΟΣΑ

Σ’ αυτήν την κρίση, η οποία με βάση τον τυπικό ορισμό των στατιστικών υπηρεσιών των ΗΠΑ διήρκησε από το Δεκέμβριο του 2007 έως τον Ιούνιο του 2009, δηλ. 18 μήνες, είχαμε μια σημαντική μείωση του παγκόσμιου εμπορίου, κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας, και σημαντική πτώση των επενδύσεων. Κυρίως, όμως, πτώση σημειώθηκε στα κέρδη των επιχειρήσεων ιδίως αυτά που είχαν επενδυθεί στο χρηματοπιστωτικό τομέα, δηλαδή του τομέα στον οποίο οδηγούνταν ένα μεγάλο μέρος των κερδών που ιδιοποιούνταν οι μεγάλες επιχειρήσεις στην παραγωγή (το 2007 το 40% των ανώνυμων εταιρικών κερδών των ΗΠΑ πήγαιναν στο χρηματοπιστωτικό τομέα σε σύγκριση με μόλις το 10% το 1980). Για τη σωτηρία του χρηματοπιστωτικού τομέα, του οποίου η κατάρρευση απειλούσε πλέον και τον παραγωγικό τομέα της οικονομίας, οι αστικές κυβερνήσεις έπρεπε να δράσουν: προχώρησαν στη διάσωση τραπεζών, ασφαλιστικών φορέων κτλ. με κρατικό χρήμα. Αυτό το χρήμα συγκεντρώθηκε μέσω υψηλότερων φόρων στους μισθωτούς εργαζόμενους αλλά κυρίως με δανεισμό, δηλαδή, πουλώντας κρατικά ομόλογα σε τράπεζες και ασφαλιστικούς φορείς, πολλοί εκ των οποίων ήταν ήδη σε προβληματική κατάσταση. Το αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής ήταν η κατακόρυφη αύξηση του κρατικού χρέους σε επίπεδα πρωτόγνωρα από την εποχή του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου σε όλες τις χώρες. Το αποτέλεσμα είναι οι μισθωτοί να βρίσκονται αντιμέτωποι με ένα δυσθεώρητο χρέος που το αστικό κράτος πρέπει να ξεπληρώνει προς τους τραπεζίτες και τους μετόχους για ένα αρκετό μεγάλο διάστημα. Τα ελλείμματα των προϋπολογισμών κινήθηκαν ανοδικά, είτε γιατί δόθηκαν μεγάλα ποσά για τη σωτηρία των τραπεζών, είτε γιατί η κρίση δημιούργησε μειωμένα έσοδα για το κράτος, είτε γιατί έπρεπε να αυξηθούν τα έξοδα για την κοινωνική πρόνοια.

Σχήμα 5: Κρατικό χρέος των αναπτυγμένων οικονομιών ως ποσοστό του ΑΕΠ. Πηγή: IMF World Economic Outlook, October 2012

Η ανάγκη να μειωθεί αυτό το χρέος οδήγησε στα προγράμματα λιτότητας, δηλαδή, στην περικοπή των κρατικών δαπανών (απολύσεις δημοσίων υπαλλήλων, περικοπές μισθών, δραστικές μειώσεις σε επενδύσεις και κοινωνικό κράτος) και την αύξηση των εσόδων (αύξηση της φορολογίας σε μισθωτούς και συνταξιούχους).

Το 2009, αν και οι προβλέψεις των αστικών οικονομικών επιτελείων δεν έδειχναν κάτι τέτοιο, η γερμανική οικονομία εισήλθε επίσης σε ύφεση με τις εξαγωγές της να μειώνονται (χάνοντας την πρώτη θέση στις εξαγωγές προϊόντων από την Κίνα, μια θέση που διατηρούσε από το 2003), την ανεργία να εκτοξεύεται, το δανεισμό της το ίδιο και το εμπορικό της πλεόνασμα να συρρικνώνεται παράλληλα με το ΑΕΠ της. Αυτό ήταν αποτέλεσμα της τιμής του δολαρίου (που στο διάστημα 2002-2010 είχε πέσει κατά 30%, οδηγώντας και το «δεμένο» μαζί του γουάν σε μείωση) που ανατίμησε το ευρώ κατά 50%, καθιστώντας το «πανάκριβο». Αυτή ήταν η κατάσταση έως το Σεπτέμβριο του 2009 όταν, στη βρισκόμενη ήδη σε ύφεση οικονομία της Ελλάδας, το Χρηματιστήριο Αθηνών έχασε πάνω από το 30% της κεφαλαιοποίησής του, οι τιμές των ελληνικών CDS και των spreads τετραπλασιάστηκαν σε 4 μήνες, τα επιτόκια των διετών ομολόγων επταπλασιάστηκαν και των τριμηνιαίων δεκαπλασιάστηκαν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την πτώση του ευρώ κατά 12% σε 3,5 μήνες, αναζωογονώντας τη γερμανική οικονομία, η οποία είδε τις παραγγελίες προϊόντων της να φτάνουν στα επίπεδα του 2007, μια επακόλουθη αύξηση του αναπτυξιακού δείκτη και αύξηση της ζήτησης των γερμανικών ομολόγων. Η Ελλάδα αποτέλεσε τη σπίθα ανάπτυξης ολόκληρης της ευρωζώνης αλλά και τον πολιορκητικό κριό για την επιβολή αντίστοιχων σκληρών οικονομικών πολιτικών και σε άλλες χώρες με υψηλό χρέος (τα λεγόμενα PIIGS). Η παροχή «βοήθειας» από το ΔΝΤ με τη μορφή του μνημονίου αποτέλεσε προνομιακό πεδίο κερδοφορίας για την γερμανική οικονομία και τους τραπεζίτες του ΔΝΤ κυρίως, ενώ δευτερευόντως ωφελείται η Γαλλία.

Μετά από μια εύλογη ανάκαμψη το 2010, οι κύριες καπιταλιστικές οικονομίες έχουν επιβραδύνει σε ρυθμό μεγέθυνσης κάτω του 2%. Το ΔΝΤ, στην τελευταία έκθεσή του για τις προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας (IMF, World Economic Outlook, Οκτ. 2013), προβλέπει ρυθμούς ανάπτυξης 2,5% για τις ΗΠΑ για το 2014 (από 1,5% για το 2013), υπό τον όρο, όμως, ότι θα περιοριστούν τα μέτρα λιτότητας που παίρνονται στις ΗΠΑ για να

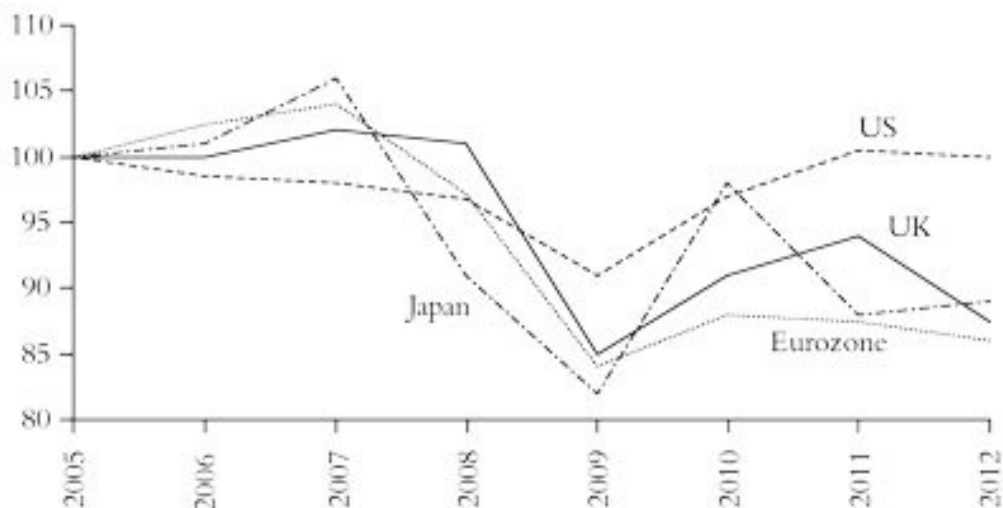
τιθασειτεί το γιγάντιο χρέος. Για την Ιαπωνία, προβλέπουν μείωση του ρυθμού μεγέθυνσης από 2% το 2013 σε 1¼ % το 2014. Στην ευρωζώνη, προβλέπουν ανάπτυξη μόλις 1% για το 2014, σε σχέση με 0,5% το 2013. Ακόμα και για τις «αναδυόμενες οικονομίες», όπως αποκαλούνται οι γοργά αναπτυσσόμενες νέες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις (Κίνα, Ρωσία, Ινδία, Βραζιλία, Ινδονησία, Νότια Αφρική, Τουρκία), οι ρυθμοί ανάπτυξης από αλματώδεις που ήταν τα προηγούμενα χρόνια, πριν το 2012, προβλέπονται πιο χαμηλοί ή στάσιμοι (Κίνα: 7,5% Ινδία: 5%).

Κυρίως, όμως, το ΔΝΤ εκτιμά ότι οι αναδυόμενες οικονομίες, που μέχρι πρόσφατα αποτελούσαν την ατμομηχανή της παγκόσμιας ανάπτυξης, αντιμετωπίζουν πολλούς κινδύνους. Ο βασικότερος κίνδυνος προέρχεται από την απόφαση της Κεντρικής Τράπεζας των ΗΠΑ να μειώσει το πρόγραμμα αγοράς διαφόρων χρεογράφων (ομόλογα, δάνεια που βασίζονται σε υποθήκες, ομόλογα εταιριών) που έχουν στα χέρια τους οι τράπεζες, το οποίο είναι γνωστό ως Quantitative Easing (QE, ποσοτική χαλάρωση). Μέσω της ποσοτικής χαλάρωσης η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ έχει «δαπανήσει» κοντά στα 3 τρισ. για την αγορά τέτοιων χρεογράφων. Το «δαπανήσει» μπαίνει σε εισαγωγικά, διότι η Ομοσπονδιακή Τράπεζα δεν αγόρασε αυτά τα χρεόγραφα με χρήμα που κατείχε αλλά απλώς τυπώνοντας χρήμα. Υποτίθεται ότι με τα χρήματα αυτά οι τράπεζες θα είχαν αρκετή ρευστότητα ώστε να αγοράσουν μετοχές και να δανείσουν σε επενδυτές. Αυτό που έγινε όμως είναι να κατευθυνθεί αυτό το ρευστό στο χρηματιστήριο αυξάνοντας την αξία των μετοχών (κάνοντας έτσι πιο πλούσιους τους ιδιοκτήτες μετοχών) και σε επενδύσεις στις αναδυόμενες αγορές. Το τελευταίο είχε ως αποτέλεσμα την υπερτίμηση των νομισμάτων τους και την αύξηση των αξιών των μετοχών και των ομολόγων των χωρών αυτών. Η ανακοίνωση ότι η ποσοτική χαλάρωση θα περιοριστεί και πιθανόν να τερματιστεί μέσα στο 2014 οδηγεί τα κεφάλαια που επενδύθηκαν στις αναδυόμενες οικονομίες σε φυγή από αυτές και σε επιστροφή στις ΗΠΑ: η ανακοίνωση οδήγησε σε αύξηση της απόδοσης των αμερικανικών ομολόγων, και άρα, σε επανατοποθέτηση κεφαλαίων από τις αναδυόμενες αγορές στις ΗΠΑ, και δεύτερον, η αύξηση της απόδοσης των αμερικανικών ομολόγων πιθανόν να οδηγήσει σε άνοδο την τιμή του δολαρίου τραβώντας και πάλι το χρήμα από την αγορά των νομισμάτων των αναδυόμενων αγορών στην αγορά δολαρίων. Το αποτέλεσμα ήταν μεγάλες απώλειες στα νομίσματα αυτών των χωρών και κατάρρευση των χρηματιστηρίων τους (και της εγχώριας παραγωγικής δραστηριότητας).

Όλα αυτά σημαίνουν ότι σε παγκόσμιο επίπεδο αναμένεται μια πολύ θαμπή και αναιμική ανάπτυξη για τα επόμενα χρόνια. Δύο, τουλάχιστον, σοβαροί λόγοι για αυτήν την αναιμική ανάπτυξη, η οποία μπορεί σε οποιαδήποτε στιγμή στο άμεσο μέλλον να μετατραπεί σε κρίση, είναι οι εξής: η κερδοφορία δεν έχει ανακάμψει στα προ της κρίσης επίπεδα, και δεύτερον, το υπερβάλλον χρέος που βαραίνει τις επενδύσεις και τα κέρδη.

Η κερδοφορία δεν έχει ανακάμψει όπως αυτή μετρείται με τα στοιχεία της ΕΕ και των ΗΠΑ με δείκτη το 2005 (Σχήμα 6).

Σχήμα 6: Καθαρή απόδοση κεφαλαίου (έτος βάσης 2005 = 100). Πηγή: Roberts, (2013) “The euro crisis is a crisis of capitalism”.

Η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζει το πρόβλημα της κερδοφορίας (στην Έκθεση Προοπτικών το Φεβρουάριο του 2013). Εκεί σημειώνει ότι οι (μη στεγαστικές) επενδύσεις ως μερίδιο του ΑΕΠ «βρίσκονται στο χαμηλότερο σημείο από τα μέσα της δεκαετίας του '90». Ο κύριος λόγος είναι το μειωμένο επίπεδο κερδοφορίας. Το μέτρο των εταιρικών κερδών συνδέεται με την μεγέθυνση των επενδύσεων. Η Επιτροπή βρίσκει ότι η κερδοφορία στην Ευρώπη «έχει παραμείνει κάτω από τα επίπεδα προ της κρίσης». Συγκεκριμένα η έκθεση γράφει:

«Το μέτρο των εταιρικών κερδών τείνει να είναι στενά συσχετισμένο με την επενδυτική μεγέθυνση. Σε μεγάλο τμήμα της εμπειρικής βιβλιογραφίας που αφορά τους καθοριστικούς παράγοντες της επένδυσης, αυτή η συσχέτιση έχει ερμηνευτεί ως μια ένδειξη ότι, σε ένα περιβάλλον όπου η πίστωση είναι περιορισμένη, μόνο εταιρίες που παράγουν επαρκές ρευστό μπορούν να αυτοχρηματοδοτήσουν τις επενδύσεις. [...] Μετά από την πτώση από το 2007 ως το 2009, η κερδοφορία στην ΕΕ, μετρημένη από το λόγο του ακαθάριστου λειτουργικού πλεονάσματος [ένα μέτρο των κερδών των επιχειρήσεων – ό,τι απομένει στις επιχειρήσεις αν αφαιρεθεί το κόστος των ενδιάμεσων προϊόντων και υπηρεσιών και το κόστος της εργασίας] προς το ΑΕΠ, έχει κάπως ανακάμψει αλλά παρέμεινε κάτω από τα επίπεδα προ της κρίσης. Αυτή η συνολική εικόνα αποκρύπτει από την άλλη μεγάλες διαφορές στο επίπεδο των κρατών μελών. [...] οι πρόσφατες εξελίξεις στην κερδοφορία είναι ίσως μια δύναμη σύγκλισης παρά απόκλισης στις επενδύσεις. Ενώ η κερδοφορία παραμένει χαμηλότερα από ό,τι στην προ κρίσης περίοδο στις χώρες του πυρήνα, έχει στην πραγματικότητα αυξηθεί σε μερικά «ευπαθή» κράτη-μέλη (κυρίως στην Ισπανία) υπό τις συνδυασμένες επιπτώσεις των αυξήσεων στην παραγωγικότητα και της μετριοπάθειας στους μισθούς.» (European Commission, *European Economic Forecast*, Feb. 2013, σελ. 19)

Για να το πούμε πιο απλά, η Επιτροπή μάς λέει ότι για να γίνουν επενδύσεις, τη στιγμή που έχει σπάσει η φούσκα της πιστωτικής επέκτασης, πρέπει να υπάρχουν κέρδη από τις ίδιες τις επιχειρήσεις. Μας λέει επίσης ότι αυτή η κερδοφορία κινείται ακόμα σε χαμηλά επίπεδα. Και τέλος μάς λέει ότι σε χώρες όπως η Ισπανία, και φυσικά η Ελλάδα, τα μέτρα που παίρνονται αυξάνουν την κερδοφορία. Δηλαδή, η επίθεση στην εργατική τάξη, που εκφράζεται με την εντατικοποίηση και με τη μείωση στους μισθούς, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να ξεφύγουν από την κρίση οι καπιταλιστικές οικονομίες των «ευπαθών» χωρών. Όχι μόνο αυτό, αλλά φαίνεται να γίνονται και παράδειγμα προς μίμηση και στις «χώρες του πυρήνα». Αυτή

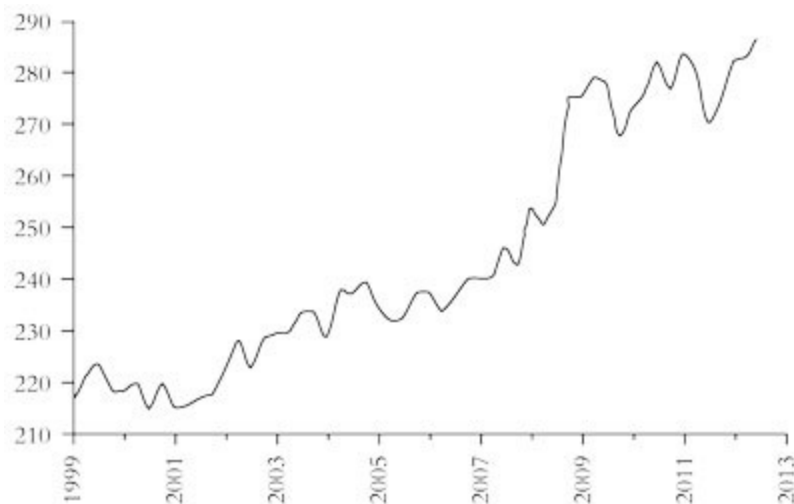
είναι τελικά η βάση για τις πολιτικές λιτότητας: εκφράζουν την ανάγκη του κεφαλαίου να δει τα ποσοστά κέρδους να αυξάνουν, πράγμα που δεν μπορούν να το επιφέρουν πια με την παλιά κεϋνσιανή συνταγή των μέτρων για την ενίσχυση της ζήτησης και της κατανάλωσης. Ο σκοπός της λιτότητας δεν είναι απλώς να μειώσει το δημόσιο χρέος και τις κρατικές δαπάνες αλλά να αποκαταστήσει την κερδοφορία της καπιταλιστικής παραγωγής.

Ο δεύτερος παράγοντας που εμποδίζει τις επενδύσεις είναι το βάρος του χρέους που συσσωρεύτηκε σε κράτη, επιχειρήσεις και νοικοκυριά όλη την προηγούμενη περίοδο, ιδιαίτερα μετά τη λεγόμενη χρηματοπιστωτική επέκταση και φούσκα στα ακίνητα μετά το 2002. Το επίπεδο του χρέους για την παγκόσμια οικονομία δεν έχει πέσει αρκετά παρά την Μεγάλη Ύφεση του 2009, την κατάρρευση τραπεζών και τα μέτρα διάσωσης. Η ίδια έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θεωρεί ότι υπάρχει (αρνητική) συσχέτιση ανάμεσα στις αλλαγές στην επένδυση μετά την έναρξη της κρίσης και τη συσσώρευση χρεών προ της κρίσης (υψηλότερο χρέος, χαμηλότερες επενδύσεις). Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Επιτροπής, οι επιχειρήσεις της Ευρωζώνης πρέπει να προχωρήσουν σε απομόχλευση που ισοδυναμεί με 12% του ΑΕΠ της Ευρωζώνης. Σε ένα προσομοιωτικό μοντέλο της, η Επιτροπή βρήκε ότι για να μειωθεί ένα χρέος ύψους 10% του ΑΕΠ στην Ευρωζώνη σε βάθος 10 χρόνων, θα πρέπει να μειωθούν οι επενδύσεις των επιχειρήσεων κατά 0,6% του ΑΕΠ τον πρώτο χρόνο και κατά ένα συνολικό 1,6% μετά από 5 χρόνια. Δεδομένου ότι οι επενδύσεις είναι ήδη χαμηλές, η προσπάθεια να αποτινάξουν οι καπιταλιστές το χρέος από πάνω τους θα οδηγήσει σε ακόμα πιο μειωμένες επενδύσεις.

Αυτοί οι δύο παράγοντες εξηγούν σε μεγάλο βαθμό γιατί παρόλο που τόσα δισ. ρίχνονται στην αγορά από τις καπιταλιστικές κυβερνήσεις και γιατί ενώ όλες οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν αυξήσει τα ρευστά τους διαθέσιμα, πολύ λίγη από αυτήν τη ρευστότητα κατευθύνεται στις επενδύσεις. Οι μεγάλες επιχειρήσεις κρίνουν ότι ακόμα δεν έχει επιτευχθεί επαρκής ανάκαμψη του ποσοστού κέρδους ώστε να επενδύσουν μαζικά στην παραγωγή. Πολλές είναι αρκετά χρεωμένες και το ρευστό χρησιμοποιείται για να απομειώσει το χρέος. Άλλες χρησιμοποιούν το ρευστό είτε για επενδύσεις σε κάποιες από τις αναδυόμενες χώρες, είτε για να αγοράσουν πίσω τις δικές τους μετοχές. Οι μικρότερες επιχειρήσεις δεν μπορούν στην πραγματικότητα να δανειστούν για να κάνουν επενδύσεις και απλώς εντείνουν την εκμετάλλευση του εργατικού δυναμικού που έχουν στη δούλεψή τους.

Στην πραγματικότητα φαίνεται ότι το χρέος, ειδικά του μη-χρηματιστικού τομέα συνεχίζει να αυξάνει. Το χρέος του μη χρηματιστικού τομέα στις ΗΠΑ, την Ευρώπη και την Ιαπωνία είναι τώρα πάνω από 285% σε σχέση με το ΑΕΠ συγκρινόμενο με το 275% στην αρχή της Μεγάλης Ύφεσης (Σχήμα 7).

Σχήμα 7: Λόγος χρέους προς ΑΕΠ του μη χρηματιστικού τομέα – ΗΠΑ, Ευρώπη, Ιαπωνία. Πηγή: *Morgan Stanley, 2013.*

Όλα αυτά σημαίνουν ότι οι προοπτικές για ανάπτυξη που διακρίνουν οι διεθνείς καπιταλιστικοί οργανισμοί και η έξοδος από την κρίση για την οποία προσπαθούν να μας πείσουν δεν είναι ακόμα εδώ. Στην πραγματικότητα, υπάρχει ακόμα πολύ πλεονάζον κεφάλαιο που πρέπει να καταστραφεί προτού μπορέσουμε να μιλήσουμε για σταθερή πορεία ανάκαμψης του παγκόσμιου καπιταλισμού. Η καταστροφή των παραγωγικών δυνάμεων, δηλαδή, δεν γίνεται με τον απαιτούμενο ρυθμό και με ένταση τέτοια που να αντιστοιχεί στο βάθος της τρέχουσας καπιταλιστικής κρίσης, ανοίγοντας το ενδεχόμενο επιστράτευσης του τελευταίου (και πιο αποτελεσματικού) όπλου της φαρέτρας του καπιταλισμού: μια πολεμική σύρραξη. Μια τέτοια εκτίμηση δεν σημαίνει ότι μπορούμε να προβλέψουμε με ακρίβεια το πού και πότε θα ξεσπάσει μια πολεμική αναμέτρηση, αλλά ότι οι πιθανότητες για μια τέτοια εξέλιξη ολοένα και αυξάνονται.

Ένα μεγάλο μέρος των καπιταλιστικών επιχειρήσεων στις αναπτυσσόμενες οικονομίες στηρίζονται στην αφειδή παροχή ρευστότητας από το κράτος (δηλ. σε μεταφορά των χρεών τους στις πλάτες της εργαζόμενης μάζας μέσω του παρέμβασης του κράτους). Με αυτήν τη ρευστότητα καταφέρνουν απλώς να φυτοζωούν και να κρατιούνται σε λειτουργία πληρώνοντας το κόστος εργασίας και πληρώνοντας τους τόκους των χρεών τους, χωρίς να μπορούν ούτε το χρέος να αποσείσουν από πάνω τους, ούτε – πολύ περισσότερο – να κάνουν επενδύσεις. Οι πιο αδύναμες επιχειρήσεις έχουν πεσμένη παραγωγικότητα και αδυνατούν να συναγωνιστούν τις πιο ισχυρές. Το ίδιο συμβαίνει και για τις πιο αδύναμες χώρες συνολικά σε σχέση με τις πιο ισχυρές. Μόλις αυτή η κρατική ρευστότητα διακοπεί, με αποτέλεσμα, για παράδειγμα, την αύξηση των επιτοκίων, όπως φάνηκε και από τις εξαγγελίες για περιορισμό του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης στις ΗΠΑ, οι πιο αδύναμες από τις καπιταλιστικές επιχειρήσεις και οι πιο αδύναμες από τις αναδυόμενες οικονομίες (αυτές που έχουν μεγάλα ελλείμματα στο εξωτερικό ισοζύγιο τους) θα βρεθούν σε ελεύθερη πτώση. Αυτό θα οδηγήσει σε καινούρια ύφεση.

B5. Επιπτώσεις της κρίσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Σύμπτωμα της κρίσης είναι η όξυνση του ανταγωνισμού τόσο ανάμεσα στους μεμονωμένους κεφαλαιοκράτες, όσο και ανάμεσα στα καπιταλιστικά κράτη. Ενδεικτικό γι’

αυτό, ήταν η έντονη αντιπαράθεση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΔΝΤ με αφορμή το ελληνικό πρόβλημα. Η διαμάχη αφορούσε το ποιος θα επωμιστεί τις απώλειες από την αδυναμία εξυπηρέτησης του ελληνικού χρέους. Τα δάνεια που αποτελούν το ελληνικό χρέος, είναι απαιτήσεις από ένα χρεοκοπημένο κράτος που ταυτόχρονα βυθίζεται στην ύφεση. Η συρρίκνωση της οικονομίας παρασύρει προς τα κάτω τα κρατικά έσοδα και καθιστά αδύνατη την αποπληρωμή του χρέους. Τα κεφάλαια που έχει δανειστεί το ελληνικό κράτος, όχι μόνο δεν πρόκειται να αποδώσουν το αναμενόμενο αρχικά κέρδος, αλλά αντίθετα, μπορεί να απομειωθούν ή να χαθεί μεγάλο μέρος τους. Αυτή η διαδικασία καταστροφής κεφαλαίου οδηγεί σε σύγκρουση με επίδικο το ποιοι το κεφάλαιο θα καταστραφεί. Σε αυτήν τη σύγκρουση, ο γερμανικός ιμπεριαλισμός βρίσκεται σε θέση αδυναμίας και δέχεται μεγάλη πίεση. Ενδεχόμενο «κούρεμα» των δανείων που έχουν χορηγηθεί στην Ελλάδα, πέρα από απώλειες γερμανικών κρατικών κεφαλαίων, θα δημιουργήσει ένα ντόμινο προβλημάτων, καθώς απώλειες κρατικών κεφαλαίων θα έχουν, στο μερίδιο που τους αναλογεί, και οι υπόλοιπες χώρες που συμμετέχουν στην ΕΚΤ και τον ΕFSF. Αυτό σημαίνει ότι χώρες που ήδη αντιμετωπίζουν δημοσιονομικά προβλήματα θα επιβαρυνθούν με τμήμα του ελληνικού χρέους και κάποιες από αυτές θα αναγκαστούν να προσφύγουν στο μηχανισμό στήριξης, επιβαρύνοντάς τον, ίσως και πάνω από τα όριά του.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ασκεί πίεση για «κούρεμα» του χρέους του «επίσημου τομέα», δηλαδή του χρέους που κατέχουν τα κράτη μέλη της Ε.Ε. και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Πιέζει, δηλαδή, για να υποστούν τις απώλειες οι ευρωπαίοι ιμπεριαλιστές. Το ΔΝΤ μπόρεσε να ασκήσει αυτήν την πίεση από θέση ισχύος, έχοντας τις πλάτες των ΗΠΑ και απειλώντας να αποσυρθεί από την περαιτέρω χρηματοδότηση του ελληνικού χρέους. Φυσικά, το ΔΝΤ απαιτεί την επιστροφή των κεφαλαίων που έχει δανείσει στο ακέραιο. Τα κεφάλαια αυτά προέρχονται από συνδρομές κρατών από όλο τον κόσμο (και των ευρωπαϊκών), και δεν μπορεί να τεθεί ζήτημα κουρέματος για αυτά.

Το ΔΝΤ χρησιμοποίησε σαν πρόσχημα το καταστατικό του, το οποίο απαγορεύει τη χρηματοδότηση χρεών που κρίνονται μη βιώσιμα, και το οποίο, όμως, παραβιάστηκε το 2010 για να συμμετέχει το ΔΝΤ στη χρηματοδότηση της Ελλάδας, καθώς το ενδεχόμενο χρεοκοπίας της Ελλάδας ή κάποιου πιστωτικού γεγονότος σχετικού με το ελληνικό χρέος θα είχε ανεξέλεγκτες συνέπειες στην παγκόσμια οικονομία.

Κάτω από αυτήν την πίεση, οι χώρες της Ε.Ε. έχουν δεχθεί μια συμφωνία επιμήκυνσης του χρέους και ταυτόχρονης μείωσης των επιτοκίων. Ωστόσο, το ελληνικό χρέος παραμένει μη βιώσιμο και το ζήτημα του «κουρέματος» επανέρχεται.

Όξυνση των αντιθέσεων και των ανταγωνισμών έχουμε και μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτήν τη στιγμή τα κράτη μέλη μπορούν να καταταχθούν σε τρεις κατηγορίες:

α) Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν τα κράτη-μέλη τα οποία έχουν επανέλθει σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, παρουσιάζουν θετικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, αυξητική πορεία επενδύσεων και καλή δημοσιονομική λειτουργία, γεγονός που τους επιτρέπει να συμμετέχουν ως δανειστές στον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης (Γερμανία, Ολλανδία, Αυστρία, Φινλανδία, Σουηδία).

β) Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσονται κράτη με χαμηλότερη παραγωγικότητα που παρουσιάζουν αρνητικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και σχετικά υψηλό δημόσιο χρέος (Ιταλία, Γαλλία, Μ. Βρετανία).

γ) Στους αδύναμους κρίκους της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας εντάσσονται η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Πορτογαλία και η Ισπανία. Πρόκειται για οικονομίες που βρίσκονται σε ύφεση, παρουσιάζουν αρνητικό ισοζύγιο πληρωμών και σοβαρά προβλήματα υπερχρέωσης.

Συγχρόνως, εντείνεται η αντιπαράθεση για το μέλλον της ευρωζώνης και ο ανταγωνισμός μεταξύ Γερμανίας και Γαλλίας για την ηγεμονία στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής

Ένωσης. Οι εξελίξεις επιβεβαιώνουν τον ηγεμονικό ρόλο της Γερμανίας, η οποία αυξάνει τα πλεονάσματα και τις εξαγωγές της εκμεταλλευόμενη τα ελλείμματα και τα αρνητικά ισοζύγια τρεχουσών συναλλαγών των άλλων κρατών μελών. Μέσω του μηχανισμού της ΕΕ και σε βάρος των άλλων κρατών-μελών διαφυλάσσει τη θέση της στον ανταγωνισμό της παγκόσμιας αγοράς. Οι βιομηχανίες της (ιδιαίτερα η πολεμική) εξάγουν προϊόντα, κυρίως πολεμικό εξοπλισμό, διευρύνοντας συγχρόνως τα κρατικά ελλείμματα των χωρών που εισάγουν. Οι γερμανικές τράπεζες αξιοποιώντας τα ελλείμματα αυτά συνάπτουν τοκογλυφικά δάνεια με τα κράτη αυτά από τα οποία απομυζούν όλον τον κοινωνικό τους πλούτο.

Η οικονομική κρίση έφερε στο προσκήνιο και το ζήτημα του ευρώ αναδεικνύοντας τις εγγενείς αντιφάσεις του εγχειρήματος της ευρωζώνης, αντιφάσεις που προκύπτουν από τον ίδιο τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής. Ο νόμος της ανισόμετρης ανάπτυξης του καπιταλισμού και οι εκμεταλλευτικές σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών εμποδίζουν την οικονομική-πολιτική ενοποίηση και ως εκ τούτου καθιστούν σαθρή τη βάση στην οποία στηρίζεται το διεθνές νόμισμα. Είναι χαρακτηριστικό ότι κορυφαίοι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κάνουν λόγο για κίνδυνο πολιτικής διάλυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αν δεν δεσμευτούν οι χώρες της ευρωζώνης για μεγαλύτερη ενοποίηση. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται ως λύση η ανάγκη μεγαλύτερης ενοποίησης στο νόμισμα, η δημιουργία νέων κανονισμών διακυβέρνησης της Ευρωζώνης, οι οποίοι θα προσβλέπουν σε πιο σφιχτό συντονισμό της οικονομικής πολιτικής με αυστηρότερους δημοσιονομικούς κανόνες.

Τέλος, τα ευρωπαϊκά επιτελεία εξακολουθούν να επεξεργάζονται τους τρόπους εξόδου από το ευρώ χωρών που τελούν σε κατάσταση χρεοκοπίας με το μικρότερο δυνατό κόστος. Ταυτόχρονα, επιβάλλουν την περαιτέρω θέσπιση ασφυκτικών δημοσιονομικών κανόνων για τις εθνικές οικονομίες (στο πλαίσιο αυτό η Γερμανία προτείνει να θεσπισθεί από τα κράτη μέλη συνταγματική ρήτρα για το δημόσιο χρέος και το κατώτατο όριο δημοσιονομικού ελλείμματος). Συγχρόνως, βαθαίνει η κρίση και για την Ευρωπαϊκή Ένωση που βρίσκεται αντιμέτωπη με τη διάψευση των ιδεολογημάτων περί οικονομικής και πολιτικής ολοκλήρωσης, που συνόδευσαν την ίδρυσή της και έδειχναν ακλόνητα κατά τη δεκαετία του 1990. Αποδεικνύεται με αυτόν τον τρόπο η συγκυριακή φύση των καπιταλιστικών ολοκληρώσεων που απορρέει από την αντίφαση ανάμεσα στην αντικειμενική τάση διεθνοποίησης του κεφαλαίου και την ταυτόχρονη συγκρότηση του σε εθνική βάση.

B6. Η κρίση στην Ελλάδα και η εξέλιξή της

Όπως επισημαίναμε στην εισήγηση της 3ης συνδιάσκεψης: «Μ' εξαίρεση τον τομέα της οικοδομής που σημειώνει αδιάκοπη πτώση από τις αρχές του 2008, η συνολική ελληνική οικονομία εισήλθε με σχετική καθυστέρηση και με απόλυτη αποδυνάμωση στη φάση της κρίσης: το 2009 η οικονομική ανάπτυξη υποχώρησε κατά 2 %». Ο κλάδος της οικοδομής δίνει ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα κρίσης υπερσυσώρευσης. Κεφάλαια επενδύθηκαν και οδήγησαν στην παραγωγή εκατοντάδων χιλιάδων κατοικιών, που όμως δεν μπόρεσαν να πουληθούν. Το χρήμα που επενδύθηκε από τους κατασκευαστές μετατράπηκε σε εμπόρευμα, το οποίο όμως δεν μπόρεσε να μετατραπεί εκ νέου σε χρήμα λόγω έλλειψης ζήτησης. Σαν αποτέλεσμα, η παραγωγή σταματάει, οι ρυθμοί ανάπτυξης στον κλάδο πέφτουν, η ανεργία αυξάνεται και τα εργαλεία παραγωγής μένουν αναξιοποίητα. Ο κλάδος παύει να προσφέρεται για επένδυση νέων κεφαλαίων, τουλάχιστον μέχρι να απορροφηθεί από την αγορά το πλεονάζον εμπόρευμα (οι κατοικίες).

Τονίζαμε επίσης ότι: «...η καθυστερημένη έξοδος της Ελλάδας από τη φάση της οικονομικής ανάπτυξης και η ετεροχρονισμένη σε σχέση με τις άλλες χώρες της ευρωζώνης είσοδος της στη φάση της κρίσης οφείλεται στην αθρόα αύξηση του δημόσιου δανεισμού. Ο

υπερδιογκωμένος δημόσιος δανεισμός στήριξε την κρατικοδίαιτη κεφαλαιοκρατική ανάπτυξη, τη δημόσια και την ιδιωτική κατανάλωση».

Η ελληνική οικονομία βρίσκεται ακόμα στη φάση της κρίσης, χωρίς να έχουμε περάσει ολοκληρωτικά στη φάση της ύφεσης, σύμφωνα με το μαρξικό μοντέλο. Όσο οι ρυθμοί ανάπτυξης συνεχίζουν να έχουν αρνητικό πρόσημο η οικονομία της Ελλάδας δεν θα καταστεί δυνατό να περάσει στην επιθυμητή για τους κεφαλαιοκράτες φάση της αναζωογόνησης. Αντιθέτως, η κρίση θα συνεχίσει να βαθαίνει ολοένα και περισσότερο, μεγαλώνοντας έτσι και τη δυσκολία ξεπεράσματός της.

Αυτό συμβαίνει γιατί η υποτίμηση των εμπορευμάτων (κυρίως της εργατικής δύναμης), η ανεργία, η χρηματιστηριακή υποτίμηση, το κλείσιμο πλήθους επιχειρήσεων και ιδιωτικών πτωχεύσεων παρουσιάζουν ακόμα αυξητικές τάσεις (έστω και επιβραδυνόμενες) καταστρέφοντας σε ευρεία κλίμακα παραγωγικές δυνάμεις. Η κρίση λοιπόν στην Ελλάδα συνεχίζει να προσαρμόζει βίαια τις διαστάσεις της παραγωγής στις διαστάσεις της απορροφητικής ικανότητας της αγοράς.

Δεν μπορούμε λοιπόν να μιλάμε για ύφεση (την επόμενη φάση στο κύκλο μιας καπιταλιστικής κρίσης), καθώς η πρώτη φάση βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη, αλλά μπορούμε να δούμε τις προσπάθειες της αστικής τάξης για τη μετάβαση σε αυτήν.

Μία από τις δυνατότητες που προβάλλουν τα αστικά επιτελεία για αντιστροφή της κατάστασης και την επιστροφή της ελληνικής οικονομίας σε αναπτυξιακή τροχιά είναι η προσέλκυση κεφαλαίων και επενδύσεων στην παραγωγική βάση, είτε με τον επαναπατρισμό κεφαλαίων που είχαν εξαχθεί σε τράπεζες του εξωτερικού από ντόπιους καπιταλιστές είτε με τις επενδύσεις ξένων κεφαλαίων και μεταφορά της παραγωγικής τους γραμμής στην Ελλάδα. Εξετάζοντας τις δυνατότητες επενδύσεων που θα μπορούσαν να επιδιωχθούν αυτές βρίσκονται είτε στον τουρισμό είτε στη λεγόμενη «πράσινη» ενέργεια. Στα χαρτιά αυτό φαίνεται υλοποιήσιμο αλλά η πραγματικότητα είναι διαφορετική. Το μόνο που διαφαίνεται να συμβαίνει είναι η απορρόφηση ήδη έτοιμων υποδομών και επιχειρήσεων (π.χ. λιμάνια, ΔΕΚΟ κ.ά). Η δυνατότητα νέων επενδύσεων και εισροής κεφαλαίων για ανάπτυξη μεγάλων παραγωγικών μονάδων στη χώρα δεν αποτελεί άμεση και ρεαλιστική προοπτική για την αναζωογόνηση της οικονομίας. Υπάρχουν 3 παράγοντες που παίζουν σημαντικό ρόλο στη προσέλκυση τέτοιου είδους επενδύσεων:

α) Η τάση επένδυσης κεφαλαίων κατευθύνεται προς χώρες με ήδη ανεπτυγμένη εσωτερική αγορά, ενώ στην Ελλάδα η εσωτερική αγορά ολοένα και συρρικνώνεται.

β) Η ύπαρξη πολιτικής σταθερότητας, η οποία θα παρέχει τα εχέγγυα χάραξης μακροπρόθεσμης οικονομικής πολιτικής, κάτι το οποίο στην Ελλάδα δεν πληρείται σε καμία περίπτωση με την πολιτική ρευστότητα που επικρατεί και όπως διαφαίνεται θα συνεχιστεί για αρκετό διάστημα ακόμα.

γ) Η ύπαρξη ενός νομικού πλαισίου που να διευκολύνει, επιταχύνει τις διαδικασίες επενδύσεων και ενός φορολογικού συστήματος το οποίο να διέπεται από σταθερότητα και να είναι ελκυστικό προς το κεφάλαιο. Στην Ελλάδα το νομικό πλαίσιο είναι δαιδαλώδες και γραφειοκρατικό, ενώ το φορολογικό σύστημα δεν διέπεται από τη στοιχειώδη σταθερότητα που απαιτείται, καθώς για να καλυφθούν τα ελλείμματα προστίθενται νέοι έμμεσοι και άμεσοι φόροι.

Για να επιτευχθεί το ξεπέραςμα της φάσης της κρίσης, η αστική τάξη επιλέγει την πολιτική των μνημονίων, μειώνοντας τους μισθούς, εντατικοποιώντας την εκμετάλλευση των εργαζομένων, προχωρώντας σε απολύσεις και λεηλατώντας τα κεκτημένα δεκαετιών της εργατικής τάξης. Τα μνημόνια δεν ήταν απλά η επιβαλλόμενη πολιτική από τους δανειστές μας, αλλά ο μονόδρομος της αστικής τάξης για την επιβίωση των κεφαλαίων της και τη διαίωνιση της κυριαρχίας της. Δεν ήταν απλά το αναγκαίο κακό για τη διάσωση της Ελλάδας αλλά η αρχή της γενικευμένης εφαρμογής, μιας μνημονιακής πολιτικής και στις υπόλοιπες

χώρες της ΕΕ. Η περίπτωση του δημοσίου χρέους της Ελλάδας δεν ήταν ο γρίφος, αλλά η αρχή του γρίφου που περιλαμβάνει και τα δημόσια χρέη των υπολοίπων κρατών, καθιστώντας το πρόβλημα του δημοσίου χρέους της χώρας μας δυσεπίλυτο. Μια λύση που θα επέκτεινε κι άλλο τη διάρκεια αποπληρωμής του, θα δημιουργήσει προηγούμενο και για τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ, που βρίσκονται ένα βήμα πίσω από την Ελλάδα, δημιουργώντας έτσι ένα βαθύτερο και δομικό πρόβλημα στα θεμέλια της γερμανικής οικονομίας, της ευρωζώνης και της ΕΕ εν γένει.

Συμπερασματικά: βρισκόμαστε σε καθεστώς κρίσης η οποία δεν ξεπερνιέται άμεσα. Η κρίση αποτελεί τη μήτρα της επανάστασης, ή αλλιώς, όπως γράφει ο Μαρξ το 1850:

«Μια νέα επανάσταση είναι δυνατή μόνο σαν επακόλουθο μιας νέας κρίσης. Είναι όμως τόσο βέβαιη όσο κι αυτή η κρίση». Κ. Μαρξ: «Οι ταξικοί αγώνες στη Γαλλία από το 1848 ως το 1850», Διαλεχτά Έργα, τ. Ι, Εκδόσεις της ΚΕ του ΚΚΕ, 1951, σελ. 263

Μέσα από αυτό το πρίσμα η οργάνωση καθορίζει την πολιτική της ταχτική, ακριβώς για να υπηρετήσει τη στρατηγική της επανάστασης, η οποία είναι πολιτικά και οικονομικά δυνατή, και αποτελεί το μοναδικό δρόμο για την οριστική έξοδο από την παρούσα καπιταλιστική κρίση, με την υλοποίηση του μεταβατικού προγράμματος το οποίο αποτελεί την εργατική απάντηση στην κρίση.

Στην κατεύθυνση αυτή χρειαζόμαστε μια επαναβεβαίωση της θέσης μας σχετικά με την ανάδειξη της χώρας σε αδύνατο κρίκο στην ιμπεριαλιστική αλυσίδα και την πολιτική εκείνη, την πολιτική του ενιαίου μετώπου με το σύνθημα της εργατικής κυβέρνησης, που κατατείνει στο σπάσιμο αυτού του κρίκου. Το γεγονός ότι δεν υπάρχουν σήμερα οι συνθήκες για την υλοποίηση του στόχου της εργατικής κυβέρνησης, παρά μόνο μιας φαινομενικής εργατικής κυβέρνησης, δεν αναιρεί την αναγκαιότητα της προβολής σαν σύνθημα ζύμωσης, αυτού του συνθήματος.

Η ταχτική μας πρέπει να παίρνει υπόψη τη δυνατότητα της στιγμής, δηλαδή τη δυνατότητα να προκύψει σχετικά άμεσα μια φαινομενική εργατική κυβέρνηση.

Γ. Η εκτίμηση της κατάστασης και η τακτική μας

Γ1α. Η πολιτική της αστικής τάξης

Στην Ελλάδα σήμερα δεν υφίσταται καμία εναλλακτική πολιτική για την αστική τάξη πέρα από αυτήν που ακολουθεί σήμερα. Δεν υπάρχει καμία άλλη δυνατότητα διαχείρισης της κατάστασης πέρα από την άγρια ταξική πολιτική που συμπυκνώνεται στο μνημόνιο, δηλαδή από τη σαρωτική καταστροφή των εργατικών κατακτήσεων με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελλήνων κεφαλαιοκρατών, πολιτική που συνδέεται με την προσπάθεια εξυπηρέτησης του χρέους μέσω περικοπών και υπερφορολόγησης.

Στόχος της αστικής τάξης είναι να διατηρήσει τη θέση της στο διεθνή ανταγωνισμό. Κρίσιμη γι' αυτό, είναι η παραμονή στο ευρώ κι επομένως η αποφυγή της άτακτης χρεοκοπίας (καθώς ήδη βρισκόμαστε σε καθεστώς συντεταγμένης χρεοκοπίας). Το ευρώ παρέχει μια σειρά από προνόμια: φτηνή πίστωση από την ΕΚΤ, ισχύ των κεφαλαίων που εξάγονται (τα οποία είναι σε σκληρό νόμισμα), είτε για επενδύσεις είτε για αποταμίευση, εξασφάλιση της αξίας των κεφαλαίων που παραμένουν στο εσωτερικό, φτηνή εργασία από τους μετανάστες που συρρέουν για να πληρωθούν σε σκληρό νόμισμα. Για αυτούς τους λόγους, το ευρώ συγκροτεί μια στέρεη ταξική συμμαχία μεταξύ της αστικής τάξης, των παραδοσιακών μεσαίων στρωμάτων (που ωφελούνται από το φθηνόμισμα της εργασίας) και ακόμα και τμημάτων της

εργατικής αριστοκρατίας και των μισθωτών μεσαίων στρωμάτων (που ωφελούνται από τη διατήρηση της αξίας των αποταμιεύσεών τους). Τα σύμμαχα – στην αστική τάξη – στρώματα είτε ωφελούνται ή προσδοκούν να ωφεληθούν από την παραμονή στο ευρώ περισσότερο απ' ό,τι βλάπτονται από το μνημόνιο, είτε δεν έχουν καμία διάθεση να ακολουθήσουν έναν άγνωστο δρόμο. Τμήματά τους που έχουν καταστραφεί και κατρακυλούν στις γραμμές του προλεταριάτου, δεν παίζουν πλέον κανένα ρόλο.

Επιπλέον, για τη διατήρηση της θέσης της στο διεθνή ανταγωνισμό, η ελληνική αστική τάξη έχει καταφέρει – σε σημαντικό βαθμό – κάτι που ονειρεύονται οι κεφαλαιοκράτες σε όλη την Ευρώπη και που είναι η άρση των «δυσκαμψιών» στην αγορά εργασίας, δηλαδή την καταστροφή του νομικού πλαισίου προστασίας της εργατικής τάξης – απότοκο μιας προηγούμενης περιόδου.

Τα αλλεπάλληλα μνημόνια με ό,τι σημαίνουν, δεν είναι μια προσωρινή κατάσταση. Ο σχεδιασμός χρηματοδότησης του χρέους εκτείνεται ήδη μέχρι το 2016 και είναι απολύτως βέβαιο ότι θα πρέπει να επεκταθεί χρονικά πολύ περισσότερο. Παραπέρα, υπάρχει ακόμα πολύς δρόμος σε ότι αφορά την αφαίρεση κατακτήσεων από την εργατική τάξη. Αυτό που ζούμε σήμερα δεν είναι ο πάτος του βαρελιού, είναι μια ενδιάμεση στιγμή.

Οποιαδήποτε καθυστέρηση ή εμπόδιο σε αυτήν την πορεία μπορεί να αποβεί καταστροφική για τους αστούς, οδηγώντας σε άτακτη χρεοκοπία, έξοδο από το ευρώ και δραματική υποβάθμιση τους στο διεθνή ανταγωνισμό. Είναι βέβαιο ότι δεν πρόκειται να αφήσουν να χαθούν όσα μέχρι σήμερα κέρδισαν. Γι' αυτό και είναι κρίσιμη η συνέχιση αυτής της πολιτικής και η ταυτόχρονη διατήρηση της πολιτικής σταθερότητας. Γι' αυτό πολέμησαν λυσσαλέα για τη νίκη της Νέας Δημοκρατίας στις εκλογές του 2012. Δεν υπήρχε χρόνος για χάσιμο και γι' αυτό μια πρωτιά του ΣΥΡΙΖΑ και ότι θα σήμαινε αυτό για την πολιτική σταθερότητα, μπορούσε να αποβεί μοιραία. Ακόμα πάντως και στην περίπτωση που τα πράγματα εξελιχθούν καταστροφικά για την αστική τάξη – σε ό,τι αφορά τη διαχείριση του χρέους και την παραμονή στο ευρώ – τα μνημόνια θα εξακολουθήσουν να είναι παρόντα, θα συνεχίσουν να αποτελούν πρόγραμμα κάθε αστικής κυβέρνησης.

Σε αυτές τις συνθήκες λοιπόν, το μνημόνιο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την αστική κυριαρχία. Και αντίστοιχα, ο στόχος της εξόδου από το μνημόνιο είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το μεταβατικό πρόγραμμα. Δεν μπορεί να υπάρξει έξοδος από τα μνημόνια χωρίς απάντηση στο ζήτημα του χρέους και η μόνη απάντηση που μπορεί να υπάρξει είναι η διαγραφή του (δηλαδή η παύση πληρωμών και η μη αναγνώρισή του). Δεν γίνεται έξοδος από τα μνημόνια χωρίς απάντηση στο ντόμινο που θα προκληθεί από τη διαγραφή του χρέους στις τράπεζες και στο σύνολο της οικονομίας, κλπ.

Το «όχι στο μνημόνιο» λοιπόν, δεν είναι ένας «μικρός» ή «εφικτός» στόχος που χαρακτηρίζει ένα ρεφορμιστικό πρόγραμμα. Είναι ένας «μεγάλος» στόχος που συνδέεται με ένα πρόγραμμα μετάβασης στην εργατική εξουσία. Το 2010, το «Όχι στο μνημόνιο» σήμαινε αγώνα για να μην περάσουν τα μέτρα που έχουν εξαγγελθεί. Το 2014, το ίδιο σύνθημα σημαίνει ανατροπή της πραγματικότητας που έχει διαμορφωθεί τα τελευταία τρία χρόνια εξαιτίας της εφαρμογής του μνημονίου. Πιο συγκεκριμένα, κατάργηση του μνημονίου σημαίνει τουλάχιστον: ακύρωση των ιδιωτικοποιήσεων και επαναφορά σε κρατική ιδιοκτησία των επιχειρήσεων (π.χ. ΑΤΕ, Δωδώνη, ΕΒΖ) και ακινήτων που έχουν δοθεί σε ιδιώτες, επαναφορά των συλλογικών συμβάσεων, επαναφορά των μισθών και των συντάξεων στα προηγούμενα επίπεδα, επαναπρόσληψη των απολυμένων του δημοσίου, κατάργηση της βαριάς φορολογίας στους μισθωτούς και συνταξιούχους. Είναι προφανές ότι όλα αυτά δεν μπορούν να υλοποιηθούν σε συνθήκες αστικής κυριαρχίας και καπιταλιστικής οικονομίας. Ο καπιταλισμός θα είναι αυτός που γνωρίζουμε σήμερα, αλλιώς δεν μπορεί να υπάρξει. Το μόνο που έχει πλέον να προσφέρει η αστική τάξη είναι η μνημονιακή πολιτική. Η επιστροφή στον καπιταλισμό της προ μνημονίου κατάστασης είναι αδύνατη. Η κατάργηση του μνημονίου

επομένως, στην Ελλάδα του 2013, είναι εντέλει ένας μεταβατικός στόχος, που μπορεί να υλοποιηθεί μόνο από μια εργατική κυβέρνηση.

Γ1β. Εναλλακτικά σενάρια διαχείρισης της κατάστασης

Το βασικό εναλλακτικό σενάριο αφορά την περίπτωση αποπομπής της Ελλάδας από την ευρωζώνη, το οποίο επανέρχεται στο προσκήνιο. Μια τέτοια εξέλιξη θα αποτελέσει στρατηγική ήττα της αστικής τάξης και θα καταστρέψει τα κόμματα που στήριξαν το μνημόνιο. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι κεφαλαιοκράτες θα επιχειρήσουν να ρεφάρουν τις απώλειες από το Grexit επιβάλλοντας μια κατάσταση διαρκούς μνημονίου. Οι συνέπειες για την εργατική τάξη από μια τέτοια εξέλιξη θα είναι καταστροφικές, καθώς εκτός από την κλιμάκωση της επίθεσης στα εργατικά δικαιώματα, οι εργαζόμενοι θα αντιμετωπίζουν και την υποτίμηση της αξίας της εργατικής τους δύναμης που θα επιβληθεί μέσω της υποτίμησης του νομίσματος.

Από την πλευρά του ΣΥΡΙΖΑ, διακινείται εσχάτως το σενάριο της «ελεγχόμενης σύγκρουσης» με την Ε.Ε. Σύμφωνα με αυτό, η πίεση που θα ασκηθεί από την τρόικα σε μια «σκληρή διαπραγμάτευση» από μια κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, θα εξαντλείται στη διακοπή της χρηματοδότησης. Η σχεδιαζόμενη απάντηση από τα επιτελεία του ΣΥΡΙΖΑ, βασίζεται στο πρωτογενές πλεόνασμα του προϋπολογισμού, με το οποίο φαντάζονται ότι μπορούν να τα βγάλουν πέρα και χωρίς τη στήριξη του χρηματοδοτικού προγράμματος. Αυτός ο σχεδιασμός, πέρα από το ότι αποκαλύπτει ότι ο ΣΥΡΙΖΑ δεν έχει καμία πρόθεση να ελαφρύνει τα φορολογικά βάρη ούτε στους μισθωτούς, είναι έωλος καθώς δεν λαμβάνει υπ' όψη του ούτε άλλες πιέσεις που μπορούν να ασκηθούν (π.χ. μαζική διαφυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό, bank run κλπ.), αλλά ούτε το ενδεχόμενο νέας κατάρρευσης των εσόδων, είτε λόγω εξάντλησης της φοροδοτικής ικανότητας των εργαζόμενων, είτε εξαιτίας ενός κύματος φορολογικής ανυπακοής που μπορεί να πυροδοτηθεί από τις προσδοκίες που θα δημιουργήσει μια αριστερή κυβέρνηση.

Πρέπει τέλος να σημειώσουμε ότι πλέον το ελληνικό δημόσιο χρέος, έχει στο μεγαλύτερο μέρος του φύγει από τα χέρια των ελλήνων κεφαλαιοκρατών. Οι απαιτήσεις του μνημονίου που συνδέονται με την αποπληρωμή του χρέους, γίνονται πλέον δυσβάστακτες για τους έλληνες κεφαλαιοκράτες, καθώς συρρικνώνουν την ενεργό ζήτηση και πλήττουν την εσωτερική αγορά. Αυτή η αλλαγή στη σύνθεση του ελληνικού χρέους, έχει συνέπειες και στη στάση της ελληνικής αστικής τάξης, η οποία πιέζει για «κούρεμα» ή για ευνοϊκότερη ρύθμιση στην αποπληρωμή του χρέους που βρίσκεται στα χέρια του μηχανισμού στήριξης και από το οποίο δεν προσδοκά κέρδη. Φυσικά, τα περιθώρια που υπάρχουν για άσκηση πίεσης στην τρόικα από τους έλληνες αστούς είναι περιορισμένα, μια και δεν θέλουν να θέσουν σε κίνδυνο την – ζωτικής σημασίας γι' αυτούς – συμμετοχή στην ευρωζώνη και την Ε.Ε., αλλά ούτε και να απεμπολήσουν τα κέρδη που προσδοκούν από την παραπέρα εφαρμογή της μνημονιακής πολιτικής στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων.

Γ2. Η κατάσταση της εργατικής τάξης στα χρόνια της κρίσης.

Η κρίση έδωσε την ευκαιρία στην αστική τάξη να ικανοποιήσει τις πάγιες επιδιώξεις της σε βάρος της εργατικής τάξης. Σε αυτήν την επίθεσή της είχε συμμάχους, το ξένο κεφάλαιο και τις ιμπεριαλιστικές ενώσεις του (ΕΕ, ΕΚΤ, ΔΝΤ, ΝΑΤΟ, κτλ). Τα μέτρα που πάρθηκαν από το 2010 και μετά δεν αφορούν απλώς τη μείωση των δημοσίων δαπανών, των ελλειμμάτων και του εξωτερικού χρέους. Πολλά από τα μέτρα είχαν βέβαια αυτόν το χαρακτήρα, όπως η

μείωση της απασχόλησης στο δημόσιο τομέα, η μείωση των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων, η μείωση των δαπανών για δημόσια έργα και κυρίως η μείωση των δαπανών στις κοινωνικές δαπάνες.

Όμως, η κύρια κατεύθυνση των μέτρων αφορά τη μείωση του «εργασιακού κόστους», με σκοπό την απόσπαση μεγαλύτερης υπεραξίας από τους εργαζόμενους, άρα η αύξηση του ποσοστού κέρδους, και επομένως η αύξηση της ανταγωνιστικότητας του κεφαλαίου που εδρεύει και δρα στη χώρα, και φυσικά της ντόπιας αστικής τάξης. Η αστική τάξη δεν φοβάται να μετατρέψει σε νόμο τη θέλησή της και να την εκφράσει ρητά μέσω των πολιτικών της εκπροσώπων. Έτσι με το λεγόμενο «Τρίτο Μνημόνιο» (νόμος 4093/2012) η κυβέρνηση νομοθετεί τους κατώτατους μισθούς (586 ευρώ για εργαζόμενους άνω των 25 ετών και 510 για εργαζόμενους κάτω των 25 ετών) κάνοντας σαφές ότι αυτό θα ισχύει για όλη την περίοδο της «οικονομικής προσαρμογής». Οι καπιταλιστές πετάνε το γάντι στην εργατική τάξη, και στην ταξική πάλη, και φαίνεται ότι η πρόκληση μένει αναπάντητη.

Η βασική μέθοδος για να επιτευχθεί η μείωση του «εργασιακού κόστους» είναι να σπάσουν όλες οι «αγκυλώσεις» στην αγορά εργασίας, δηλαδή όλες οι κατακτήσεις της εργατικής τάξης που τις επέτρεπαν να διαπραγματεύεται συλλογικά και άρα με μεγαλύτερη ισχύ απέναντι στα αφεντικά της. Στην ελληνική περίπτωση, σχεδιασμοί χρόνων της ελληνικής και της παγκόσμιας αστικής τάξης που έβρισκαν εμπόδια στην αντίσταση της εργατικής τάξης και έμεναν απραγματοποίητοι, έγιναν πραγματικότητα μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα και με μικρή σχετικά αντίσταση από την εργατική τάξη της Ελλάδας. Το αστικό κράτος, ως ο συλλογικός διαχειριστής των υποθέσεων και των συμφερόντων της αστικής τάξης, έφερε σε πέρας μια πλήρη ανατροπή της νομοθεσίας που προστάτευε με οποιοδήποτε τρόπο τους εργαζόμενους. Και το έκανε αυτό με μονομερείς παρεμβάσεις, καταργώντας στην πράξη ακόμα και τους ανθρώπους της αστικής τάξης μέσα στην εργατική τάξη, τις ρεφορμιστικές ηγεσίες των εργατικών σωματείων. Στην Ελλάδα μετά το 2010 δεν υπάρχουν ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις, η εργατική τάξη δεν διαπραγματεύεται με τα αφεντικά της, αλλά το κράτος της αστικής τάξης επιβάλλει στην εργατική τάξη τους όρους εργασίας που βολεύουν την αστική τάξη.

Η ατομική διαπραγμάτευση, με ενδιαμέσο σταθμό για κάποιο διάστημα την επιχειρησιακή διαπραγμάτευση (μέσω των ειδικών επιχειρησιακών συμβάσεων) γίνεται κυρίαρχη μέθοδος διαπραγμάτευσης. Αλλά ακόμα και αυτές οι πιο αποκεντρωμένες μορφές διαπραγμάτευσης (ατομικές ή επιχειρησιακές) γίνονται μέσα στα πλαίσια που μονομερώς καθορίζει το αστικό κράτος, ως ο διαχειριστής των συλλογικών συμφερόντων της αστικής τάξης. Στην πραγματικότητα, η αστική τάξη έχει καταφέρει να επιβάλει το δικό της δίλημμα στην εργατική τάξη: ή υπογραφή σύμβασης με τους όρους των καπιταλιστών, ή παραπομπή σε ατομική διαπραγμάτευση και μάλιστα με χειρότερους όρους. Ακόμα κι αν οι καπιταλιστές δεν καταφέρουν να οδηγήσουν τα πράγματα στην ατομική σύμβαση εργασίας, μπορούν νομίμως να επιβάλουν συλλογικές συμβάσεις με τους χαμηλότερους όρους της εθνικής συλλογικής σύμβασης εργασίας (όταν υπάρχει τέτοια και αν αποφασίσει ο μεμονωμένος καπιταλιστής να δεσμευτεί από αυτή) ή του εκάστοτε κατώτατου ορίου που νομοθετεί η κυβέρνηση.

Αναφέρουμε μερικά παραδείγματα αυτών των ανατροπών στο δίκαιο των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας.

-Με νόμο οι μειώσεις αποδοχών που νομοθετεί το κράτος κατισχύουν κάθε προηγούμενης συλλογικής σύμβασης εργασίας.

-Εισάγονται οι ειδικές επιχειρησιακές συλλογικές συμβάσεις εργασίας, ακόμα και σε μικρές επιχειρήσεις (κάτω των 50 ατόμων), οι οποίες μπορούν να προβλέπουν αποδοχές μικρότερες από αυτές της σύμβασης του σχετικού κλάδου και στο ύψος της εθνικής γενικής συλλογικής σύμβασης εργασίας, δηλ. του χαμηλότερου μισθού, καθώς και να εισάγουν τους

δικούς τους όρους εργασίας (ευέλικτη απασχόληση, εκ περιτροπής απασχόληση, διαθεσιμότητες). Μ' αυτόν τον τρόπο δεν ισχύει η αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης των κλαδικών συλλογικών συμβάσεων υπέρ των εργαζόμενων. Από τη στιγμή βέβαια που καταργείται η αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης δεν υπάρχει καν νόημα να υπάρχει ρύθμιση για ειδικές επιχειρησιακές συμβάσεις. Έτσι, η ρύθμιση για τις ειδικές επιχειρησιακές συμβάσεις γρήγορα καταργείται καθώς κανένας καπιταλιστής δεν δεσμεύεται πια από τις κλαδικές συμβάσεις. Οι εργαζόμενοι κάθε επιχείρησης αντιμετωπίζουν τον καπιταλιστή της επιχείρησης αποκομμένοι από τους άλλους εργαζόμενους στον κλάδο και άρα πιο αποδυναμωμένοι. Με τον ίδιο τρόπο καταργείται η αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης για τις κλαδικές συμβάσεις σε σχέση με την εθνική γενική συλλογική σύμβαση εργασίας. Έτσι συνολικά όλες οι συμβάσεις πιέζονται προς τα κάτω, προς το ύψος του εθνικού κατώτατου μισθού που αποφασίζεται εν τέλει από την ίδια την κυβέρνηση, δηλ. τους πολιτικούς υπαλλήλους των καπιταλιστών.

-Όμως, ούτε αυτό αρκεί στους καπιταλιστές. Εισάγονται ρυθμίσεις (με τον νόμο 4024 του Οκτώβρη του 2011) που προβλέπουν ότι στις επιχειρήσεις μπορούν να συσταθούν ενώσεις προσώπων ανάμεσα στους εργαζομένους της επιχείρησης, οι οποίες ενώσεις μπορούν να υπογράψουν σύμβαση εργασίας για τους όρους εργασίας, καταργώντας ουσιαστικά τα σωματεία και κατακερματίζοντας ακόμα περισσότερο την εργατική τάξη. Οι ενώσεις προσώπων δεν αποτελούν σωματεία και τα μέλη τους δεν τυγχάνουν καμιάς συνδικαλιστικής προστασίας. Ο εκάστοτε καπιταλιστής μπορεί στην πραγματικότητα να συστήσει κατά το δοκούν (με διευθυντικά στελέχη, συγγενείς του, κτλ.) αυτές τις ενώσεις στο χώρο της επιχείρησης του αποδυναμώνοντας πλήρως τα σωματεία.

-Ο μηχανισμός της διαιτησίας χάνει κάθε σημασία. Καμιά διαιτητική απόφαση που χορηγεί αυξήσεις δεν μπορεί να ισχύσει. Όχι μόνο αυτό, αλλά προσφυγή στο μηχανισμό διαιτησίας σημαίνει ότι το περισσότερο που μπορεί να καταφέρει ένα σωματείο είναι μισθολογικές αποδοχές κοντά στο ύψος της εθνικής γενικής συλλογικής σύμβασης εργασίας, ενώ ταυτόχρονα χάνει κάθε άλλη δυνατότητα να διαπραγματευθεί για οποιοδήποτε άλλον όρο εργασίας (χρόνο εργασία, άδειες, επιδόματα, κτλ). Ακόμα και η ίδια η προσφυγή μπορεί να γίνει μόνο αν συμφωνήσουν και τα δύο μέρη. Αποτέλεσμα: το 2013 δεν έχει γίνει καμιά προσφυγή στη διαιτησία.

-Ταυτόχρονα, οι καπιταλιστές έχουν λυμένα τα χέρια σε σχέση με τις απολύσεις και τις αποζημιώσεις προς τους εργαζομένους. Απελευθερώνονται οι ομαδικές απολύσεις (με μόνο αιτιολογικό την οικονομική κατάσταση) και μειώνονται οι αποζημιώσεις και ο χρόνος προειδοποίησης για απόλυση. Η ισχύς των καπιταλιστών απέναντι στους εργαζόμενους, ώστε οι εργαζόμενοι να δεχτούν τους όρους εργασίας και το ύψος του μισθού που οι καπιταλιστές επιθυμούν, αυξάνει ακόμα περισσότερο δεδομένης της τεράστιας ανεργίας που πλήττει την εργατική τάξη.

-Και σαν μην έφταναν αυτά, οι καπιταλιστές μπορούν να επιλέξουν να μην κάνουν καμιά διαπραγμάτευση, ή να μην δεχτούν το αποτέλεσμα καμιάς διαπραγμάτευσης, μέσω των δικών τους συνδικαλιστικών οργάνων, απλώς αποχωρώντας από αυτά. Στην πραγματικότητα, αφού δίνεται η δυνατότητα στους εργοδότες να μην προσέρχονται ή να αποχωρούν από τις διαπραγματεύσεις, ολόκληρο το σύστημα συλλογικής διαπραγμάτευσης που είχε κτιστεί τα προηγούμενα χρόνια καταρρέει και απομένει, τουλάχιστον, μέχρι αυτό το σημείο της ταξικής πάλης, μόνο το κράτος, το αστικό κράτος, για να καθορίζει το ύψος και τους όρους πώλησης της εργατικής δύναμης.

Μέσα σε τέτοιες συνθήκες είναι γενικά πολύ δύσκολο για την εργατική τάξη να αντισταθεί συλλογικά, πολύ περισσότερο όταν τα σωματεία τους έχουν διαβρωθεί από το χρόνιο ρεφορμισμό και την αστική **ιδεολογία που ακουμπά όλες ανεξαιρέτως τις πολιτικές δυνάμεις (όχι μόνο τις καθεστωτικές, αλλά και τις δυνάμεις του ΚΚΕ μέχρι τους αναρχικούς,**

οι οποίες **όλες**, με τον έναν ή τον άλλον τρόπον, είχαν υιοθετήσει αστικές και μικροαστικές ρεφορμιστικές αντιλήψεις για το ρόλο της εργατικής τάξης και των συνδικάτων της).

Η τάση προς εξατομίκευση διαφαίνεται στα στατιστικά στοιχεία τα σχετικά με τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας που υπογράφονται. Ο αριθμός **κλαδικών συμβάσεων** μειώνεται δραματικά μέσα στην τετραετία 2010-2013 (2010: 75, 2011: 26, 2012: 26, 2013: 13) καθώς, στο κάτω-κάτω χάνουν την ισχύ τους και δεν μπορούν οι εργαζόμενοι μέσω αυτών να επιβάλλουν ευνοϊκότερες ρυθμίσεις. Αντίθετα, εκτινάσσεται μετά το νόμο 4024/2011 (Οκτ. 2011) ο αριθμός των **επιχειρησιακών συμβάσεων** πολλές από τις οποίες υπογράφονται από ενώσεις προσώπων (2010: 127, 2011 (ως Οκτ. 2011): 69, 2012 (από Οκτ. 2011): **813**, 2013: **544**) (Στους αριθμούς αυτούς δεν υπολογίζονται οι πανομοιότυπες επιχειρησιακές συμβάσεις που συνάπτονται από το Συνδικάτο Μετάλλου με εργοδότες σε ναυπηγοεπισκευαστικές εργασίες. Κατά μία έννοια, αυτές οι συμβάσεις δεν είναι αυθεντικές αφού δεν υπάρχει αυτοτελής «διαπραγμάτευση» της εργατικής πλευράς με την πλευρά των αφεντικών). Από τις 813 συμβάσεις του 2012, 181 υπογράφονται από σωματείο (ποσοστό 22,3%), συνήθως επιχειρησιακό και σπανίως κλαδικό, και οι 632 από απλές ενώσεις προσώπων (77,7%). Από τις 544 συμβάσεις του 2013, 222 υπογράφονται από σωματείο (ποσοστό 40,8%) και οι 322 από απλές ενώσεις προσώπων (ποσοστό 59,2%). Η αύξηση του ποσοστού των συμβάσεων που υπογράφεται από σωματεία το 2013 οφείλεται στο ότι τα σωματεία πιέζονται πια να υπογράψουν μια οποιαδήποτε σύμβαση που θα διασώζει τουλάχιστον τους μη μισθολογικούς όρους.

Στη συντριπτική πλειοψηφία των συλλογικών συμβάσεων υπογράφονται μειώσεις ή πάγωμα μισθών (για παράδειγμα, 80% των 544 συμβάσεων του 2013 προβλέπουν μείωση, γύρω στις 100 πάγωμα μισθών). Μόλις 2 επιχειρησιακές συλλογικές συμβάσεις εργασίας προβλέπουν αυξήσεις (από 2,7% ως 3,1%).

Μάλιστα εμφανίζεται και το φαινόμενο οι μειώσεις να μην γίνονται με ρητό τρόπο αλλά με αυτόματη προσαρμογή όχι απλά στις κατώτατες αποδοχές της εθνικής γενικής συλλογικής σύμβασης εργασίας αλλά με αυτόματη προσαρμογή στην **εκάστοτε** εθνική γενική συλλογική σύμβαση εργασίας ή στον κατώτατο νομοθετημένο μισθό. Οι καπιταλιστές δηλαδή δεν μπαίνουν καν στον κόπο να υπογράψουν νέα συλλογική σύμβαση εργασίας για κατώτερους μισθούς με τους εργαζόμενους που έχουν στη δούλεψή τους: απλώς κάθε φορά που το Υπουργικό Συμβούλιο αποφασίζει την περαιτέρω μείωση των μισθών, η μείωση θα περνάει αυτόματα στους εργαζόμενους. Πρόκειται για τις «συμβάσεις-λαγός». Πρωτοπόρες στην υπογραφή τέτοιων συμβάσεων-λαγών, που τρέχουν πάντοτε προς το κατώτατο νομοθετημένο μισθό, αναδεικνύονται οι εταιρίες σεκιούριτι. Δεδομένου ότι σ' αυτές τις εταιρίες πρωτοστατούν πολλές φορές τα στελέχη της Χρυσής Αυγής, μας δίνεται μια ανάγλυφη εικόνα για το πώς εννοούν την ανάπτυξη οι φασίστες.

Σε κάποιες (ελάχιστες) συμβάσεις εργασίας, τα σωματεία που υπογράφουν μειώσεις ή πάγωμα μισθών προσπαθούν να εξασφαλίζουν κάποιους μη μισθολογικούς όρους (διατήρηση θέσεων εργασίας, ωράριο και χρόνο εργασίας, όρους απόλυσης και διαθεσιμότητας) αλλά είναι σπάνιες οι περιπτώσεις που οι καπιταλιστές αναλαμβάνουν την υποχρέωση να μην γίνουν, για παράδειγμα, απολύσεις με αντάλλαγμα την αποδοχή από το σωματείο της μείωσης των μισθών. Πρακτικά δηλαδή οι καπιταλιστές παίρνουν ότι θέλουν χωρίς να δεσμεύονται σε τίποτα. Ακόμα και η δέσμευσή τους από μια επιχειρησιακή συλλογική σύμβαση εργασίας δεν σημαίνει τίποτα: μπορούν να την καταπατήσουν ανά πάσα στιγμή ή ακόμα και να επιβάλλουν όρους που παραβιάζουν και αυτούς τους μνημονιακούς νόμους χωρίς να φοβούνται ότι θα τους πάει κάποιος στα δικαστήρια και ότι θα υποστούν κυρώσεις. Ο μηχανισμός ελέγχου στην πραγματικότητα αδρανεύει ή δεν μπορεί να επέμβει λόγω των συνθηκών που έχουν διαμορφωθεί στην αγορά εργασίας (ποιος εργαζόμενος θα κάνει καταγγελία;) και η προσφυγή σε δικαστικά μέσα έχει πλήρως απαξιωθεί.

Ήδη από τα στοιχεία (τη μείωση των επιχειρησιακών συλλογικών συμβάσεων εργασίας που υπογράφηκαν το 2013) φαίνεται ότι η πλευρά των αφεντικών δεν βρίσκει λόγους να προχωρήσει σε υπογραφή συμβάσεων είτε με σωματείο είτε με ένωση προσώπων, αφού έχει λυμένα τα χέρια να προχωρήσει σε ατομικές συμβάσεις εργασίας. Στην ατομική σύμβαση εργασίας εκτός από τον κατώτατο μισθό, ο καπιταλιστής δεν δεσμεύεται για τίποτα άλλο (ωράρια, άδειες, επιδόματα, όρους απόλυσης, κτλ.) Η πλήρης εξατομίκευση δίνει ένα τρομακτικό όπλο στην πλευρά των καπιταλιστών αφού χάνεται κάθε έννοια αλληλεγγύης και συλλογικότητας ανάμεσα στους εργαζόμενους, δηλαδή, η εργατική τάξη χάνει τη θέση της σαν τάξη καθαυτή.

Η κατάσταση αυτή αποτυπώνεται, αν και όχι σ' ολόκληρη τη ζοφερή της κλίμακα, στα επίσημα στοιχεία, όπως αυτά καταγράφονται από υπηρεσίες όπως το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ). Για παράδειγμα, οι μειώσεις των μισθών που καταγράφει το ΣΕΠΕ στις επιχειρήσεις που έλεγξε το 2012 (οι οποίες καλύπτουν περίπου 260 χιλ. εργαζόμενους από τους περίπου 1.370.000 εργαζόμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου) φτάνουν μεσοσταθμικά στο 19%.

Οι ελαστικές μορφές απασχόλησης έχουν εκρηκτική ανάπτυξη, καθώς 84.490 συμβάσεις μετατράπηκαν μονομερώς από συμβάσεις αορίστου χρόνου σε μερικής απασχόλησης ή εκ περιτροπής απασχόλησης. Το 2009, 4.839 συμβάσεις αορίστου χρόνου μετατράπηκαν σε συμβάσεις εκ περιτροπής εργασίας. Το 2012, ο αριθμός αυτός ανήλθε σε 49.640. Το 2009, 11.622 εργαζόμενοι πήγαν από πλήρη σε μερική απασχόληση. Το 2012, το νούμερο αυτό είναι 49.640. Από τις νέες συμβάσεις εργασίας φαίνεται ότι σχεδόν το 50% των εργαζομένων που προσλαμβάνονται υποπίπτουν στην κατηγορία της ελαστικής σχέσης εργασίας. Το 2012, 325.231 επιχειρήσεις προσέλαβαν 683.443 εργαζόμενους, εκ των οποίων 375.843 ήταν πλήρους απασχόλησης, οι 241.985 μερικής και οι 65.615 με εκ περιτροπής εργασία. Το 2005, 238.637 εργαζόμενοι εργάζονταν με καθεστώς μερικής απασχόλησης, ενώ το 2012 ο αριθμός αυτός έχει αυξηθεί κατά 100.000. Αντίστοιχα, από 42.097 που ήταν οι συμβάσεις εκ περιτροπής εργασίας το 2005, έφτασαν το 2012 στις 94.097. Ταυτόχρονα, 6 στους 10 εργαζόμενους που δουλεύουν πληρώνονται με καθυστερήσεις. Το 56% των μηνύσεων που έχει υποβάλλει το ΣΕΠΕ εναντίον επιχειρήσεων αφορά μη καταβολή δεδουλευμένων.

Στην πραγματικότητα η δυνατότητα του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας να ελέγξει την αυθαιρεσία των αφεντικών έχει μειωθεί δραστικά. Για παράδειγμα, οι επιχειρήσεις έχουν πια το δικαίωμα να δηλώνουν την υπερωριακή απασχόληση 48 ώρες μετά την υπερωριακή απασχόληση του εργαζόμενου. Αυτό σημαίνει ότι δεν τη δηλώνουν ποτέ και δεν την πληρώνουν ποτέ. Αν ένας ελεγκτής διαπιστώσει ότι εργαζόμενος σε επιχείρηση απασχολείται πέραν του ωραρίου του, δεν μπορεί να κάνει τίποτα. Επιπλέον, τα αφεντικά, έχοντας αποθρασυνθεί πλήρως, απειλούν ευθέως όσους από τους ελεγκτές προσπαθούν να κάνουν ευσυνείδητα τη δουλειά τους (δεν είναι και πολλοί) με καταγγελίες σε βάρος τους (εντελώς πλαστές, π.χ., για βιαιοπραγία). Δεδομένου του καθεστώτος που ισχύει πλέον για τους δημόσιους υπαλλήλους, με μια καταγγελία σε βάρος τους να οδηγεί σε αργία μέχρι να γίνει πειθαρχικό – δηλαδή, ως και έξι μήνες χωρίς μισθό στην καλύτερη περίπτωση, η οποιαδήποτε προσπάθεια για σοβαρό έλεγχο ματαιώνεται.

Το αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι η πλήρη ασυδοσία των αφεντικών σε βάρος των εργατών τους. Ο φυσικός εξαναγκασμός για απλήρωτη εργασία και αδήλωτη εργασία γίνεται καθεστώς. Η βιαιοπραγία σε βάρος των εργαζομένων παίρνει διαστάσεις, από τα φραουλοχώρα της Μανωλάδας ως τα εστιατόρια της Ομόνοιας.

Είναι φανερό ότι η εργατική τάξη δεν μπορεί να αντιμετωπίσει αυτήν την επίθεση με τα μέσα που έχει στα χέρια της. Τα σωματεία της και οι πολιτικές της οργανώσεις αποδιαιρθρώνονται μέρα με τη μέρα. Τα νομικά μέσα που λειτουργούσαν υπέρ της έχουν κατεδαφιστεί και πλέον απέναντί της υψώνεται ένα νομικό οπλοστάσιο που την έχει στο

στόχαστρό της. Στην πραγματικότητα, η υπογραφή συλλογικών συμβάσεων, όπου γίνεται, δεν είναι αποτέλεσμα αγώνων της εργατικής τάξης. Τα σωματεία υπογράφουν αυτό που έχουν αποφασίσει οι καπιταλιστές.

«Πρωταθλήτρια» στη... μείωση των πραγματικών εργατικών αμοιβών (-23,8%) αναδεικνύεται η Ελλάδα, σύμφωνα με έρευνα του γερμανικού Ινστιτούτου Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών (Wirtschafts – und Sozialwissenschaftliches Institut, WSI) του Ιδρύματος Χανς Μπέκλερ (Hans Boeckler Stiftung). Η πραγματική αξία του κατώτατου μισθού στην Ελλάδα είναι πολύ κατώτερη από εκείνου στην Ισπανία και την Πορτογαλία. Συγκεκριμένα ο ελληνικός πραγματικός (λαμβάνοντας υπόψη τον πληθωρισμό κλπ.) κατώτατος μισθός φτάνει στο... 75% του αντίστοιχου πορτογαλικού, αν και η σχέση μεταξύ των δύο κατώτατων μισθών είναι ακριβώς αντίστροφη σε ονομαστικό επίπεδο, δηλαδή με βάση πόσα ευρώ παίρνει ο κάθε εργαζόμενος «στο χέρι»... Την ίδια στιγμή, το 80% των νέων επιχειρησιακών συμβάσεων που έχουν υπογραφεί μετά το 2012 προέβλεψαν μειώσεις στους μισθούς.»

Η μείωση του μισθού και του μεροκάματου σε πολλές περιπτώσεις φτάνει στο 50-60%, όπως συμβαίνει για παράδειγμα στον κατασκευαστικό κλάδο όπου οι μισθοί και τα μεροκάματα μειώθηκαν από 30-60%.

Στο σημείο αυτό να προσθέσουμε ότι η απώλεια πάνω στο μειωμένο εισόδημα είναι πολύ μεγαλύτερη λόγω της αύξησης της έμμεσης και άμεσης φορολόγησης.

Στην έκθεση του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ για τις συμβάσεις εργασίας σημειώνεται ότι, ιδίως μετά και το «Τρίτο Μνημόνιο», όπως ονομάζεται ο νόμος 4093 του 2012, δίνεται η «χαριστική βολή, τόσο στις συλλογικές διαπραγματεύσεις, όσο και στον θεσμικό ρόλο των συνδικάτων ως κοινωνικών συνομιλητών». Το δεύτερο είναι σωστό. Πράγματι, η κρίση τερματίζει το ρόλο των σωματείων που είχαν τελικά ως σκοπό την ενσωμάτωση της εργατικής τάξης και την εμπέδωση της συνδιαλλαγής και του συμβιβασμού. Μόνο με επαναστατικό τρόπο μπορούν να αναζωογονηθούν τα σωματεία και ο εργατικός συνδικαλισμός: με τη μετατροπή των σωματείων σε όργανα αντίστασης της εργατικής τάξης, σχολεία της ταξικής πάλης και της ενιαιομετωπικής δράσης, κύτταρα της εργατικής δημοκρατίας για την πραγμάτωση της ιστορικής αποστολής της εργατικής τάξης, αποστολή που προκύπτει από τη θέση της στην παραγωγή και είναι η ανατροπή του καπιταλισμού και η οικοδόμηση του σοσιαλισμού.

Σε σχέση με το πρώτο, με τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, δίνεται επίσης η χαριστική βολή, τόσο σ' αυτές, όσο και στο θεσμικό ρόλο των συνδικάτων ως «κοινωνικών συνομιλητών». Το κοινωνικό συμβόλαιο που υπογράφηκε, με ένα τρόπο, στη δεκαετία του '70 και κυρίως στη δεκαετία του '80 ξεσκίστηκε από την άρχουσα αστική τάξη. Και ανοίγει με τον τρόπο αυτό ένα καινούργιο κεφάλαιο.

Η κατάργηση όλων εκείνων των μηχανισμών που τελικά είχαν ως σκοπό την ενσωμάτωση και χειραγώγηση της εργατικής τάξης ανοίγει το δρόμο για πραγματικά ελεύθερες διαπραγματεύσεις, δηλαδή για τη γυμνή σύγκρουση τάξης με τάξη και για τους όρους πώλησης της εργατικής δύναμης αλλά και για το ποια είναι η κυρίαρχη τάξη στην κοινωνία.

Μόλις 600 ευρώ η μέση σύνταξη στο ΙΚΑ

Η κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η συντριπτική πλειοψηφία των συνταξιούχων, μεταξύ αυτών και του ΙΚΑ, προκύπτει από τα ίδια τα επίσημα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στο τελευταίο συνέδριο των εργαζομένων στο ΙΚΑ (Οκτ. του 2013). Σύμφωνα με αυτά, οι μισοί συνταξιούχοι του μεγαλύτερου ασφαλιστικού Οργανισμού λαμβάνουν κύρια σύνταξη κάτω από 500 ευρώ! Συγκεκριμένα, με βάση τα στοιχεία του Δεκέμβρη του 2012, όπου ενσωματώθηκαν και οι τελευταίες μειώσεις του νόμου 4051 του ίδιου έτους:

- Από τους 1.039.591 συνταξιούχους του ΙΚΑ, οι 513.609 (49,4%) παίρνουν σύνταξη μέχρι 500 ευρώ.
- Ακόμα 254.140 συνταξιούχοι παίρνουν κύρια σύνταξη από 500 έως 700 ευρώ, που σημαίνει ότι 767.749 συνταξιούχοι του ΙΚΑ, το 73,8% του συνόλου, δηλαδή οι 3 στους 4 σχεδόν, επιβιώνουν με εισοδήματα κάτω από τα όρια ή στα όρια της στατιστικής φτώχειας.
- Τέλος, 113.597 συνταξιούχοι λαμβάνουν ως κύρια σύνταξη ποσά από 700 έως 1.000 ευρώ και μόνο 158.245 συνταξιούχοι έχουν σύνταξη άνω των 1.000 ευρώ.

Αν στους 767.749 συνταξιούχους του ΙΚΑ προσθέσουμε και τους 736.705 συνταξιούχους του ΟΓΑ, που οι συντάξεις τους βρίσκονται μεταξύ 340 και 500 ευρώ, προκύπτει ότι τουλάχιστον 1,5 εκατομμύριο συνταξιούχοι από τα 2,7 εκ. του συνόλου έχει οδηγηθεί στον Καιάδα της φτώχειας και της ανέχειας. Και αυτό χωρίς να αναφερθούμε στους χαμηλοσυνταξιούχους των υπόλοιπων Ταμείων και χωρίς να υπολογίσουμε ότι πλέον όλοι οι συνταξιούχοι λαμβάνουν 12 συντάξεις και όχι 14, όπως τα προηγούμενα χρόνια.

Επιπλέον, σύμφωνα με «στοιχεία» που παρουσιάζει κάθε μήνα από το πρόγραμμα «ΗΛΙΟΣ», το υπουργείο Εργασίας προσπαθεί με ψεύτικα δεδομένα να δημιουργήσει τη μαγική εικόνα ότι η μέση σύνταξη είναι πάνω από 900 ευρώ. Όπως όμως προκύπτει για τους συνταξιούχους του ΙΚΑ:

- Η μέση σύνταξη είναι μόλις 623 ευρώ. Αν αφαιρέσουμε την κράτηση του 4% για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, αυτή διαμορφώνεται μετά βίας στα 600 ευρώ.
- Η μέση σύνταξη αναπηρίας για 120.000 συνταξιούχους που έχασαν την ικανότητα προς εργασία, είναι μόλις 527,35 ευρώ.
- Η επικουρική σύνταξη που καταβάλλεται στο 65% των συνταξιούχων του ΙΚΑ, μετά τις αλληπάλληλες μειώσεις έχει διαμορφωθεί στα 196,59 ευρώ (μέση επικουρική).

Ισχυρό χτύπημα θα δεχτούν μέσα στο 2014 και οι επικουρικές συντάξεις. Με το νέο κανονισμό για το Ενιαίο Επικουρικό Ταμείο (ΕΤΕΑ), στο οποίο υπάγεται πλέον η συντριπτική πλειοψηφία των συνταξιούχων και των ασφαλισμένων για επικουρική σύνταξη, όπως προβλέπει ο νόμος 4052/2012, θα αρχίσουν να επιβάλλονται οι νέες μειώσεις στις επικουρικές από τα μέσα του 2014 και, κυρίως, θα τεθεί σε ισχύ το νέο, ιδιωτικό επί της ουσίας, σύστημα επικουρικής ασφάλισης.

Ακόμα μεγαλύτερες θα είναι οι μειώσεις για όσους συνταξιοδοτηθούν μετά το 2015, αφού το μέρος της σύνταξης μετά το χρονικό αυτό όριο συρρικνώνεται δραματικά. Σύμφωνα με εκτιμήσεις συνδικαλιστών, οι επικουρικές συντάξεις όλων των ασφαλισμένων θα είναι στο εξής συντάξεις πτωχοκομείου, που δεν θα υπερβαίνουν τα 100 ευρώ.

Στο 27,8% η επίσημη ανεργία στην Ελλάδα

Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat), το ποσοστό της ανεργίας τον Οκτώβρη του 2013 διαμορφώθηκε στο 27,8%, που είναι το μεγαλύτερο στην

ΕΕ. Ακολουθούν η Ισπανία (25,8%), η Κροατία (18,6%) και η Κύπρος (17,5%). Τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας καταγράφηκαν στην Αυστρία (4,9%), στη Γερμανία (5,1%) και στο Λουξεμβούργο (6,2%). Η μεγαλύτερη αύξηση της ανεργίας μέσα σε ένα χρόνο καταγράφεται στην Κύπρο (από 13,9% σε 17,5%) και στην Ελλάδα (από 26,1% τον Οκτώβρη του 2012 σε 27,8% τον Οκτώβρη του 2013). Ειδικότερα, στην Ελλάδα, ο αριθμός των ανέργων τον Οκτώβρη έφτασε τα 1,388 εκατομμύρια. Το ποσοστό ανεργίας στους άνδρες διαμορφώθηκε στο 24,7% και στις γυναίκες στο 32,1%. Τέλος, αύξηση σημειώθηκε στα ποσοστά ανεργίας των νέων (κάτω των 25 ετών) στην Ελλάδα, από 56,8% το Σεπτέμβρη, στο 59,2% τον Οκτώβρη. Ακολουθούν η Ισπανία (54,3%) και η Κροατία (49,2%). Συνολικά στην Ευρωζώνη, η επίσημη ανεργία παραμένει σταθερή στο 12%, ενώ συνολικά το Δεκέμβρη στην ΕΕ καταγράφηκαν 26,200 εκατ. άνεργοι και 19,01 εκατ. στην Ευρωζώνη.

Συνδικαλιστικό κίνημα

Αυτό που εν κατακλείδι ηττήθηκε στο κίνημα είναι ο ρεφορμισμός και η ρεφορμιστική πολιτική στα συνδικάτα που κυριάρχησε, δηλαδή η πολιτική των μικρομεταρρυθμίσεων. Και φυσικά δεν χρεοκόπησε, γενικά και αόριστα, το κίνημα και η μορφή οργάνωσής του, τα σωματεία. Τα σωματεία ήταν αποτέλεσμα της ίδιας της ταξικής πάλης και της ανάγκης της εργατικής τάξης για αυτοτελή οργάνωση απέναντι στο κεφάλαιο. Από τη στιγμή που η ταξική πάλη δεν ανέδειξε μέχρι τώρα κάποια άλλη μορφή οργάνωσης, τα συνδικάτα εξακολουθούν να αποτελούν «την πιο γνήσια μορφή οργάνωσης της τάξης».

Απαιτείται άμεσα η αλλαγή πολιτικής στα Συνδικάτα. Μέσα από ένα ενιαίο εργατικό μέτωπο πρέπει να παλέψουμε για τον εκδημοκρατισμό του κινήματος, την υπεράσπιση και διεύρυνση των κατακτήσεων μας, για την απόκρουση και ανατροπή της επίθεσης που δεχόμαστε.

Για την ανατροπή του ίδιου του καπιταλισμού και της κυβέρνησης του, για μια κοινωνία, χωρίς φτώχεια-ανεργία-εξαθλίωση, χωρίς πολέμους, χωρίς εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο.

Η πάλη μας πρέπει να στοχεύει ταυτόχρονα στην ύπαρξη, μαζικοποίηση και αναζωογόνηση των σωματείων και τη δημιουργία σωματείων εκεί που δεν υπάρχουν. Για σωματεία μαζικά-ενωτικά-αγωνιστικά, αυτοτελή και ανεξάρτητα από το κράτος και την εργοδοσία που θα συσπειρώνουν στις γραμμές τους όλους τους εργάτες ανεξάρτητα απ' την εργασιακή τους σχέση (μόνιμοι, ωρομίσθιοι, συμβασιούχοι, 4ωρίτες, αορίστου χρόνου κλπ) ανεξάρτητα από φυλή, χρώμα, θρησκεία, εθνικότητα, από ιδεολογικές και πολιτικές αντιλήψεις.

Η συνδικαλιστική γραφειοκρατία συντελεί στο να μη γίνουν ουσιαστικοί αγώνες και με τη στάση της διευκολύνει την κυβέρνηση και τους εργοδότες, γι' αυτό και έχει απαξιωθεί στη συνείδηση του κόσμου. Από την άλλη, δυνάμεις που ισχυρίζονται πως έχουν ταξική γραμμή πάλης και συμμετέχουν στα σωματεία, διασπούν την ενότητα δράσης της εργατικής τάξης και δεν καταθέτουν μια άμεση πολιτική προοπτική εξόδου από την παρούσα κρίση, διευκολύνοντας έτσι την επέλαση των καπιταλιστών.

Παλεύουμε αποφασιστικά μέσα στο υπάρχον συνδικαλιστικό κίνημα, για την αλλαγή των συσχετισμών δύναμης σε όλα τα επίπεδα. Για ένα σωματείο κατά κλάδο, μια Ομοσπονδία, ένα Εργατικό Κέντρο σε κάθε Νομό, σε ρόλο συντονιστικό, μία ΓΣΕΕ, όλα «εκτός πάσης αστικής επιρροής». Να εκδιωχθούν απ' τις διοικήσεις των σωματείων όλοι οι εργοδοτικοί, οι εκφυλισμένοι, οι συμβιβασμένοι, οι εξαγορασμένοι, οι ηττημένοι, οι φασίστες.

Δεν πρέπει να παραβλέπουμε τις δυσκολίες που υπάρχουν λόγω της μορφής οργάνωσης των συνδικάτων και της πολυδιάσπασης των εργασιακών σχέσεων και το γεγονός

πως ο κάθε εργαζόμενος υπολογίζει πολύ περισσότερο το μεροκάματο. Φοβάται την απόλυση και την ανεργία. Τώρα όμως είναι ο καιρός που η εργατική τάξη πρέπει να πετύχει τη μέγιστη δυνατή συσπείρωση και το συνδικαλιστικό κίνημα να ανασυνταχθεί, για να πετύχει την καλύτερη και με αποτελέσματα οργάνωση των αγώνων. Μέσα στην πάλη για τα άμεσα προβλήματά μας πρέπει να δούμε τη δομή της οργάνωσης του συνδικαλιστικού κινήματος, η οποία πρέπει να αλλάξει.

Τα συνδικάτα πρέπει να οργανωθούν με βάση τον κλάδο παραγωγής και οικονομίας. Όλοι οι εργάτες και υπάλληλοι ενός συγκεκριμένου κλάδου, άνδρες και γυναίκες, άσχετα από επάγγελμα ή ειδικότητα, άσχετα από εργασιακή σχέση, ενεργοί, άνεργοι και συνταξιούχοι, Έλληνες και αλλοδαποί πρέπει να μπορούν να γίνονται μέλη του συνδικάτου βάσης του κλάδου παραγωγής ή οικονομίας. Στα εργοστάσια ή τους τόπους δουλειάς δημιουργούνται παραρτήματα του συνδικάτου με δική τους εσωτερική ζωή και λειτουργία και με εκλεγμένους συνδικαλιστικούς εκπροσώπους σε κάθε εργοστασιακό τμήμα.

Άμεσο αναγκαίο βήμα στην υπάρχουσα ομοσπονδιακή διάρθρωση των συνδικάτων, είναι να προχωρήσει η αναδιάρθρωση του συνδικαλιστικού κινήματος, να μειωθούν οι Ομοσπονδίες σε 20-25 σύμφωνα με το σχέδιο του οργανωτικού συνεδρίου της ΓΣΕΕ, που μένει στα χαρτιά, αφού γίνουν ορισμένες αναγκαίες μικροτροποποιήσεις. Η ΓΣΕΕ πρέπει να είναι ένωση μόνο των Ομοσπονδιών και τα Εργατικά Κέντρα να μετατραπούν σε όργανα συντονισμού της ΓΣΕΕ σε τοπικό επίπεδο χωρίς παραπέρα δικαιώματα.

Ολόκληρη η εργατική τάξη πρέπει να αποκτήσει ενιαία οργάνωση, να καταργηθούν οι αναχρονισμοί, να διαλυθεί η ΑΔΕΔΥ και οι ομοσπονδίες της να συγχωνευτούν σε 3-4 (Υγεία, Παιδεία, ΟΤΑ, Δημόσια Διοίκηση) και να ενταχθούν στη ΓΣΕΕ. Μέχρι να πραγματοποιηθεί η νέα οργανωτική δομή, προκρίνουμε το συντονισμό σωματείων-Ομοσπονδιών-Εργατικών Κέντρων.

Με την πολιτική του ενιαίου εργατικού μετώπου στη γραμμή της αμφισβήτησης της ιδιωτικής ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής, να παλέψουμε για:

- Να υπογραφεί ΕΓΣΣΕ και κλαδική ΣΣΕ με γενικευμένη και αναδρομική ισχύ και αποκατάσταση των εργατικών μισθών στο ύψος του 2009, με αυξήσεις που θα ενσωματώνουν τον πληθωρισμό. Να καταργηθούν όλοι οι αντεργατικοί νόμοι και τα προεδρικά και άλλα διατάγματα. Καταγγελία των μνημονίων και κατάργηση των δανειακών συμβάσεων.
- Δουλειά για όλους με πλήρη δικαιώματα – ενιαίο συνεχές ωράριο εργασίας με 7ωρο-35ωρο 5νθήμερο. Κάτω η ληστρική φορολόγηση και τα χαράτσια.
- Άμεση προστασία των ανέργων. Ταμείο ανεργίας χωρίς προϋποθέσεις μέχρι να βρει δουλειά ο άνεργος, αύξηση του επιδόματος ανεργίας, πλήρους ασφαλιστική κάλυψη για όλο το διάστημα ανεργίας, υπολογισμός του χρόνου ανεργίας στον ασφαλιστικό χρόνο.
- Απαγόρευση δια νόμου των απολύσεων.
- Όχι στο κλείσιμο των μεγάλων επιχειρήσεων συνέχιση της λειτουργίας τους με κρατική διοίκηση και δεσμευτικό εργατικό έλεγχο. Κατάργηση του επιχειρηματικού και τραπεζικού απορρήτου, δήμευση της περιουσίας των καπιταλιστών που κηρύσσουν πτώχευση των επιχειρήσεών τους, ή σαμποτάρουν την παραγωγή.
- Δωρεάν, δημόσια και αναβαθμισμένη, υγεία-τρόνοια-παιδεία. Άμεση χρηματοδότηση των νοσοκομείων που σήμερα υπολειτουργούν.
- Κανένα σπίτι στα χέρια τραπεζίτη! Να παγώσει κάθε πλειστηριασμός σε πρώτη κατοικία.
- Η περιουσία του ΟΕΚ-ΟΕΕ να αποδοθεί στους εργαζόμενους και στους μαζικούς τους φορείς, διότι αυτοί την δημιούργησαν. Να καταργηθούν άμεσα οι εργατικές εισφορές υπέρ αυτών των οργανισμών, πράγμα που έγινε με τις εργοδοτικές εισφορές, και να

προστεθούν στο μεροκάματο που καταβάλλεται στο χέρι. Να τιμωρηθούν όλοι οι υπεύθυνοι για τη λεηλασία της εργατικής περιουσίας, για τη λεηλασία και τη χρεοκοπία των ασφαλιστικών μας ταμείων.

- Άμεση παύση πληρωμών προς όλους τους τοκογλύφους-δανειστές, μονομερής διαγραφή του χρέους, εκτός αυτού προς τα ασφαλιστικά ταμεία. Η μονομερής διαγραφή του χρέους είναι αναγκαία και απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία οποιασδήποτε προσπάθειας ανάκαμψης της οικονομίας και βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων, καθώς το σταμάτημα της εξυπηρέτησης του χρέους (πλην αυτού προς τα ασφαλιστικά) θ' απελευθερώσει τεράστιους δημόσιους πόρους, ικανούς να χρηματοδοτήσουν την υγεία, την παιδεία και προγράμματα δημόσιων επενδύσεων τα οποία θα δώσουν δουλειά στους άνεργους. Η ανάγκη της μονομερούς διαγραφής του χρέους συνδέει σε μian άρρηκτη ενότητα τον καθημερινό αγώνα για την ικανοποίηση των άμεσων οικονομικών αιτημάτων της εργατικής τάξης και του εργαζόμενου λαού, με τον αγώνα για την αποτίναξη της κηδεμονίας της ΕΕ και του ΔΝΤ. Η διαγραφή του χρέους μπορεί να απελευθερώσει άμεσα πόρους για δημόσια έργα και επενδύσεις που θα ανοίξουν θέσεις εργασίας και σέρνει μαζί του και άλλα αιτήματα όπως η κρατικοποίηση των τραπεζών και των μεγάλων επιχειρήσεων, χωρίς αποζημίωση και με εργατικό έλεγχο κλπ.
- Άμεση διαγραφή των χρεών των εργατικών και λαϊκών νοικοκυριών. Η διαγραφή των χρεών των εργατικών οικογενειών, των φτωχών αγροτών, των αυτοαπασχολούμενων που προλεταριοποιούνται και η ευνοϊκή ρύθμιση των χρεών των μικροαστών της πόλης και του χωριού, είναι αναγκαία πολιτική που θα ανακουφίσει χιλιάδες νοικοκυριά και είναι εφικτή αν συνδυαστεί με τη μονομερή διαγραφή του δημόσιου χρέους.

Τα παραπάνω αιτήματα, όπως όλοι καταλαβαίνουμε, δεν μπορούν να ικανοποιηθούν από την δικομματική κυβέρνηση η οποία υλοποιεί τις απαιτήσεις της ΕΕ, του ΔΝΤ και του μεγάλου κεφαλαίου. Παρ' όλα αυτά, αγώνας για την υλοποίησή των αιτημάτων μάς αφορά στο σήμερα και πρέπει να συνδέεται με ένα στόχο που μπορεί να μας βγάλει από την παρούσα κρίση και να αποτελέσει την αρχή για να πάρει η εργατική τάξη την εξουσία στα χέρια της, φτάνοντας στην πλήρη ανατροπή του καπιταλισμού. Ο στόχος αυτός στην παρούσα φάση δεν μπορεί να είναι άλλος από την πάλη για την ανατροπή της δικομματικής κυβέρνησης Σαμαρά που υπηρετεί τα συμφέροντα των καπιταλιστών, ψηφίζει μνημόνια οδηγώντας μας στην εξαθλίωση και μας βάζει να πληρώνουμε για ένα χρέος που δεν είναι δικό μας, και η ανάδειξη μιας εργατικής κυβέρνησης.

Οι καπιταλιστές, η ΕΕ, το ΔΝΤ, η δικομματική κυβέρνηση Σαμαρά, δεν είναι ανίκητοι!

Μπορούμε να τους νικήσουμε και να επιβάλουμε το δίκιο μας! Είμαστε πολλοί και είναι μια χούφτα! Εμείς παράγουμε τον πλούτο και αυτοί ζουν παρασιτικά σε βάρος μας! Εμείς μπορούμε χωρίς αυτούς, ενώ αυτοί χωρίς εμάς είναι ανύπαρκτοι!

Άμεσο συμφέρον της εργατικής τάξης, των φτωχών αγροτών, των αυτοαπασχολούμενων και επαγγελματιών που καταστρέφονται και γίνονται εργάτες ή άνεργοι, της νεολαίας, είναι η πάλη για την ανατροπή της κυβέρνησης Σαμαρά και για την ανάδειξη μιας εργατικής κυβέρνησης, η οποία θα καταργήσει τους αντεργατικούς νόμους και τα μνημόνια, θα διαγράψει το χρέος, θα εθνικοποιήσει χωρίς αποζημίωση και υπό εργατικό έλεγχο τις τράπεζες, τους οργανισμούς κοινής ωφέλειας και τις μεγάλες επιχειρήσεις, θα δώσει δουλειά με δικαιώματα σε όλους, θα ικανοποιήσει τα εργατικά και λαϊκά αιτήματα, θα αξιοποιήσει και θα αναπτύξει παραγωγικά σε όφελος του λαού τον πλούτο της χώρας, έξω από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους περιορισμούς της.

Γ3. Το εργατικό κίνημα απέναντι στην επίθεση της αστικής τάξης

Απέναντι στην γενικευμένη επίθεση των κεφαλαιοκρατών στις εργατικές κατακτήσεις, η εργατική τάξη βρέθηκε με αδύναμες τις οργανώσεις της – συνδικαλιστικές και πολιτικές.

Μια πρώτη εικόνα της κατάστασης του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος έχουμε από το τελευταίο 35ο συνέδριο της ΓΣΕΕ που έγινε το 2013 και στο οποίο πήραν μέρος 423 αντιπρόσωποι από τους 480 στο 34ο και 497 στο 33ο, πράγμα που σημαίνει περίπου 420-425.000 ψηφισάντες εργατοϋπάλληλοι. Από τα στοιχεία καταγράφεται σημαντική μείωση των ψηφισάντων στον ιδιωτικό τομέα, συνέπεια της αυξημένης ανεργίας. Στο συνέδριο της ΓΣΕΕ το 2010 καταγράφηκαν μικρές αλλαγές στους συσχετισμούς, όμως, στο τελευταίο 35ο συνέδριο, η αλλαγή των συσχετισμών ήταν σημαντική με την ΠΑΣΚΕ να έχει μεγάλες απώλειες. Η αδυναμία του συνδικαλιστικού κινήματος να αποκρούσει την κυβερνητική επίθεση χρεώθηκε από τους εργαζόμενους στην ΠΑΣΚΕ που είχε υπό τον έλεγχό της τις ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ. Η φθορά των δυνάμεων της ΠΑΣΚΕ δεν αποτυπώθηκε στο σύνολό της στο συνέδριο της ΓΣΕΕ, καθώς συνεχίζει να υφίσταται απώλειες δυνάμεων στις συνδικαλιστικές αρχαιρεσίες.

Αντίστοιχα στο 34ο συνέδριο της ΑΔΕΔΥ του 2010, πήραν μέρος 852 αντιπρόσωποι, πράγμα που σημαίνει 285.000 περίπου ψηφισάντες και 350.000 περίπου μέλη, από 790 που ήταν στο 33ο. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας στο 35^ο συνέδριο της ΑΔΕΔΥ, ψήφισαν 692 σύνεδροι και καταμετρήθηκαν 690 έγκυρα ψηφοδέλτια. Πρώτη δύναμη αναδείχθηκε η συνδικαλιστική παράταξη ΠΑΣΚΕ με 174 ψήφους και 22 έδρες στο Γενικό Συμβούλιο. (Η παράταξη το 2010 είχε λάβει 376 ψήφους και 38 έδρες). Αντίστοιχα η ΔΑΚΕ έλαβε 153 ψήφους και 19 έδρες (2010: 236 ψήφοι και 24 έδρες), η Αυτόνομη Αγωνιστική Ριζοσπαστική Συνεργασία 114 ψήφους και 14 έδρες (2010: 84 ψήφοι και 9 έδρες). Η ΔΑΣ (ΠΑΜΕ) 91 ψήφους και 11 έδρες (2010: 96 ψήφοι και 10 έδρες). Οι Αγωνιστικές Παρεμβάσεις Συσπειρώσεις (Ανεξάρτητοι της Αριστεράς) έλαβαν 68 ψήφους και 8 έδρες (2010: 43 ψήφοι και 4 έδρες) και η Δημοσιοϋπαλληλική Ανατροπή (διάσπαση της ΠΑΣΚΕ) 63 ψήφους και 8 έδρες. Τέλος από μία έδρα έλαβαν το «Δίκτυο Εργαζομένων» που πρόσκειται στη ΔΗΜΑΡ, η «Ανεξάρτητη Ενωτική Κίνηση» και η «ΕΡΓΑΣ - Ταξική Πορεία» που πρόσκεινται στο Μ-Λ ΚΚΕ και στο ΚΚΕ (μ-λ).

Η εργατική τάξη βγήκε στους δρόμους, συμμετείχε μαζικά στις απεργίες που προκήρυξαν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και πραγματοποίησε μεγαλειώδεις απεργιακές συγκεντρώσεις, με πιο χαρακτηριστικές τις απεργίες στις 5 Μάη 2010 και στις 19 Οκτώβρη 2011, συγκεντρώσεις που η τάξη μεγέθους τους ήταν σημαντική ακόμα και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ωστόσο, η προσδοκία των αγωνιζόμενων εργαζομένων για μια -έστω και μερική- υποχώρηση της κυβέρνησης δεν επιβεβαιώθηκε.

Η απάντηση που έδωσε η ελληνική αστική τάξη στην κρίση με το μνημόνιο οδήγησε σε ρήξη τις συμμαχίες της με τμήματα των μισθωτών (π.χ. δημόσιο) και έφθειρε τις συμμαχίες της με τα μεσαία στρώματα, τα οποία επίσης βγήκαν στους δρόμους και αναζήτησαν τρόπους υπεράσπισης των συμφερόντων τους. Στο κίνημα των «αγανακτισμένων», ήταν αυτά τα στρώματα που έβαλαν τη σφραγίδα τους, τουλάχιστον στην πρώτη του φάση. Οι διαδικασίες των «πλατειών» εξέφρασαν -έστω και αδύναμα- τη συμπίεση των μισθωτών εργαζομένων με τα υπό καταστροφή μικροαστικά στρώματα.

Από την ίδια την εμπειρία της μετά μνημονίου περιόδου, προκύπτει ότι το κίνημα της εργατικής τάξης είχε και αποθέματα αγωνιστικότητας και δυνατότητα κοινωνικών συμμαχιών και υπαρκτές -έστω και αδύναμες- συνδικαλιστικές οργανώσεις. Το μεγάλο έλλειμμα του εργατικού κινήματος ήταν και παραμένει πολιτικό και εντοπίζεται στην ανικανότητα των πολιτικών της οργανώσεων να διατυπώσουν μια διαφορετική πολιτική προοπτική, να

περιγράψουν έναν εναλλακτικό δρόμο για την πορεία των πραγμάτων.

Η κατάρρευση των -προ κρίσης- συμμαχιών της άρχουσας τάξης εκφράστηκε με την απαξίωση των αστικών κομμάτων, την κατάρρευση της κυβέρνησης Παπανδρέου, τα αδιέξοδα που αντιμετωπίζει το αστικό πολιτικό σύστημα. Η προσφυγή στην ανοιχτή βία απέναντι στην αγωνιζόμενη εργατική τάξη, όπως εκδηλώθηκε στις πανεργατικές απεργίες με τις δολοφονικές επιθέσεις στις διαδηλώσεις, ήταν δείγμα της αδυναμίας της αστικής τάξης να διαχειριστεί την κατάσταση με τον παραδοσιακό τρόπο (με την ενσωμάτωση στο κοινοβουλευτικό παιχνίδι και τη δικομματική εναλλαγή), αποτελούσε απόδειξη ότι η αστική τάξη δεν μπορεί να κυβερνήσει όπως παλιά.

Μετά την εκρηκτική διετία 2010-2011, το σ.κ. υποχώρησε απότομα, σαν συνέπεια της απώλειας κάθε ορατής προοπτικής κατάργησης του μνημονίου, όπως εξηγήθηκε προηγουμένως. Η αδυναμία της εργατικής τάξης και των κομμάτων της επέτρεψε στην αστική τάξη και στο πολιτικό της προσωπικό να διαχειριστεί την κατάσταση, αρχικά μέσω της κυβέρνησης Παπαδήμου και στη συνέχεια με την κυβέρνηση Σαμαρά, η διάρκεια ζωής της οποίας ξεπέρασε κάθε προσδοκία.

Σήμερα, βλέπουμε στο συνδικαλιστικό κίνημα να καταγράφεται μια σημαντική αλλαγή συσχετισμών με την κατάρρευση των ΠΑΣΚΕ-ΔΑΚΕ και τη διαμόρφωση αγωνιστικών – αριστερών πλειοψηφιών σε σωματεία, εργατικά κέντρα (π.χ. ΕΚΑ) και ακόμα και στην ΑΔΕΔΥ. Αυτή η αλλαγή συσχετισμών, ωστόσο, έρχεται σε μία φάση γενικότερης καθίζησης του σ.κ. Το ζητούμενο που προκύπτει από την ίδια την πραγματικότητα, είναι η αξιοποίηση του νέου συσχετισμού για την αντιστροφή της κατάστασης. Στη διαχείριση αυτού του συσχετισμού, εκδηλώνεται όμως το πολιτικό έλλειμμα της Αριστεράς, που είτε επιμένει στην πεπατημένη της συνεργασίας με ΠΑΣΚΕ-ΔΑΚΕ είτε επιλέγει τη σεχταριστική αναδίπλωση. Και στις δύο στάσεις, εκδηλώνεται η έλλειψη εμπιστοσύνης στην εργατική τάξη και η αδυναμία των δυνάμεων της συνδικαλιστικής Αριστεράς να αναγνωρίσουν και να αξιοποιήσουν την ευκαιρία που τους δίνεται.

Γ4. Το κομματικό σύστημα

Οι καθαρόαιμες αστικές δυνάμεις (ΠΑΣΟΚ, ΝΔ) είναι ταυτισμένες με το μνημόνιο και έχουν συνδέσει το μέλλον τους με αυτό. Εκ των πραγμάτων υφίστανται φθορά, καθώς είναι πλέον αναγκασμένες να επιτίθενται μέσω της πολιτικής που ασκούν, ακόμα και στις ταξικές μερίδες που αποτελούν τη βάση τους (φορολόγηση μικροαστών και μισθωτών μεσαίων στρωμάτων). Η Νέα Δημοκρατία έχει αναδειχθεί στον βασικό πόλο του αστικού μνημονιακού μπλοκ και σηκώνει το κύριο βάρος της κυβερνητικής προσπάθειας. Φροντίζει να προβάλλει αυτά που θεωρεί σαν ισχυρά της σημεία έναντι του ΣΥΡΙΖΑ: κόμμα αταλάντευτα προσηλωμένο στην ευρωπαϊκή προοπτική, στην ΕΕ και το ευρώ, κόμμα του νόμου, της τάξης και της δημόσιας ασφάλειας, κόμμα με επεξεργασμένο σχέδιο (δηλαδή το μνημόνιο) που αργά αλλά σταθερά θα βγάλει τη χώρα από την κρίση και την εποπτεία της τρόικας. Παρά τις εσωκομματικές γκρίνιες για την ηγεσία της ομάδας Σαμαρά, καμία οργανωμένη κίνηση αμφισβήτησης δεν πρέπει να αναμένεται όσο η κατάσταση παραμένει οριακή και η κυβέρνηση κινείται σε τεντωμένο σχοινί.

Τους πρώτους μήνες της κυβέρνησης Σαμαρά, η αποφασιστική και αταλάντευτη στάση της σε όλες τις μάχες που έδωσε -και κέρδισε- συσπείρωνε τη βάση της και για ένα μεγάλο διάστημα η ΝΔ φαινόταν να διατηρεί και την πρωτιά στην εκλογική επιρροή και την πρωτοβουλία των κινήσεων, αξιοποιώντας και τις ταλαντεύσεις και τις αντιφάσεις του ΣΥΡΙΖΑ. Η σημερινή κατάσταση ωστόσο, διαφέρει ριζικά. Η αύξηση της φορολογίας των μεσαίων στρωμάτων, αποσυσπειρώνει την εκλογική της επιρροή, ιδιαίτερα στην επαρχία (που το 2012

έγειρε την πλάστιγγα υπέρ της ΝΔ). Σε αυτές τις συνθήκες, οι ευρωεκλογές και οι εκλογές για τοπική διοίκηση πιθανότατα θα είναι η αρχή του τέλους για την κυβέρνηση, αν δεν επιτευχθεί ο στόχος του Μαξίμου για μια διαχειρίσιμη ήττα με μια διαφορά της τάξης του 3 με 5%. Μια βαριά εκλογική ήττα της ΝΔ, με μεγάλη διαφορά στις ευρωεκλογές, σε συνδυασμό με ήττα στις περιφερειακές και τους μεγάλους δήμους, θα οδηγήσει πολύ γρήγορα σε κυβερνητική κατάρρευση και σε εθνικές εκλογές.

Ο άλλος κυβερνητικός εταίρος, το ΠΑΣΟΚ, αντιμετωπίζει το ενδεχόμενο διάλυσης. Κατορθώνει να επιβιώνει, χάρη στον -δυσανάλογο με την εκλογική του επιρροή- έλεγχο μέρους του κρατικού-κυβερνητικού μηχανισμού, καθώς και χάρη στην κατοχή της μερίδας του λέοντος των αυτοδιοικητικών αξιωμάτων (δήμαρχοι, περιφερειάρχες, δημοτικοί και περιφερειακοί σύμβουλοι), προϊόν του ριζικά διαφορετικού εκλογικού συσχετισμού του 2010. Η βέβαιη απώλεια των αυτοδιοικητικών αξιωμάτων στις επερχόμενες τοπικές εκλογές θα αποτελέσει ένα ακόμα χτύπημα στο κόμμα που κάποτε δέσποζε στην ελληνική πολιτική σκηνή, ενώ η -ορατή πλέον- πτώση της κυβέρνησης θα το αφήσει άοπλο και παντελώς αδύναμο να συσπειρώσει το όποιο στελεχικό δυναμικό του έχει απομείνει. Είναι λογικό, και απολύτως χαρακτηριστικό της κατάστασης στην οποία βρίσκεται το ΠΑΣΟΚ σήμερα, το ότι τη μάχη των ευρωεκλογών -κατά πάσα πιθανότητα- δεν θα τη δώσει ως ΠΑΣΟΚ, αλλά κρυπτόμενο κάτω από την ομπρέλα του ευρωπαϊκού σοσιαλιστικού κόμματος και της κίνησης των «58».

Η κυβέρνηση κατάφερε να επιβιώσει μέχρι σήμερα, παρόλο που στηριζόταν σε δύο κόμματα αποσαθρωμένα, εξαιτίας κυρίως της καθίζησης του εργατικού κινήματος. Στοιχείο αυτής της καθίζησης είναι και η αντιφατική στάση του ΣΥΡΙΖΑ, που ούτε έδωσε πολιτική προοπτική στην εργατική τάξη, αλλά ούτε κινητοποίησε τις δυνάμεις του στις μάχες που έδωσε το εργατικό σ.κ. ενάντια στην κυβερνητική πολιτική.

Οι Ανεξάρτητοι Έλληνες αποτελούν μια ανορθογραφία, απομεινάρι της αντιμνημονιακής περιόδου της Νέας Δημοκρατίας. Η ύπαρξή τους μπορεί να εξυπηρετήσει μόνο τμήματα της αστικής τάξης που πιέζονται από μονοπώλια των πιστωτριών χωρών και επιδιώκουν ενίσχυση της θέσης τους μέσω καλύτερης διαπραγματεύσεως εντός του μνημονιακού πλαισίου και τέτοια τμήματα της αστικής τάξης φαίνεται να τους υποστηρίζουν διακριτικά. Ωστόσο, ούτε για αυτά τα αστικά τμήματα, μπορούν οι ΑΝΕΛ να αποτελέσουν το κόμμα που τους εκπροσωπεί. Η επιβίωσή τους σε βάθος χρόνου είναι εξαιρετικά αβέβαιη και το ότι καταφέρνουν να αντέχουν μέχρι σήμερα οφείλεται στο ότι είναι το μοναδικό αστικό δεξιό κόμμα με αντιμνημονιακό λόγο.

Ο -μέχρι τον Ιούνιο του 2013- τρίτος κυβερνητικός εταίρος, η ΔΗΜΑΡ, κατάφερε να δείξει αξιοσημείωτη αντοχή, τόσο στη διπλή εκλογική αναμέτρηση του 2012, όσο και μετά τη συμμετοχή της στην κυβέρνηση. Η κατάρρευσή της στις δημοσκοπήσεις και τα εσωκομματικά προβλήματα, που ακολούθησαν την αποχώρησή της από την κυβέρνηση Σαμαρά, δείχνουν ότι πρόκειται για κόμμα στενά προσδεμένο στον κρατικό μηχανισμό που εκπροσωπεί μεσαία στρώματα που από ταξικό συμφέρον τάσσονται υπέρ της Ε.Ε. και του ευρώ. Η εκλογική της επιβίωση επίσης μοιάζει αβέβαιη, στις επερχόμενες πολωτικές εθνικές εκλογές.

Τέλος, το ΚΚΕ παραμένει σταθερά προσηλωμένο στη σεχταριστική του γραμμή. Αδυνατεί να προτείνει πολιτική διέξοδο και επιμένει στη διασπαστική του πρακτική στο κίνημα. Πολιτικοί του «κλώνοι» είναι η πλειοψηφία των οργανώσεων της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς.

Γ4α. Η Χρυσή Αυγή και η αντιφασιστική πάλη

Η σημερινή παγκόσμια καπιταλιστική κρίση, δημιουργεί οικονομικές και κοινωνικές

συνθήκες κατάλληλες για την **επανεμφάνιση του φασιστικού φαινομένου**. Ο ιδιαίτερα οξυμένος τρόπος και οι μορφές εκδήλωσης της κρίσης στην Ελλάδα, προκάλεσαν – στη βάση μιας ήδη προϋπάρχουσας φθοράς του πολιτικού συστήματος της αστικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και μιας σχετικά μεγάλης έκτασης μεσαίων και μικροαστικών στρωμάτων – το κοινωνικό και πολιτικό υπόστρωμα για την ανάδυση του φασισμού.

Μια φασιστική κυβέρνηση, είτε ανέλθει στην εξουσία με εκλογές είτε με πραξικόπημα, στηρίζεται-αναπνέει, επειδή πατάει πάνω στο φασιστικό κίνημα, σε μια κίνηση των μαζών. Έτσι εμφανίστηκε στην ιστορία ο φασισμός, όντας σύμπτωμα και φαινόμενο της ιμπεριαλιστικής εποχής του καπιταλισμού, της περιόδου που η αστική εξουσία καταργεί τα επιτεύγματα της αστικής δημοκρατικής επανάστασης, γιγαντώνει τον ανορθολογισμό, γεννάει καταστροφή. Οι καπιταλιστές χρησιμοποιούν τον φασισμό, ευνοούν την ανάπτυξή του και τον στηρίζουν σαν μέθοδο διακυβέρνησης, όταν απειλείται η εξουσία τους από το εργατικό κίνημα. Στην Ελλάδα δεν γνωρίσαμε ποτέ φασιστική δικτατορία. Οι δικτατορίες ήταν στρατιωτικές, με στήριξη τμήματος του αστικού πολιτικού κόσμου.

Η δραστηριότητα της ΧΑ, συνεπικουρούμενη από τα ΜΜΕ, μετεκλογικά οδήγησε σε αύξηση της εκλογικής της επιρροής που, πριν τη δολοφονία του Φύσσα, ξεπέρανε ήδη το 15%. Η ΧΑ με ένα τέτοιο ποσοστό **μπορούσε να θέσει ζήτημα διακυβέρνησης της χώρας**, μπορούσε να **κάνει το επόμενο βήμα** προς την εξουσία. Το φασιστικό κίνημα που πολιτικά εκφράζεται από την ΧΑ και έχει επιχειρησιακούς και οργανωτικούς δεσμούς με το αστικό κράτος, **ήταν πλέον σε θέση να αυτονομηθεί από την αστική τάξη** και να διεκδικήσει την εξουσία. Η νέα αυτή δυνατότητα των νεοναζί είχε εμπεδωθεί τουλάχιστον στην ηγετική ομάδα και τα παλιά στελέχη. Η δυνατότητα αυτή εκφράζεται και στη σύγκρουση στον Μελιγαλά με την επίθεση στελεχών της ΧΑ στο Νεοδημοκράτη Δήμαρχο, αλλά και στο γεγονός ότι εκπρόσωπος της κυβέρνησης παραβρέθηκε μετά από πολλά χρόνια στις «γιορτές μίσους» στο Γράμμο-Βίτσι, όπου και προπηλακίστηκε από τη ΧΑ. Η ΧΑ τείνει να αυτονομηθεί από την αστική τάξη ως κίνημα και να **διεκδικεί την ανάδειξή της σε κυβέρνηση με τον έναν ή τον άλλον τρόπο** (κοινοβουλευτικά ως βοναπαρτίστικη κυβέρνηση ή ως φασιστική δικτατορία). Αυτό συμβαίνει ενώ **το εργατικό κίνημα έχει υποχωρήσει και δεν υφίσταται πλέον επαναστατική κατάσταση**. Η αστική τάξη δεν έχει λόγο να χρησιμοποιήσει τη φασιστική εφεδρεία απέναντι στο ηττημένο και υπό διάλυση εργατικό κίνημα. Θέλει να μαζέψει την αυξανόμενη δυναμική της ΧΑ. Τον τελευταίο χρόνο, η ΧΑ σιγά-σιγά παύει να έχει φυσική παρουσία σε εκπομπές και δελτία ειδήσεων, ή αυτή αραιώνει, με εξαίρεση τον ΣΚΑΙ και τον Θεοδωράκη στο ΜΕΓΚΑ, αρχίζουν φωνές συγκυβέρνησης με τη ΝΔ, που χτυπάνε το σκληρό αντιμνημονιακό προφίλ της ΧΑ και τις μέρες πριν τη δολοφονία του Φύσσα έχουμε φτάσει στο σημείο που ο Πορτοσάλτε παρακινεί τον Κασιδιάρη να μη δίνει δικαιώματα και ο Παπαδημητρίου επιζητά μια σοβαρή ΧΑ.

Η αστική τάξη είχε ήδη ξεκινήσει να επιτίθεται στη ΧΑ και πριν τα γεγονότα στο Μελιγαλά, αλλά πήγαινε με βήμα αργό. Η ΧΑ φαίνεται να μην είχε αντιληφθεί την κίνηση αυτή ως τέτοια. Αύξησε την ένταση των χτυπημάτων της, πράγμα που την ανέβαζε δημοσκοπικά, και συνέχισε την πεπατημένη οδό των αιφνιδιαστικών χτυπημάτων που πλέον είχε στόχο το εργατικό κίνημα και Έλληνες. Η ΧΑ δεν έπεσε σε παγίδα, δεν πιάστηκε στη φάκα από σχέδιο συνομοσίας. Ακολούθησε αυτό που πίστευε ότι την φέρνει πιο κοντά στην εξουσία. Η δολοφονία του Φύσσα, όπως και των μεταναστών στο παρελθόν, είναι το εύλογο προϊόν μιας φονικής επίθεσης. Άλλωστε, από τύχη δεν είχαμε και άλλους νεκρούς από τις επιθέσεις των φασιστών. Με το χτύπημα στον Φύσσα έδωσε στην αστική τάξη την κατάλληλη αφορμή για να της εξαπολύσει επίθεση με βήμα ταχύ πλέον. Σημαντικό ρόλο έπαιξαν και οι αντιφασιστικές διαδηλώσεις σε όλη την Ελλάδα, μετά τη δολοφονία του Φύσσα, που με τη μαζικότητα και την δυναμική τους πίεσαν τα αστικά επιτελεία να προβούν στις διώξεις εναντίον της ΧΑ.

Η αστική τάξη δεν μπορεί, ούτε θέλει, να ανατρέψει το φασιστικό κίνημα, αυτό

γεννιέται από τις αντικειμενικές συνθήκες και όχι με πολιτική απόφαση. Μπορεί όμως να αναδείξει, να στηρίξει και να προωθήσει, όπως και να διαλύσει, να περιορίσει και να παρεμποδίσει συγκεκριμένα φασιστικά κόμματα, να εγκολπώσει το κίνημα αυτό υπό την καθοδήγηση των αστικών κομμάτων ή και μειοψηφικών φασιστικών κομμάτων, **να το κρατήσει εν υπνώσει** και να το φέρει στον αφρό όταν το εργατικό και λαϊκό κίνημα σηκώσει κεφάλι και αμφισβητήσει όχι απλώς μια κυβέρνηση, αλλά **όταν αμφισβητήσει την κυριαρχία της αστικής τάξης**, την πολιτική της εξουσία.

Ο Φασισμός δεν είναι σήμερα, η κυρίαρχη επιλογή της αστικής τάξης για να ξεπεραστεί η καπιταλιστική κρίση. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα είναι και αύριο. **Οι ευρωπαϊκές αστικές τάξεις εκτιμούν ότι ακόμα μπορούν να ελέγξουν το λαϊκό παράγοντα με κοινοβουλευτικό τρόπο.** Η φασιστική λύση επωάζεται όμως στο παρασκήνιο, παρά τις όποιες επιφανειακές κινήσεις και δηλώσεις των παραγόντων του επίσημου ασισμού στην Ελλάδα και την Ευρώπη (δίκες των φασιστών και αποποίηση του φασισμού). Αυτή η λύση μπορεί να τεθεί πολύ άμεσα σε κίνηση και εφαρμογή, ειδικά στην Ελλάδα, όπου η αστική τάξη είναι πιο αδύναμη. Αν ο έλεγχος του εργατικού και λαϊκού παράγοντα από τον επίσημο κοινοβουλευτισμό τεθεί υπό αμφισβήτηση από τη δράση των μαζών, από την οικοδόμηση επαναστατικού κινήματος που συγκρούεται με το φασιστικό κίνημα και αμφισβητεί την ταξική κυριαρχία των καπιταλιστών, τότε ο φασισμός μπορεί να γίνει η κυρίαρχη ταξική πολιτική επιλογή των αστών για τη διατήρηση της εξουσίας τους.

Στην Ελλάδα ειδικότερα το σύστημα βρίσκεται σε διαδικασία αυταρχικής θωράκισης απέναντι στην εργατική τάξη και το κίνημα. Το ίδιο το αστικό κράτος αναλαμβάνει την επίθεση σε συνδικαλιστές και σε κινητοποιήσεις των εργαζομένων, σέρνει στα δικαστήρια τους αγωνιστές, προσπαθεί να εμπεδώσει κλίμα τρόμου σε όλους τους κοινωνικούς χώρους, από τα σχολεία ως τις επιχειρήσεις, από το κέντρο των πόλεων ως τα σύνορα, και ταυτόχρονα προσφέρει κάλυψη και υποστήριξη, υλική και ιδεολογική, στο φασισμό ως πολιτική λύση. Η ιστορία της αστικής εξουσίας στην Ελλάδα ολόκληρο τον 20ο αιώνα δείχνει ότι όταν η αστική τάξη κινδυνεύει δεν διστάζει να κουρελιάσει η ίδια πρώτη από όλους κάθε ιδέα κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, της δικής της δημοκρατίας δηλαδή, προκειμένου να διασώσει την εξουσία της. Αρκετές φορές στο παρελθόν, η κοινοβουλευτική δημοκρατία και η δικτατορία, είχαν ως κοινό τους στοιχείο την επίθεση στην εργατική τάξη, στις συνδικαλιστικές και πολιτικές της οργανώσεις. Ό,τι ξεκινούσαν οι κοινοβουλευτικές δημοκρατίες στο επίπεδο της αυταρχικής, κρατικής παρέμβασης ενάντια στην εργατική τάξη, το συνέχιζαν οι δικτατορίες.

Σήμερα ισχύει το ίδιο. Στη σημερινή φάση, η επίθεση της αστικής τάξης πηγάζει από την ίδια την εσωτερική ανάγκη του συστήματος και των οικονομικών του αναγκών. Η αστική τάξη είναι υποχρεωμένη να επιτεθεί στην εργατική τάξη για να διασώσει τη δική της θέση ως κυρίαρχη τάξη στην Ελλάδα και τη θέση της στον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Αυτό απαιτεί να εφαρμόσει νέες εργασιακές σχέσεις στην παραγωγή (ελαστικές σχέσεις εργασίας), να εντείνει την εκμετάλλευση, να περιορίσει ασφυκτικά τα δικαιώματα και τις κατακτήσεις της εργατικής τάξης (εργασιακά, ασφαλιστικά, δημοκρατικά δικαιώματα). Σε μια τέτοια διαδικασία τα αντιπροσωπευτικά όργανα και οι διαδικασίες διαπραγμάτευσης χάνουν το νόημα τους, αφού αυτό που προέχει είναι να εφαρμοστεί απρόσκοπτα και ατόφια η θέληση μιας χούφτας καπιταλιστών. Αυτή είναι η βάση του αντιδημοκρατικού κατήφορου, της καταστολής και του αυταρχισμού που εντείνεται καθημερινά. Δεν είναι ζήτημα μιας κακής πολιτικής επιλογής των εκπροσώπων της αστικής τάξης και δεν θα αλλάξει αλλάζοντας απλώς την κυβέρνηση και τα πρόσωπα. Είναι ο ίδιος ο καπιταλισμός, που αποδεικνύεται ότι δεν έχει να προσφέρει τίποτα στην εργατική τάξη και τους εργαζόμενους μικροαστούς, εκτός από εξαθλίωση και καταστολή. Και είναι μέσα σ' αυτό το πλαίσιο της σήψης και παρακμής του καπιταλισμού που βρίσκει λόγο ύπαρξης και αντικειμενική βάση το φασιστικό κίνημα ως η πιο αντιδραστική, αλλά και η

πιο γνήσια σ' αυτές τις συνθήκες, πολιτική έκφραση του καπιταλισμού.

Το φασιστικό κίνημα που κάνει ήδη τα βήματά του στην Ελλάδα δεν είναι οικοδομημένο από το κράτος, δεν ελέγχεται απόλυτα από το κράτος και δεν εκφράζεται μόνο από την ΧΑ. Ο φασισμός είναι κίνημα μαζών, που γεννιέται σε συνθήκες σήψης και κρίσης του ιμπεριαλισμού, είναι φαινόμενο κοινωνικό και η ύπαρξή του δεν είναι πολιτική επιλογή, γεννιέται από τις ίδιες τις αντικειμενικές συνθήκες. Γι' αυτό δεν νικιέται με πολιτική από τα πάνω και με φυλακίσεις. Κερδίζεται από την ανατροπή του καπιταλισμού που τον γεννάει, ξηλώνεται από την κοινή δράση των εργατικών οργανώσεων και των διάφορων μορφών οργάνωσης στις γειτονιές και στη νεολαία απέναντι στις επιθέσεις των φασιστών αλλά και με την οργάνωση κινητοποιήσεων ενάντια στη φτώχεια, τη στέρηση ρεύματος-νερού-τροφής, ενάντια στη φορολογία, κλπ. Αν η ΧΑ διαλυθεί ως κόμμα από την αστική τάξη, **το φασιστικό ρεύμα στην Ελλάδα δεν θα εξαφανιστεί.** Θα αναζητήσει προσωρινή στέγη σε κάποιο αστικό κόμμα μέχρι να ανασχηματιστεί μια πολιτική έκφραση-κόμμα φασιστών-ναζιστών, να ανανήψει με αλλαγή ονόματος, καταστατικού και με καθαρά στελέχη και να επανέλθει, όταν η αστική τάξη επιλέξει το φασισμό ως λύση απέναντι στην κρίση ή απέναντι στην απειλή της σοσιαλιστικής επανάστασης. Η επίθεση προς τη ΧΑ προσωρινά θα φέρει και οφέλη στην ΝΔ από την μεταφορά ψήφων και επιρροής.

Ο φασισμός ως κίνημα μαζών έχει ταξική ταυτότητα και πρέπει να την εντοπίσουμε και στην δική μας περίπτωση στην Ελλάδα. **Δεν πρέπει να συγχέουμε την οργανωτική συγκρότηση της ΧΑ με το φασιστικό κίνημα και τον μικροαστικό του χαρακτήρα.** Η οργανωτική συγκρότηση της ΧΑ περιλαμβάνει μικροαστούς (δικηγόρους, ταξιτζήδες, αγρότες, κλπ), ανέργους, συνταξιούχους, αστυνομικούς. Τα Τάγματα Εφόδου συγκροτούνται από νεολαίους, ανέργους, εργαζόμενους, μπράβους και λοιπά εγκληματικά στοιχεία. Η ΧΑ στηρίζεται (πολιτικά-εκλογικά) από μικροαστούς αλλά και από εργάτες και ανέργους, όπως δείχνουν τα ποσοστά της σε εργατικές και πολλές φορές πρώην αριστερο-κρατούμενες περιοχές, όπως το Πέραμα. Μπορεί να απολαμβάνει και τη στήριξη ακόμα και των καπιταλιστών. **Αυτό δεν αλλοιώνει τον μικροαστικό χαρακτήρα του φασιστικού κινήματος,** επειδή δήθεν δεν απαρτίζεται ή δεν στηρίζεται αποκλειστικά από μικροαστούς. Τα συμφέροντα που επιθυμεί να ικανοποιήσει είναι κυρίαρχα μικροαστικά συμφέροντα. **Γύρω από αυτά τραβιούνται και ελκύονται και εργατικές μάζες.** Οι μικροαστοί, επειδή δεν αποτελούν κοινωνική τάξη και δεν έχουν δικά τους αυτοτελή ταξικά συμφέροντα, ταλαντεύονται ανάμεσα στα συμφέροντα της εργατικής τάξης και της μεγάλης αστικής τάξης, **δεν μπορούν να έχουν αυτοτελή ταξική πολιτική και κόμματα.** Ωστόσο, τα φασιστικά κόμματα με τη στήριξη της αστικής τάξης, μέσω της χρηματοδότησης και της κάλυψης των κατασταλτικών μηχανισμών και των αστικών κομμάτων γιγαντώνονται και επιτίθενται στην εργατική τάξη και τις οργανώσεις της.

Για να μετατραπεί ένα φασιστικό κίνημα (ένα κίνημα μικροαστικών συμφερόντων) σε φασιστική κυβέρνηση (σε κυρίαρχη επιλογή της αστικής τάξης, σε όργανο της αστικής εξουσίας) πρέπει να φτάσει στο επίπεδο να εκφράζει και να προωθεί τα συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης. Η φασιστική κυβέρνηση είναι «εργαλείο» του μονοπωλιακού κεφαλαίου και όχι το ώριμο φρούτο της ανάπτυξης του φασιστικού κινήματος ή μια κυβέρνηση μικροαστικών ή/και εργατικών συμφερόντων.

Έχει ήδη αναφερθεί ότι ο φασισμός δεν μπορεί να νικηθεί από την αστική τάξη. Από την άλλη η εργατική τάξη για να τσακίσει τον φασισμό πρέπει να κατακτήσει την πολιτική εξουσία. Απαιτείται να οικοδομήσει το κράτος της δικτατορίας του προλεταριάτου, να τσακίσει τους καπιταλιστές και το αστικό κράτος και να ξεκινήσει την εφαρμογή ενός προγράμματος σύγκρουσης με την ιδιωτική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η αντιφασιστική δράση είναι δουλειά που θα περιμένει ως το ξέσπασμα της σοσιαλιστικής επανάστασης. Αντίθετα, μας φέρνει μπροστά σε νέα καθήκοντα.

Την περιφρούρηση των εκδηλώσεων-συγκεντρώσεων-διαδηλώσεων από τους φασίστες και το κράτος. Την οργάνωση μορφών αυτοάμυνας απέναντι στις επιθέσεις των φασιστών. Την εμπλοκή των συνδικάτων, των σωματείων, των συλλόγων στην οργάνωση αυτής της πάλης. Απαιτείται η μαζική παρουσία αντιφασιστών σε κάθε δράση των φασιστών, ειδικά στις κεντρικές, αλλά και στην παρέμβαση των φασιστών στις γειτονιές ή σε χώρους δουλειάς, εμπόδιση αυτών των δράσεων και ματαίωσή τους, αν είναι δυνατό.

Η **πρακτική αντιφασιστική πάλη σήμερα**, η δυνατότητα συγκρότησης ενός αντιφασιστικού μετώπου δράσης συνδέεται άρρηκτα με την οικοδόμηση του γενικότερου **ενιαίου εργατικού μετώπου** από τη σκοπιά ότι τα προβλήματα στη βάση των οποίων πρέπει να ενωθεί η τάξη ενάντια στον καπιταλισμό αποτελούν σε μεγάλο βαθμό τη βάση πάνω στην οποία ξεδιπλώνεται επίσης και η φασιστική προπαγάνδα και ανάπτυξη. Η ικανότητα της εργατικής τάξης να ηγηθεί των εκμεταλλευομένων στην πάλη για τα προβλήματα τους έχοντας σαφές πρόγραμμα επαναστατικής πολιτικής λύσης είναι η αναγκαία και ικανή παράμετρος για την ανάσχεση του κατρακυλίσματος των μικροαστών στο φασισμό.

Αυτό ωστόσο δεν οδηγεί καθόλου στην υποτίμηση της σημασίας της ειδικής, πρακτικής αντιφασιστικής πάλης. Αντίθετα την αναδεικνύει και την επιβάλλει.

Η αποτελεσματική **αναχαίτιση** των φασιστών μέσα από μια διαδικασία ενιαιομετωπικής εργατικής λαϊκής αυτοοργάνωσης και δράσης μπορεί να δημιουργήσει προϋποθέσεις **αναζωογόνησης και αντεπίθεσης** του εργατικού κινήματος. Μπορεί – ακόμα και αναπτυσσόμενη αρχικά χωρίς τους σχεταριστές κάθε είδους – εφόσον χιτίζεται πραγματικά στη δράση και οργανώνει την πάλη των μαζών **να συμπαράσχει και τους σχεταριστές** ή τουλάχιστον να **αποδεσμεύσει δυνάμεις** από την παραλυτική επιρροή τους, να **περιορίσει** τη ζημιά που προξενεί η σχεταριστική γραμμή τους.

Γ4β. Ο ΣΥΡΙΖΑ και οι αντιφάσεις του

Από πολλές πλευρές, ο ΣΥΡΙΖΑ χαρακτηρίζεται σαν εφεδρεία του караβοτσακισμένου αστικού κομματικού συστήματος, ενώ οι δυνάμεις της κομμουνιστικής Αριστεράς προεξοφλούν -μάλλον βάσιμα- ότι ο ΣΥΡΙΖΑ θα συμμετέχει ή θα ελέγχει πλήρως την επόμενη κυβέρνηση και τον αντιμετωπίζουν ήδη σαν μελλοντική κυβέρνηση, επιδιόμβνες σε μια κομπλεξική και ισοπεδωτική κριτική. Σε ένα βαθμό αυτό οφείλεται στην προηγούμενη εμπειρία από την αναρρίχηση του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία. Η σύγκριση με το ΠΑΣΟΚ είναι μάλλον λογική, καθώς είναι το κοντινότερο παράδειγμα που μπορεί να σκεφτεί κάποιος και οι άνθρωποι συνηθίζουν να κρίνουν το μέλλον με βάση τις εμπειρίες του παρελθόντος.

Όμως, οι διαφορές με το ΠΑΣΟΚ και τις προοπτικές που είχε το 1981 είναι χνώδεις. Το ΠΑΣΟΚ ήδη πριν την εκλογή του στην κυβέρνηση είχε συγκροτήσει έναν ισχυρό πόλο στο εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα και είχε σχετικά ισχυρή κομματική νεολαία, όπως φαινόταν από τα αποτελέσματα των φοιτητικών εκλογών. Ο σημερινός ΣΥΡΙΖΑ είναι αδύναμος και στο εργατικό σ.κ. (4η δύναμη στη ΓΣΕΕ) και στη νεολαία, ενώ η οργανωτική του ισχύς είναι ισχνή και τελείως αναντίστοιχη με τα εκλογικά του ποσοστά. Το ΠΑΣΟΚ στην πορεία του προς την εξουσία είχε εκκαθαρίσει το εσωκομματικό πεδίο από αριστερές φωνές και είχε ενοποιήσει την πλειοψηφία των οργανωμένων του δυνάμεων στο στόχο της νίκης στις εκλογές. Στο ΣΥΡΙΖΑ αντίθετα, στο τελευταίο συνέδριο ενισχύθηκε η αριστερή αντιπολίτευση κατακτώντας το ένα τρίτο των συνέδρων.

Και το πιο σημαντικό: Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ είχε μεγάλες δυνατότητες για αναδιανεμητική πολιτική και τις αξιοποίησε στο έπακρο, ενσωματώνοντας το ριζοσπαστισμό της μεταπολίτευσης. Τέτοια δυνατότητα σήμερα δεν υπάρχει. Η κρίση και η κρατική χρεοκοπία εξαφανίζουν το έδαφος για να σταθεί μια ρεφορμιστική-φιλολαϊκή πολιτική.

Αυτό το τελευταίο, η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ το έχει κατανοήσει πολύ καλύτερα από τις υπόλοιπες δυνάμεις της Αριστεράς. Όπως έχει κατανοήσει, ότι τα περί αναδιαπραγμάτευσης του μνημονίου και του χρέους είναι σήμερα ανεδαφικές ανοησίες. Απ' ότι φαίνεται, η ομάδα Τσίπρα ποντάρει σε μια πανευρωπαϊκή λύση σε βάθος χρόνου στην οποία θα περιλαμβάνεται χαλάρωση της λιτότητας και η οποία θα δημιουργήσει κάποιο ελάχιστο έδαφος να σταθεί μια κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, υποτιμώντας όμως την επίδραση της κρίσης, εξαιτίας της οποίας μια τέτοια λύση δεν είναι εφικτή, αν δεν προηγηθεί μια μεγάλης κλίμακας καταστροφή κεφαλαίου.

Σε κάθε περίπτωση, η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ γνωρίζει ότι, στις σημερινές συνθήκες, η ανάδειξη μιας κυβέρνησης «με κορμό τον ΣΥΡΙΖΑ» ή μιας μονοκομματικής κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ, έχει πολύ μικρή διάρκεια ζωής. Κι αυτό γιατί μια τέτοια κυβέρνηση θα βρεθεί σε μέγγενη: από τη μία θα πιέζεται από τους εργαζόμενους που θα διεκδικούν τις απώλειες του μνημονίου και από την άλλη θα δέχεται πίεση από την αστική τάξη και την ΕΕ που θα απαιτούν -και θα επιβάλουν- την απαρτέγκλιτη τήρηση του μνημονίου. Αυτή η πίεση και η υποταγή της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ στο μνημόνιο και τις δανειακές συμβάσεις θα οδηγήσει σε κατάρρευση την όποια αριστερή κυβέρνηση και σε διάλυση τον ίδιο τον ΣΥΡΙΖΑ ως ενιαίο σχηματισμό και σε αυτό θα παίξει ρόλο η αδύναμη οργανωτική του συγκρότηση και οι χαλαροί δεσμοί του με τη μάζα των ψηφοφόρων του. Αλλά και στην περίπτωση ήττας στις εκλογές, ο ΣΥΡΙΖΑ δεν θα αποφύγει τη φθορά και την όξυνση των εσωκομματικών συγκρούσεων.

Έτσι, ο ΣΥΡΙΖΑ σήμερα βρίσκεται σε πολιτικό αδιέξοδο. Θέλει να διατηρηθεί η υπάρχουσα κατάσταση με τον Σαμαρά να κυβερνά, καθώς από μια ενδεχόμενη προσφυγή στις κάλπες μόνο να χάσει μπορεί και γι' αυτό προσέχει να μην οδηγεί τα πράγματα στα άκρα. Ταυτόχρονα, όμως, θέλει να διατηρήσει την εκλογική του επιρροή και άρα πρέπει να δείξει ότι αγωνίζεται ενάντια στην κυβέρνηση.

Έτσι εξηγείται η -φαινομενικά ανερμάτιστη και αντιφατική- συμπεριφορά της ηγετικής ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ. Π.χ., την περίοδο που έβραζε η κατάσταση με αφορμή την ΕΡΤ, στο λόγο του στη συγκέντρωση του ΣΥΡΙΖΑ, (που είχε ατυχώς προγραμματιστεί πολύ νωρίτερα από τα γεγονότα με το κλείσιμο της ΕΡΤ), ο Τσίπρας ούτε που τόλμησε να μιλήσει για εκλογές. Εμφανίστηκε να ζητάει εκλογές δύο εβδομάδες μετά, σε συνέντευξη στην «Αυγή», όταν το κύμα συμπάραστασης στην ΕΡΤ είχε καταλαγιάσει και το κλίμα του επέτρεπε να κάνει ανέξοδα το λιοντάρι. Στην κεντρική επιτροπή του ΣΥΡΙΖΑ στα τέλη του καλοκαιριού, διακηρύχτηκε ο στόχος της ανατροπής της κυβέρνησης με κοινωνικούς αγώνες, αλλά ο σχεδιασμός που ψηφίστηκε αφορούσε τις... δημοτικές εκλογές τον Μάιο, δίνοντας σαφές μήνυμα πίστωσης χρόνου στην κυβέρνηση.

Ο ΣΥΡΙΖΑ λοιπόν δεν θέλει. Ούτε να ρίξει την κυβέρνηση, ούτε να προκαλέσει εκλογές. Αλλά και η αστική τάξη δεν τον θέλει. Γιατί είναι ένας ασταθής σχηματισμός που δεν μπορεί να συγκροτήσει σταθερή κυβέρνηση. Γιατί αν τυχόν σχηματιστεί μια κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ **δεν θα μπορεί να κυβερνήσει.**

Προς το παρόν πάντως, ο ΣΥΡΙΖΑ καταφέρνει να διατηρεί εύκολα την εκλογική του ηγεμονία σε σχέση με τους υπόλοιπους σχηματισμούς της Αριστεράς. Δεν έχει σοβαρές απώλειες προς τα Αριστερά και όσες έχει, μπορεί να ελπίζει βάσιμα ότι θα τις ανακτήσει στις εκλογές, ενώ δεν δέχεται καμία ουσιαστική πίεση από τα Αριστερά. Αντίθετα, οι υπόλοιποι σχηματισμοί, λόγω της φοβικής τους τακτικής, δέχονται πίεση και κινδυνεύουν να λεηλατηθούν εκλογικά.

Γ5. Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ και η επόμενη μέρα

Το ενδεχόμενο της νίκης του ΣΥΡΙΖΑ στις επόμενες εθνικές εκλογές ανοίγει έναν καινούργιο κύκλο εξελίξεων, με βασικό χαρακτηριστικό την πολιτική αστάθεια. Το αποτέλεσμα

των εκλογών είναι έτσι κι αλλιώς κρίσιμο. Ενδεχόμενη νίκη του μνημονιακού μπλοκ με πρωτιά της Νέας Δημοκρατίας, θα σημάνει την εμπέδωση της ήττας με την οποία έκλεισε ο κύκλος των κινητοποιήσεων της διετίας 2010-11 και θα είναι καταστροφική για το εργατικό κίνημα οδηγώντας το σε περαιτέρω αποδιάρθρωση. Μια τέτοια εξέλιξη απ' ό,τι φαίνεται είναι ελάχιστα πιθανή, καθώς η εργατική τάξη κατανοεί ενστικτωδώς ότι η εκλογική διαδικασία θα είναι μοναδική ευκαιρία να ξεφορτωθεί την κυβέρνηση Σαμαρά και θα στραφεί μαζικά προς το ΣΥΡΙΖΑ.

Η πρωτιά του ΣΥΡΙΖΑ δημιουργεί μια νέα συνθήκη που είναι δύσκολα διαχειρίσιμη από την αστική τάξη, το πολιτικό της προσωπικό και ακόμα και από τον ίδιο το ΣΥΡΙΖΑ. Εν όψει αυτής της νέας κατάστασης θα αποτελέσει κρίσιμο παράγοντα η τακτική των δυνάμεων εργατικής αναφοράς που στοχεύουν στην επανάσταση. Η τακτική και ο σχεδιασμός μας πρέπει να προσανατολιστούν σε αυτήν την κατεύθυνση.

Η βασική πολιτική αντίφαση του ΣΥΡΙΖΑ ανάμεσα στις αντιμνημονιακές διακηρύξεις και στο φιλοΕΕ πρόγραμμά του είναι η προφανής αιτία δημιουργίας αστάθειας καταρχήν στο εσωτερικό του, από την πρώτη κιόλας μέρα της εκλογής του. Η αδυναμία οποιασδήποτε κυβέρνησης να ξεφύγει από τη μέγγενη του μνημονίου, αν δεν συγκρουστεί με την Ευρωπαϊκή Ένωση προοιωνίζεται γοργές εξελίξεις και κλιμάκωση της πίεσης στην κυβέρνηση από την πρώτη στιγμή της εκλογής της. Η πορεία όμως που θα πάρουν οι εξελίξεις εξαρτάται από μια σειρά παράγοντες όπως: **1. Η κατάσταση στην οποία θα βρίσκεται το εργατικό και το ευρύτερο λαϊκό κίνημα.** Το αν δηλαδή θα βρίσκεται -ειδικά το εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα- σε πλήρη αποδιάρθρωση και αφασία ή αν θα έχει βρεθεί σε τροχιά ανάκαμψης, δημιουργώντας διεκδικητικό κλίμα από την πρώτη μέρα εκλογής της νέας κυβέρνησης. **2. Η προεκλογική παρουσία του ΣΥΡΙΖΑ.** Το αν δηλαδή, θα μπορέσει η ηγετική του ομάδα να μετριάσει τις προσδοκίες λειαινώντας τις αντιμνημονιακές αιχμές και αντικαθιστώντας τις με εξυπνακίστικους αφορισμούς στους οποίους ασκείται συστηματικά η ηγετική ομάδα Τσίπρα ή θα δεσμευτεί λόγω εσωτερικής και εξωτερικής πίεσης σε μια σταθερή αντιμνημονιακή στάση, καλλιεργώντας προσδοκίες στις εργαζόμενες τάξεις. **3. Το εύρος της εκλογικής νίκης του ΣΥΡΙΖΑ.** Εκλογική νίκη χωρίς κοινοβουλευτική αυτοδυναμία θα οδηγήσει σε αναζήτηση κυβερνητικών εταίρων, παρέχοντας στην ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ άλλοθι με το οποίο μπορεί να επηρεάσει και να παρασύρει τμήμα της βάσης του σε μια πορεία υποταγής στην Ε.Ε. και το μνημόνιο. Αντίθετα, μια σαρωτική εκλογική νίκη που οδηγεί σε αυτοδυναμία στερεί κάθε άλλοθι από την ηγετική ομάδα γύρω από τον Τσίπρα και μεταφέρει όλη την ευθύνη και την πολιτική πίεση στο ΣΥΡΙΖΑ. **4. Την τακτική της υπόλοιπης Αριστεράς.** Η τακτική που ακολουθείται σήμερα, κυρίως από το ΚΚΕ και δευτερευόντως από την εξωκοινοβουλευτική Αριστερά, απελευθερώνει την ηγετική ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ στην αναζήτηση κυβερνητικών εταίρων προς τα δεξιά και εκθέτει την Αριστερή Πλατφόρμα που εξακολουθεί να θέτει στόχο τη συγκρότηση αριστερής κυβέρνησης κι επιμένει στην πρόταση για απεύθυνση στο ΚΚΕ, την ΑΝΤΑΡΣΥΑ και άλλες δυνάμεις.

Οι παραπάνω παράγοντες δεν θα καθορίσουν το μέλλον μιας κυβέρνησης με κορμό το ΣΥΡΙΖΑ, καθώς είναι μάλλον ασφαλής η πρόβλεψη ότι μια τέτοια κυβέρνηση δεν θα μακροημερεύσει. Αυτό που θα καθορίσουν είναι τον τρόπο με τον οποίο θα τελειώσει η κυβέρνηση και το τι θα την αντικαταστήσει. Το αν δηλαδή, θα αποσυντεθεί η κυβέρνηση και ο ΣΥΡΙΖΑ μαζί της, υποτασσόμενη στις απαιτήσεις της αστικής τάξης ή το αν θα ξεπεραστεί από την εργατική τάξη και το κίνημά της που θα πάρει την πρωτοβουλία των κινήσεων. Οι δρόμοι για τον ΣΥΡΙΖΑ δεν είναι ενσωμάτωση ή ρήξη, γιατί δεν υπάρχει πεδίο για να σταθεί μια γραμμή ενσωμάτωσης. Ενσωμάτωση σημαίνει απαρέγκλιτη εφαρμογή του μνημονίου και συντριβή του ΣΥΡΙΖΑ.

Είναι τραγική αυταπάτη η προσδοκία ότι η αποτυχία και η διάλυση του ΣΥΡΙΖΑ θα απελευθερώσει δυνάμεις προς τα Αριστερά. Και είναι επίσης λανθασμένη η μοιρολατρική

αποδοχή ότι η ήττα της εργατικής τάξης είναι οριστική και θα είναι μακροχρόνια και ότι η αποτυχία του ΣΥΡΙΖΑ θα οδηγήσει αναπότρεπτα σε εκτόξευση της Χρυσής Αυγής και σε μια φασιστική κυβέρνηση. Η τροπή που θα πάρουν τα πράγματα δεν είναι δεδομένη, θα εξαρτηθεί από τον υποκειμενικό παράγοντα και τελικά θα κριθεί από τη στάση της εργατικής τάξης, από το αν θα δείξει την απαιτούμενη αυτενέργεια ή θα κυριαρχήσει η παθητικότητα, κάτι που όμως επίσης εξαρτάται από τον υποκειμενικό παράγοντα και από τις πολιτικές πρωτοπορίες.

Γ6. Η τακτική μας. Με το βλέμμα στραμμένο στην «επόμενη μέρα»

Με βάση τις παραπάνω εκτιμήσεις, καλούμαστε να χαράξουμε τακτική, με βάση τις εξής παραμέτρους: 1. Η διεθνής καπιταλιστική κρίση θα εξακολουθήσει και θα αποτελεί τον καθοριστικό παράγοντα των διεθνών εξελίξεων. 2. Το μνημόνιο είναι μονόδρομος για την αστική τάξη και για κάποια χρόνια ακόμα η κατάργηση του μνημονίου θα είναι συνώνυμη της επανάστασης. 3. Ο ΣΥΡΙΖΑ κατά πάσα πιθανότητα οδεύει προς εκλογική νίκη. 4. Η ανάδειξη κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ οδηγεί σε πολιτική αστάθεια και απειλεί τον ΣΥΡΙΖΑ με διάλυση.

Η τακτική μας, επομένως, πρέπει να είναι προσανατολισμένη στις μετεκλογικές εξελίξεις, με στόχο να συγκροτηθεί μια πολιτική δύναμη που θα σπρώξει τις εξελίξεις προς την επανάσταση.

Η υπαρκτή δυνατότητα που αναδείχθηκε εκ των πραγμάτων είναι η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ (με συνεργασίες ή χωρίς), δηλαδή μια κυβέρνηση που μπορεί να χαρακτηριστεί σαν «φαινομενικά εργατική κυβέρνηση», με βάση την τυπολογία των εργατικών κυβερνήσεων της Γ' Διεθνούς. Θα είναι μια κυβέρνηση στην οποία οι κομμουνιστές δεν συμμετέχουν, αλλά μπορούν υπό προϋποθέσεις να στηρίξουν. Η αξιοποίηση του κοινοβουλευτισμού στην οποία προσβλέπαμε με το σύνθημα της εργατικής κυβέρνησης, πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι εξαντλείται -με βάση τις σημερινές πολιτικές συνθήκες- στην ανάδειξη μιας αυτοδύναμης κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ. Κι αυτό γιατί οι υπόλοιπες δυνάμεις της Αριστεράς είτε δεν θα εκπροσωπηθούν κοινοβουλευτικά είτε ακόμα κι αν εκπροσωπηθούν δεν έχουν καμία κατεύθυνση για σχηματισμό εργατικής κυβέρνησης. Το μάξιμουμ λοιπόν, που μπορούμε να προσδοκούμε από το κοινοβουλευτικό παιχνίδι, είναι η ανάδειξη κυβέρνησης ενός κόμματος που ακόμα -τουλάχιστον στα ντοκουμέντα του- διακηρύττει ότι θέλει να υπηρετήσει ένα στόχο (την κατάργηση του μνημονίου) που από μόνος του οδηγεί σε μετωπική σύγκρουση με την αστική τάξη.

Η αντίφαση που περιγράφηκε σε σχέση με την πολιτική γραμμή του ΣΥΡΙΖΑ του δημιουργεί ένα σημαντικό πρόβλημα: αδυνατεί να απαγκιστρωθεί από το στόχο της κατάργησης του μνημονίου και αυτή ακριβώς η προσδοκία απειλεί να τον καταστρέψει στην περίπτωση που γίνει κυβερνητική δύναμη. Η τακτική των κομμουνιστών πρέπει να στοχεύει στην ακόμα μεγαλύτερη «αγκίστρωση» του στο στόχο της κυβέρνησης που θα καταργήσει το μνημόνιο. Στο βαθμό που αυτή η διακήρυξη υφίσταται ακόμα σαν στοιχείο της πολιτικής του φυσιογνωμίας, υπάρχει πεδίο συζήτησης με τη βάση του και μπορούν οι κομμουνιστές σε αυτήν τη συζήτηση να αποδείξουν ότι η κατάργηση του μνημονίου μπορεί να υλοποιηθεί μόνο με το δικό τους πρόγραμμα.

Παραπέρα, -και πάλι στο βαθμό που η διακήρυξη για ανάδειξη κυβέρνησης που θα καταργήσει το μνημόνιο υφίσταται- υπάρχει έδαφος όχι μόνο για συζήτηση, αλλά ακόμα και για πολιτική-εκλογική συνεργασία. Μια εκλογική σύμπραξη με στόχο να αναδειχτεί κυβέρνηση που θα καταργήσει το μνημόνιο, θα ήταν σήμερα μια ιδανική συνεργασία για τους κομμουνιστές που θα το υλοποιούσαν. Θα τους έδινε πρόσβαση στον κόσμο του ΣΥΡΙΖΑ, θα όξυνε τις αντιφάσεις στο εσωτερικό του και αν μια τέτοια τακτική την υλοποιούσε ένας μαζικός

φορέας, θα έδινε δυναμική νίκης στην εκλογική συνεργασία και θα τόνωνε την αυτοπεποίθηση της εργατικής τάξης. Θα έδινε την άμεση πολιτική προοπτική που τόσο έχει ανάγκη το εργατικό κίνημα. Μια τέτοια σύμπραξη θα μπορούσε να παίξει σημαντικό ρόλο στην πολιτική αστάθεια που μοιραία θα προκύψει μετά τις εκλογές. Για να το πούμε προπαγανδιστικά: όσο ο ΣΥΡΙΖΑ διακηρύττει ότι θα καταργήσει το μνημόνιο όταν γίνει κυβέρνηση, θα τον βοηθήσουμε, θα συμπράξουμε εκλογικά μαζί του για να αναδείξουμε μια κυβέρνηση που θα καταργήσει το μνημόνιο. Και δεν θα σταματήσουμε να προπαγανδίζουμε και να αποδεικνύουμε ότι για να καταργηθεί το μνημόνιο, πρέπει να διαγραφεί το χρέος, να εθνικοποιηθούν οι τράπεζες και οι μεγάλες επιχειρήσεις, να φύγει η χώρα από την ΕΕ κλπ. Αν ο ΣΥΡΙΖΑ αρνείται να δεσμευτεί σε κάτι τέτοιο, αυτό σημαίνει ότι σκοπεύει να εφαρμόσει το μνημόνιο και δεν έχουν καμία θέση εκεί οι εργαζόμενοι, οι κομμουνιστές, οι αριστεροί.

Η τακτική αυτή στοχεύει στην όσο το δυνατόν μεγαλύτερη δέσμευση του ΣΥΡΙΖΑ και της βάσης του στο στόχο της κατάργησης του μνημονίου και στη επίδραση στη σύνθεση της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας που θα στηρίζει μια τέτοια κυβέρνηση. Αυτήν τη στιγμή δεν υπάρχει φορέας ικανός να ξεδιπλώσει μια τέτοια επιθετική ενιαιομετωπική τακτική σε σχέση με τις εθνικές εκλογές απέναντι στο ΣΥΡΙΖΑ, είτε λόγω αντίληψης είτε λόγω μαζικότητας. Δυνατότητα υπάρχει μόνο σε πιο περιορισμένη κλίμακα, σε επίπεδο δήμων και περιφερειών και πρέπει να την αξιοποιήσουμε.

Ωστόσο, το πλέον κρίσιμο ζήτημα είναι το πώς θα εξελιχτεί η κατάσταση από την πρώτη μέρα εκλογής της νέας κυβέρνησης. Πρέπει να θεωρούμε δεδομένο ότι θα ασκηθεί ασφυκτική πίεση από την αστική τάξη με στόχο την προσαρμογή της κυβέρνησης στο μνημονιακό ζουρλομανδύα. Μια τέτοια πίεση θα πάρει τη μορφή ανοιχτών εκβιασμών με φυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό, με διακοπή της χρηματοδότησης από την τρόικα, με ελλείψεις προϊόντων, με κλείσιμο επιχειρήσεων και μεταφορά τους στο εξωτερικό.

Απέναντι σε αυτό, η εργατική τάξη πρέπει να ξεδιπλώσει τους δικούς της εκβιασμούς από την πρώτη ώρα της νέας κυβέρνησης. Σταματώντας να πληρώνει χαράτσια και διόδια, εμποδίζοντας τους κεφαλαιοκράτες να λεηλατήσουν τον εξοπλισμό των επιχειρήσεων που κλείνουν, σταματώντας την αποστολή κεφαλαίων στο εξωτερικό, κλείνοντας τα γραφεία της ΧΑ χωρίς να περιμένει καμία κυβερνητική πρωτοβουλία κλπ. Για κάτι τέτοιο απαιτείται τουλάχιστον μια σύμπραξη πολιτικών δυνάμεων που θα συγκροτήσουν ένα «μέτωπο μάχης» για τις ραγδαίες εξελίξεις που έρχονται.

Στο βαθμό που αντιλαμβανόμαστε μια τέτοια ανάγκη και κατανοούμε τα καθήκοντα που πηγάζουν από τη νέα κατάσταση που κυοφορείται, πρέπει να διατυπώσουμε ένα σχέδιο που να κινείται σε αυτήν τη λογική. Σημεία ενός τέτοιου σχεδίου πρέπει να είναι:

-Η αυτοτελής προπαγάνδα της οργάνωσης για το τι είναι το μνημόνιο, τι σημαίνει κατάργησή του και πώς μπορεί να πραγματοποιηθεί αυτό. Στόχος μας είναι να διατηρήσουμε τον άξονα «μνημόνιο-αντιμνημόνιο», από τον οποίον προσπαθούν να ξεφύγουν τόσο η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ, όσο και η υπόλοιπη Αριστερά, να αναδείξουμε την ανάγκη αυτενέργειας της εργατικής τάξης και να εξαλείψουμε τις αυταπάτες και την αναμενόμενη περίοδο ανοχής απέναντι στην κυβέρνηση.

-Η οργάνωση του διαλόγου με τον κόσμο της Αριστεράς και τη βάση του ΣΥΡΙΖΑ μέσω εκδηλώσεων, δημόσιων τοποθετήσεων κλπ. πάνω στο πώς μπορεί να καταργηθεί το μνημόνιο και ποια κυβέρνηση μπορεί να το κάνει αυτό. Στόχος μας είναι να «αγκιστρώσουμε» αν όχι το ΣΥΡΙΖΑ, τουλάχιστον την Αριστερή Πλατφόρμα στο στόχο της κυβέρνησης που θα καταργήσει το μνημόνιο και να προσανατολίσουμε ένα δυναμικό προς την επαναστατική πάλη.

-Η συνεχής προσπάθειά μας για τον προσανατολισμό του σ.κ. στο στόχο της πτώσης της κυβέρνησης και της κατάργησης του μνημονίου.

-Η αξιοποίηση των περιφερειακών εκλογών με την προσπάθεια να συγκροτηθούν πάνω

στο πρόγραμμά μας, ευρύτερα ψηφοδέλτια που να περιλαμβάνουν και τμήματα του ΣΥΡΙΖΑ, με στόχο να κερδηθούν δήμοι και περιφέρειες από υποψήφιους με διακηρυγμένο στόχο να μην εφαρμόσουν το μνημόνιο στο δήμο ή την περιφέρειά τους.

-Η αυτοτελής ζύμωση πάνω σε αυτήν την τακτική με στόχο τη διαμόρφωση ενός ικανού κύκλου επιρροής.

-Η αναζήτηση πολιτικών συμμαχιών σε αυτήν την κατεύθυνση με στόχο τη συγκρότηση ενός «μετώπου μάχης», μιας μετωπικής συνεργασίας που θα αναγνωρίζει τα καθήκοντα που προκύπτουν από τη συγκυρία.

Τα βασικά σημεία της συγκρότησης ενός τέτοιου μετώπου, όπως τα θέτουμε εμείς από την πλευρά μας, πρέπει να είναι τα ακόλουθα:

-Κατάργηση των μνημονίων, των εφαρμοστικών νόμων και μη αναγνώριση των όρων των δανειακών συμβάσεων με ό,τι αυτό συνεπάγεται (αυξήσεις μισθών, συντάξεων, απαγόρευση απολύσεων, κατοχύρωση συλλογικών συμβάσεων, επαναπρόσληψη απολυθέντων, εθνικοποίηση ιδιωτικοποιημένων επιχειρήσεων, κτλ). Ικανοποίηση των διεκδικήσεων της αγωνιζόμενης εργατικής τάξης και του εργαζόμενου λαού.

-Η μονομερή διαγραφή του χρέους, εκτός αυτού προς τα ασφαλιστικά ταμεία.

-Η εθνικοποίηση των τραπεζών, δημόσιων οργανισμών που ιδιωτικοποιήθηκαν και μεγάλων καπιταλιστικών επιχειρήσεων, χωρίς αποζημίωση και με εργατικό έλεγχο.

-Έξοδος από ΕΕ, ΟΝΕ, ΝΑΤΟ.

-Δήμευση της περιουσίας της εκκλησίας και χωρισμό κράτους-εκκλησίας.

-Τιμωρία όσων βαρύνονται με την κατάχρηση δημόσιου χρήματος και δήμευση των περιουσιών τους. Τιμωρία όσων βαρύνονται με επιθέσεις ενάντια στην εργατική τάξη και το κίνημα. Δήμευση των περιουσιών των καπιταλιστών που πτωχεύουν, αυτών και των οικογένειών τους.

-Διαγραφή των χρεών των εργατικών οικογενειών, των φτωχών αγροτών, των προλεταριοποιούμενων αυτο-απασχολούμενων.

-Δημόσια, δωρεάν, αναβαθμισμένη υγεία, παιδεία, πρόνοια, στέγαση για την εργατική τάξη και το λαό.

-Ανασυγκρότηση της παραγωγικής βάσης της χώρας με βάση τις ανάγκες της εργατικής τάξης και του λαού. Προστασία της φτωχής και μικρομεσαίας αγροτιάς με τη δημιουργία παραγωγικών συνεταιρισμών με κρατική στήριξη και κρατικές τιμές σε όλα τα εμπορεύματα, με το κράτος να αναλαμβάνει το εξαγωγικό εμπόριο.

Ένα τέτοιο μέτωπο, ένα ενιαίο μέτωπο πάλης και εξουσίας, δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς την αποφασιστική συμμετοχή και την πρωτοπόρα δράση των κομμουνιστών. Με δεδομένο το έλλειμμα επαναστατικού κόμματος της εργατικής τάξης, η πολιτική της **Ενότητας των Κομμουνιστών** είναι η άλλη πλευρά της προετοιμασίας της εργατικής τάξης για την επανάσταση και γι' αυτό απολύτως απαραίτητο συστατικό της τακτικής του Ενιαίου Μετώπου στις παρούσες συνθήκες. Γνωρίζουμε ότι μόνο ένα κομμουνιστικό κόμμα μπορεί να υλοποιήσει αποτελεσματικά και μέχρι τέλους αυτήν την τακτική και να καθοδηγήσει την προλεταριακή επανάσταση και γι' αυτό, παράλληλα με τη δράση μας στο υπάρχον κίνημα, πρέπει να αναπτύσσουμε δράση που στοχεύει στη διαμόρφωση προϋποθέσεων για την συγκρότηση κομμουνιστικού κόμματος.

Για να τελεσφορήσουν όλα αυτά, σύμφωνα με την απόφαση του 4ου Συνεδρίου της 3ης Διεθνούς, απαιτείται η δημιουργία κομμουνιστικών πυρήνων στις οικονομικές μονάδες, οι οποίοι εκτός από τη συγκρότηση του ενιαίου μετώπου της εργατικής τάξης σε κοινωνικό/συνδικαλιστικό επίπεδο θα πρέπει να προωθήσουν τη δημιουργία εργατικών συμβουλίων και την ανάδειξη των πρωτοβάθμιων συνελεύσεων όλων των εργατοϋπαλλήλων

κάθε οικονομικής μονάδας σε πηγή κάθε εξουσίας με δικαίωμα εκπόνησης πολιτικών δεσμευτικών εντολών προς τους αντιπροσώπους της, με δικαίωμα ανάληψης αρνησικυρίας των νομοθετικών προτάσεων της εθνικής αντιπροσωπείας, αρνησικυρία δεσμευτική για την εθνική αντιπροσωπεία από ένα ποσοστό και πέρα (π.χ. με βάση την ιστορική εμπειρία της γαλλικής επανάστασης αν το 10 % των πρωτοβάθμιων συνελεύσεων απορρίψει ένα νομοσχέδιο, η εθνική αντιπροσωπεία δεσμεύεται για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος). Η συγκρότηση αυτών των πολιτικών οργάνων, συμβουλίων αυτοοργάνωσης της τάξης, που θα υιοθετήσουν και θα παλέψουν αυτό το πρόγραμμα, η μετατροπή τους τελικά σε επαναστατική εργατική σοβιετική κυβέρνηση που θα εφαρμόσει αυτό το πρόγραμμα είναι η μοναδική προοπτική που εξασφαλίζει πραγματικά την εφαρμογή του.

Αθήνα 27-2-2014
Η Π.Ε. της κ.ο. ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗ